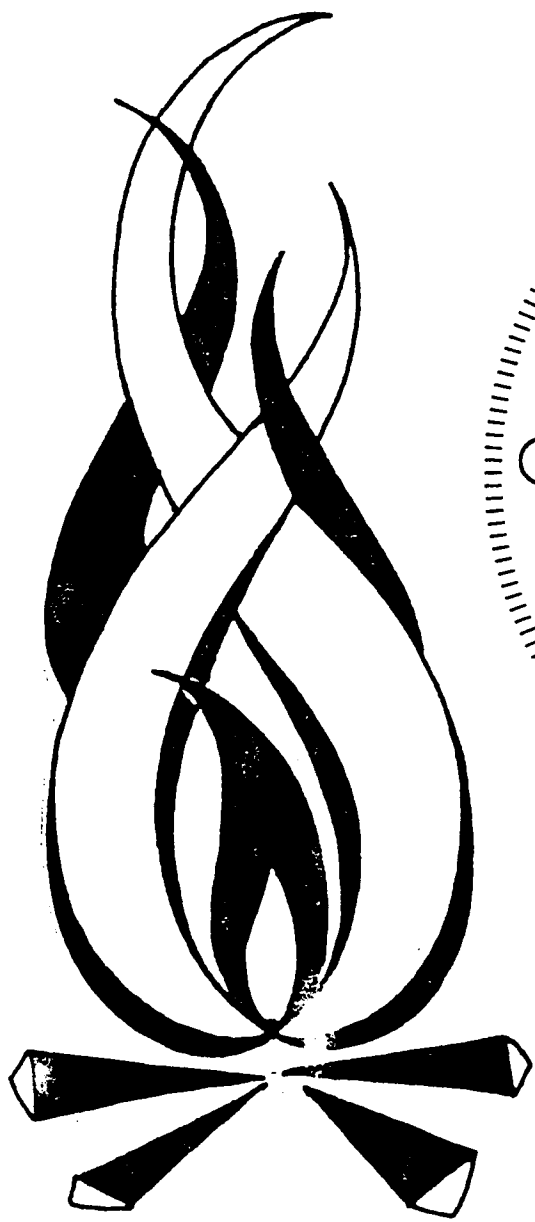
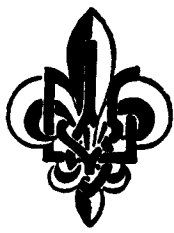

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

ч.100

КОНФЕРЕНЦІЯ Українських Пластових Організацій

Австралія — Аргентина — Велика Британія — ЗСА — Канада — Німеччина

Польща — УКРАЇНА — Словаччина

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

ОРЛИНИЙ КРУГ

"ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ" - журнал новацьких виховників.
Виходить кварталюно.

Ч. 100.

Квітень - Червень 1994.

Редагує колегія:

УКРАЇНА: Ігор Бушак, Оксана Заліпська, Іван Нагірний, Віталій Окуневський, Богдан Олексій, Олеся Омельчук, Микола Ханас.
ЗСА: Денис Беднарський, Орест Гаврилюк, Стаха Гойдиш, Надя Кулинич, Теодосій Самотулка.

Відповідальний редактор - Сірий Орел Орест.

Обкладинку скомпонував Сірий Орел Петро Дармограй, з ужитком елементів із попередніх чисел "В. О. Р."

Відбито рівночасно в Тернополі накладом 100 прим. і в Філядельфії - 200 прим.

Ціна поодинокого числа: 5.00 дол. Річна передплата: 15.00 дол.

Всі права застережені.

Copyright by Plast, Ukrainian Youth Organization, Inc.

Printed in U. S. A.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Orest Hawryluk, M. D.
321 Linden Drive
Elkins Park, PA 19117
U. S. A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Denys Bednarsky
35 Marsac Pl.
Newark, NJ 07106
U. S. A.

.....
Це число уфундувало Пластове видавництво. Торонто.

ФУНДАТОРИ "ВОГНЮ ОРЛИНОЇ РАДИ":

Родина і приятелі св.п.бр. Славка Кравса	Ватага Бурлаків
Сірі Орли Людмила і Петро Дармограй	Пл. сен. В. і Д. Гойдиші
2-ий Курінь УПС "Ті, що Греблі Рвуть"	Загін "Червона Калина"
Великий Пл. Курінь "Хмельниченки"	Пластова Станиця Чікаго
Крайова Пластова Старшина З. С. А.	28-ий К. УПС "Верховинки"
20-ий Курінь УСП "Лісові Мавки"	Крайова Пл. Старшина Канада
10-ий Курінь УПС "Чорноморці"	3-ий Курінь УПС "Лісові Чорти"
Сіра Орлиця Стаха Гойдиш	Пластова Станиця Нью-Йорк
Сірі Орли Орест і Аня Гаврилюки	Головна Пластова Булава
101-ша РОВ "Квітка Щастя", 1991	Пластова Станиця Торонто
Пластова Станиця Філядельфія	Сірий Орел Тарас Когут
Пластове Видавництво, Торонто	

ХТО ЧЕРГОВИЙ?

Вогонь Орлиної Ради

1

ДОРОГІ БРАТЧИКИ Й СЕСТРИЧКИ!

Тяжко повірити, що час так скоро минув і ось ми держимо в руках наш журнал з магічним числом "100"! Пригадується той день: 14. V. 1948, коли Старий Орел випустив у світ перше число "Вогню Орлиної Ради". Чи думав він тоді, що журнал досягне 100-го числа і, чого ми певні тепер, переступить його?

Не від речі буде пригадати, як ішла справа з видаванням "Вогню Орлиної Ради". Першим редактором був Старий Орел, який редагував числа: 1 - 8 і 51 - 60. Наступні редактори:

Міко Грималаяк - чч.: 9 - 16 і 36 - 43.
Надя Кулинич - чч.: 17 - 26 і 45 - 50.
Леся Храплива - чч.: 27 - 29.
Ніна Вересюк - чч.: 30 - 34.
Юрій Левицький - ч. 35.
Євген Кулинич - ч. 44.
Христя Базилевич - чч.: 61 - 66.
Орест Гаврилук - чч.: 67 дотепер.

Початково журнал появлявся неперіодично, а від 67-го числа виходить регулярно кожного кварталу.

В різний час членами редколегії були: Світляна Андрушків, Денис Беднарський, Тиміш Білостоцький, Ігор Бушак, Мирося Ваньо, Наталка Вербовська, Оксана Винницька, Андрій Витвицький, Андрій Вовк, Стаха Гойдиш, Данило Даревич, Дарія Даревич, Маруся Дармограй, Оксана Заліпська, Марта Зелик, Людмила Канюга, Ярема Козак, Наталка Курис, Марко Луцький, Ніза Мандзій, Іван Нагірний, Віталій Окуневський, Богдан Олексій, Олеся Омельчук, Мотря Онищук, Тамара Онищук, Таня Онищук, Віра Попель, Роман Ратич, Олег Саєвич, Христя Санторе, Оксана Тарнавська, Дарка Ушак, Юрій Федішин, Іван Франів, Микола Ханас, Дарія Хухра, Оля Шевчук, Нана Щука, Роман Юзенів, Ірко Юрчук.

Адміністраторами були: Іван Турянський - чч. 6 і 7, Леся Юзенів - чч.: 9 - 33, Оксана Кузишин - чч.: 34 - 54 і Денис Беднарський - чч.: 55 - дотепер.

Початкові числа були меншого розміру: 1-ше і 2-ге число розміру 15 x 20 см., чч.: 3 - 8 розміром 20 x 17 см., а починаючи з 9-го числа і дотепер - 20 x 28 см.

Перші три числа журналу побачили світ у Мюнхені. Чч.: 9 - 66 у Нью-Йорку (хоча не на всіх це позначено). Чч.: 67 - 72 вийшли в Срібному Джерелі, чч.: 73 - 84 у Детройті, а ч. 85 і наступні - в Філядельфії. З цим числом починаємо друк частини накладу в Тернополі для забезпечення потреб України.

Наклад журналу (не всі числа мають це позначено): ч. 4 - 200 прим., чч.: 5 і 6 - 350 прим., чч.: 7 - 14 - 300 прим., ч. 15 - 400 прим., чч.: 16 - 18 - 300 прим., чч.: 19 - 26 - 350 прим., чч.: 27 - 52 - 500 прим., чч.: 53 - 58 - 400 прим., ч. 59-60 - 250 прим., ч. 61 - 400 прим., чч.: 62 - 65 - 300 прим., ч. 66 - 250 прим., ч. 67 - 300 прим., чч.: 68 - 78 - 200 прим., чч.: 79 - 87 - 250 прим., чч.: 88 і наступні - 300 прим.

Завершуючи першу сотку чисел журналу, треба нам згадати з вдячністю всіх тих братчиків і сестричок, які своєю працею причинилися до появи журналу новацьких виховників. Щире Вам усім спасибіг і "Готуйсь!"

Щиро вітаю Вас: С К О Б І

Старий Орел Орест

ДОКУМЕНТИ НАШИХ ДНІВ

2

Л И С Т У В А Н Н Я :

Орли - Новацькі виховники !

Вишкільна Ланка, що стоїть на сторожі Орлиного Вогню, рішила передавати Вам час-до-часу сигнали у формі своєрідних К р у г і в новацьких виховників.

Вишкільна Ланка взиває Вас піддержати її почин та взаємним зусиллям реалізувати наші спільні думки та бажання. Віримо, що так ми, Орли-новацькі виховники з Вишкільної Ланки й Ви, Орли-новацькі виховники, що вчите літати орлиних дітей - затіснимо великий вузол дружньої співпраці, який пов'язує всіх орлів із Орлиного Круга. Сильніше затіснюватиметься цей вузол тоді, коли Ви прислатимете звої завваги, матеріали тощо, а в першу чергу звідомлення з місць.

"Не такі - як паде Сірий Лев - звідомлення, щоб тільки робити пропаганду, але звідомлення, писані під кутом збирання живого, педагогічного досвіду."

Нехай голос Сірого Лева знайде відгомін у Вашій праці, нехай побудить Вас до посиленої творчості.

Орли-новацькі виховники! Ждемо на Ваше слово й Ваш чин !

Г о т у й с ь !

Старий Орел

/ВІДБИТКА З 1-ОГО ЧИСЛА "ВОГНЮ ОРЛИНОЇ РАДИ"/

Мудрість Сірих Орлів

Сірий Орел Надя

ПОРАДИ ДЛЯ БРАТЧИКІВ І СЕСТРИЧОК

Рій із мішаними ступенями.

Коли в станиці нема гнізда, є тільки рій, усі новаки, без огляду на пробу, належать до одного роя. Братчики/сестрички мають клопіт, бо не знають, до котрої проби підготовляти рій.

Можна робити так: під час року з усіма переходити вмілості. Перевести кілька сходин на загальні теми, як: новацький закон, добре діло, про природу, чи інші точки, котрі повторяються в усіх пробах. Усі члени роя мають їхати в табір. На картці зголошення до табору написати, щоб перевели в таборі членам Вашого роя підготовлення до проби та змаг. Іменувати може впорядник/-ця самостійного роя, коли є особисто в таборі, або перевести це в станиці на імпрезі листопадовій чи іншій.

Але краще самому переводити підготовлення до проб. У кожній станиці є більше, як один братчик/сестричка. Впорядник/-ця самостійного роя підшукує собі помічників (заступників). Після відкриття сходин помічник/помічниця бере своїх членів роя окремо і переходить із ними одну чи більше точок до одної проби. Після 10 чи 15 хвилин члени роя сходяться разом і продовжують сходи - ігри, пісні, майстрування. Всі роблять те саме, але помічники помагають членам своєї групи, коли майстрування є для них за важке. В цей спосіб можна під час року підготувати рій із мішаними ступенями до проби. На святі Юрія вони перейдуть змаг до проби - кожний до своєї і будуть іменовані по таборі.

Література.

Кожний братчик, кожна сестричка повинні мати наступну літературу: збірник ігор, співаник, збірники майстрування, матеріали до підготовлення до проб, матеріали до вмілостей, числа журналу "Вогонь Орлиної Ради". Замовляти в Адміністрації "В.О.Р." (див.: обкладинка). Крім того багато матеріалу мають числа "Готуйсь", "Веселки", дитячі сторінки журналів та газет.

ЯК ПЕРЕВОДИТИ ВМІЛОСТІ?

Вмілість КНЯЖИЙ ДРУЖИННИК.

1. Знає імена 10 найславніших князів (княгинь) і розкаже щось цікавого про одного з них.
 Вибрати 10 імен князів та княгинь та кожній особі присвятити одні сходи. На наступних сходинах запитати новаків, хто пам'ятає розповідь, - хай перекаже.
 Перевірити, хто з новаків має ім'я князя. Запитати, чиї члени родини мають імена князів.
 Кожний новак вибирає собі ім'я князя і має про нього щось розказати. Хай удома підготується. Можна дати йому оповідання до прочитання.
 Кожних сходин рій має князя. Всі його шанують і слухають. Він повинен мати меч, по можності шолом. Якщо хтось має стрій князя, позичити, хай кожний князь одягає на сходи.
 Кожному новакові можна причепити карточку, яке його ім'я, щоб усі його так на сходинах кликали.
2. Назве українських королів.
 Їх було всего два: Данило і Юрій. Ці імена включити до листи князів.
3. Назве міста, де жили князі.
 Дістати карту України величини картки паперу і на ній написати міста з княжих часів. Кожний князь мусить знати місто, де він жив та показати на карті.
4. Розкаже про війни князів і їх ворогів.
 Розказувати про це у розповідях. Новаки повинні знати таких сусідів-ворогів: половці, печеніги, татари та інші, про яких була мова в розповідях. Ці імена можна написати на карточках і причіпити до карти.
5. Знає, що це город, частокіл і інші тодішні назви.
 Уживати ці назви у розповідях і пояснювати рисунками або ілюстраціями з книжок. Дістати копію рисунку замку і написати всі назви. Можна це причіпити на таблицю оголошень. Хай новаки відрисовують. Якщо можливо, відбуту прогулянку до місця княжого замку.
6. Нарисує замок, князя, княгиню, дружинника, коня, отрока й зброю: метавку, щит, ратище, меч, лук, сагайдак, стрілу та одяг: панцир, шолом.
 Хай відмальовують із книжок. Зробити копії з книжок, щоб вони малювали кольоровими олівцями (кредками). Дістати малий лук та стріли закінчені гумою і хай вправляють стріляння до мети (двері).
7. Збудує або намалює замок.
 Відмальовувати з книжки. Для майстрування треба форму, котру всі відрисують, витнуть і відтак зложать і помалюють.
8. Змайструє для себе меч і шолом.
 Меч витяти з тонкого картону (щоб новак сам міг витинати), потім обвинути алюмінієвим папером.
 На шолом є готові форми в збірнику майстрування. Можна робити на сходинах.

Вмілість ЗБИРАЧ.

1. Пояснити, що це таке ВМІЛІСТЬ.
Це вміння, це показ, що хто вмiє чи знає.
Якщо хтось нічого не знає, то може навчитися.
2. Пояснити, що це таке збирач.
Це той, що збирає якісь предмети і тримає їх у порядку, щоб іншим показати.
3. Пояснити, що можна збирати.
Листки рослин, гроші, жетони, світлини, книжки, печатки, малюнки, різдвяні картки, образки: звірят, пташок, рослин, літаків, кораблів, авт, про Україну, краєвиди.
4. Пояснити, що треба зробити, щоб дістати відзнаку.
Треба вибрати собі один предмет до збирання.
Зібрати багато предметів.
Упорядкувати їх: наклеїти або поскладати до коробки, підписати.
Принести на показ.
5. ПОЧАТОК УМІЛОСТІ:
Перше завдання: Кожний новак вибере собі, що він буде збирати.
Може збирати те, що він почав, або почати щось інше, але мусить бути з точки 3.
Записати, що хто збирає.
На наступні сходи кожного принесе кілька предметів - показати, що він збирає.
Друге завдання: Кожний новак принесе на показ свою збірку, але збірка вже мусить бути в альбомі або коробці. Може бути тільки 5 предметів, але впорядкованих та підписаних.
Це новаки мають зробити через два або три тижні.
Третє завдання: За три або чотири тижні принести другий раз свою збірку на показ. Тепер має бути вже більше предметів.
Четверте завдання: Принести свою збірку на виставку, яку запланувати на збірку гнізда, щоб усі новаки побачили.
Тоді новаки за свої збірки дістануть умілість збирача.

Час тривання вмілості: ТРИ МІСЯЦІ. Не прискішувати вмілості.

Записувати точно дату, що хто і коли приніс та скільки предметів було. Збірка повинна мати хоча 25 предметів. Якщо предмети важко знайти, вимагати 20, а якщо предмети легко знайти, то хай новаки назбирають 30 або більше. Якщо братчик має свою збірку (з вичислених), або хоча кілька предметів, принести і показати новакам.

Вмілість ДЕКЛЯМАТОР/-КА.

(Пояснення зформульовані для новацтва. Можна зробити відбитку і передати новакові/новачці).

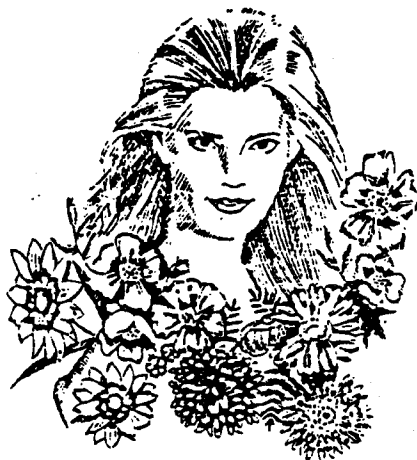
ЧИ ТИ ВИСТУПАВ/ВИСТУПАЛА 5 РАЗІВ ІЗ ДЕКЛЯМАЦІЄЮ?

(На сходинах роя, на збірці гнізда, в школі, на імпрезі перед публікою).

Якщо Ти виступав/виступала хоча 3 рази і будеш виступати ще 2 рази, починай цю вмілість. Якщо Ти не виступав/не виступала, починай вивчати вірші і голосися на виступ. Тоді можеш починати цю вмілість.

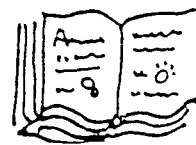
1. Перед братчиком/сестричкою треба сказати 10 віршів (можуть бути ці самі, що на виступах), 100 рядків; треба знати, хто ці вірші написав.
2. Треба відчитати вірш, 20 рядків, із "Готуйсь" або читанки.
3. Записати у зшитку 10 улюблених віршів - можуть бути з виступу, або інші. Треба написати, хто їх написав. Під час Різдва або Великодня у газетах є дуже гарні вірші.
4. Збери всі "Готуйсь" за попередній рік. Перечитай та скажи, котрі вірші в ньому Тобі найбільше подобалися.
5. Навчи свій рій один збірний вірш. Збірний вірш - коли всі говорять разом, або коли кожний новак чи кожна новачка вивчає тільки 2 або 4 рядки вірша. Вірш може бути з "Готуйсь", бо тоді всі принесуть свої журналіки і буде легко це зробити.
6. Навчися різдвяне та новорічне віншування. Є в "Готуйсь", у читанці, батьки або дідусь чи бабуся можуть знати.
7. Що Ти знаєш про найславніших українських поетів (Т. Шевченко), що Ти знаєш про дитячих поетів? (Іх вірші є все в "Готуйсь", інших дитячих журналіках, у читанках від 1 - 6 клас).
8. Покажи братичкові/сестричці свої книжечки з віршами.
9. Чи Ти маєш "Кобзар"? Чи тато має? Попроси, щоб Тобі купили малий "Кобзар", щоб Ти мав/мала свій власний.
10. Голосися на виступи з деклямаціями навіть тоді, коли Ти вже виступав/виступала 5 разів.

ДУЖЕ ВАЖНЕ: Вірш треба так вивчити, щоб на виступі не забутися.

ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ?

7

ТУСТАНЬ

Тустань — давньоруське місто, наскельна фортеця, яка існувала біля села Урич Львівської області. Центральна частина укріпленя площею 3 гектари була розташована на скельній групі Камінь. Лише тут збереглося 4000 пазів і врубів, висічених у скелі.

Дерев'яна забудова Тустані існувала з другої половини IX до середини XIII століття. Вона була важливим стратегічним пунктом і входила в єдину систему Карпатської лінії оборони південно-західних рубежів Київської Русі. Висотна структура наскельної забудови, наземні оборонні стіни висотою 15 метрів, п'ятиповерховий житловий комплекс XIII століття з висотою поверхів 3,5—4 метри, складна система водозабезпечення (криниця, довбана в скелі, та дві цистерни) свідчать про високий рівень давньоруської будівельної техніки. Не тільки в Радянському Союзі, а й всій Європі немає нині збережених дерев'яних фортець X—XIII

століття, що ставить Тустань в ряд унікальних архітектурних пам'яток.

Дослідженнями (1971—1978 рр.) визначено 5 періодів дерев'яної забудови Тустані. Вперше в історії вивчення дерев'яного зодчества домонгольського часу на підставі натурних обмірів пазів та врубів встановлено не тільки кількість поверхів, а й висоту кожного зокрема. Збережені на скелях сліди с підставою для однозначної наукової реконструкції кожного з цих будівельних періодів (обміри та наукова реконструкція М. Рожка).

На підставі матеріалів досліджень та наукової реконструкції нині розробляється документація для реставрації пам'ятки, створюється історико-культурний заповідник «Тустань», буде організовано музей народної архітектури.

Михайло РОЖКО

Фото Геннадія МАРЧЕНКА

Львівська область

Пригоди Білої Ромашки

(Казка)

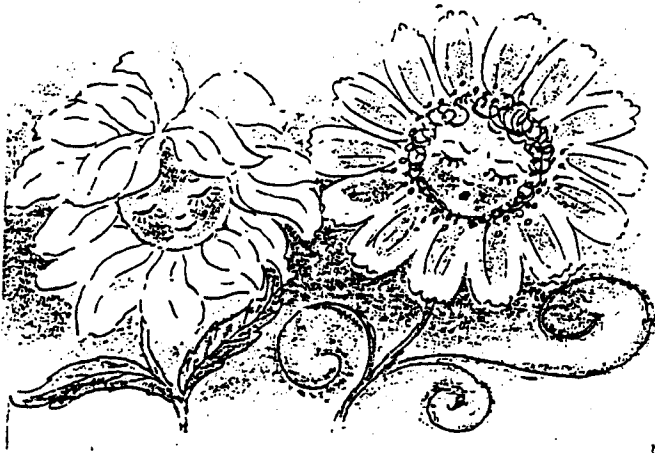
Якось на весні дівчинка принесла Білу Ромашку, поставила в склянку, де вже була Рожева Ромашка, налила води і промовила:

— Удвох їм буде веселіше.

— Добрий день, сусідко! — привіталася Біла Ромашка.

Але Рожева Ромашка не звернула на Білу Ромашку жодної уваги.

Засумувала Біла Ромашка. Згадала Лісову Поляну, спів Соловейка, Бджілку, Джміля. Вони не знатимуть, де ділася вона.

Під стелею в куточку Чорний Павук снував павутину. Коли зовсім стемніло, Рожева Ромашка сказала:

— Павуче, я вже нічого не бачу, на сьогодні досить. Чорний Павук послухав її, перестав працювати і заснув.

Рожева Ромашка щойно після цього звернулася до Білої Ромашки. Спитала звідки вона. І коли Біла Ромашка сказала, що вона виросла на Лісовій Галявині, у живому лісі поміж дубами, березами й соснами, то Рожева Ромашка додала:

— Ага, ти з лісу, звідти, де ростуть дошки.

— Та ні ж бо. Невже ти ніколи не бачила живого лісу? — запитала Біла Ромашка.

— Досить теревенити, я вже сплю, — спинила її Рожева.

Настав час спати і Білій Ромашці. Але сон не приходив. Вона весь час думала, чому Рожева Ромашка така непривітна? Зовні сусідка їй подобалася. У неї темно-зелена ніжка, гарне личко. Але раптом Біла Ромашка побачила, що в її сусідки пелюстки розкриті під час сну. Всі ж ромашки згортають свої пелюстки на ніч.

Вранці, збудившись, Біла Ромашка побачила Чорну Хмаринку. Вона зраділа, що буде Дощ. Але Рожева обурилась за це, бо вона не любить вологи. Що вона й без Дощу краща від Білої.

— Це правда, ти дуже гарна, та дивна якась. На Лісовій Полянці таких, як ти, немає.

— Бо я кімнатна квітка. А ти умреш, я ж житиму, бо я вічна квітка, — зловтішно вигукнула Рожева Ромашка. — Мене зроблено з напруги.

У Білої Ромашки боліла ніжка, але вона знала, що Рожева їй нічого на це не порадить, не допоможе. Сусідка стежила за роботою Чорного Павука. Білій Ромашці дуже хотілося довідатися, нащо він плете сітку. Вона спитала, а Рожева відповіла:

— Метеликів будемо ловити.

— Їм буде боляче! — злякалася Біла Ромашка.

— А що таке — боляче? — спитала Рожева Ромашка.

Біла Ромашка любила метеликів. Вони прилітали на Лісову Поляну й розповідали рошамкам новини з берега Дніпра, із Степів. Довідавшись, яку пастку готує Чорний Павук, Біла Ромашка думала, як застерегти метеликів.

Вітерець прочинив вікно, і до кімнати залетів Зелений Метелик. Чорний Павук принишк, а Рожева Ромашка улесливо мовила:

— Добрий день, Метелику, я давно чекаю на тебе...

— Бережись! Не вір їй. Он подивись, яке плетиво сплів на тебе павук.

— Я знаю Чорного Павука, він випив кров з Червоного Метелика з нашого Городу. Чим же тобі віддячити, Біла Ромашко?

— Лети на Лісову Галявину, розкажи сестрам, де я.

Метелик полетів.

— Так ось ти яка! — зашепотів Чорний Павук і став швидко-швидко спускатися тоненькою павутинкою до Білої Ромашки.

— Тягни її з води, без води вона не буде жити! — гукала Рожева Ромашка.

Чорний Павук стрибнув на підвіконня і потягнув павутиння донизу. Біла Ромашка опиналася, та її ніжка вже не торкалася води.

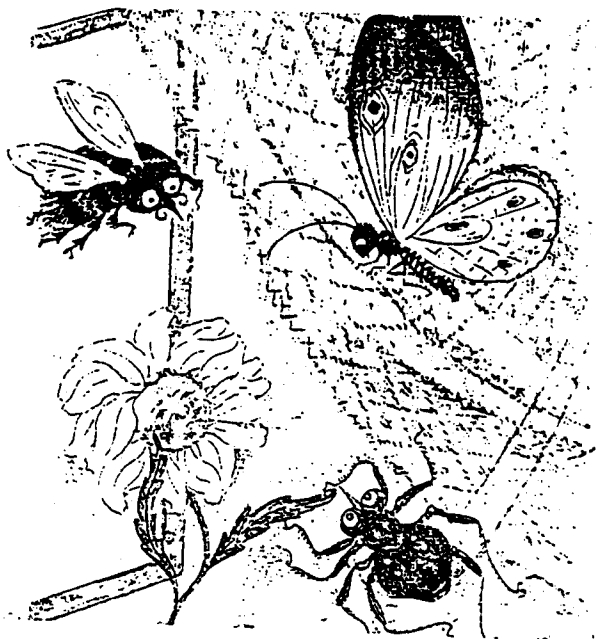
І раптом надлетів Золотий Джміль. Чорний Павук стрімголов майнув у куток своєї сітки і затремтів з переляку.

Золотий Джміль влетів у розчинене вікно, закружляв над склянкою: дз-з-з, дж-ж-ж-ж.

— Як же ми звідси виберемося?

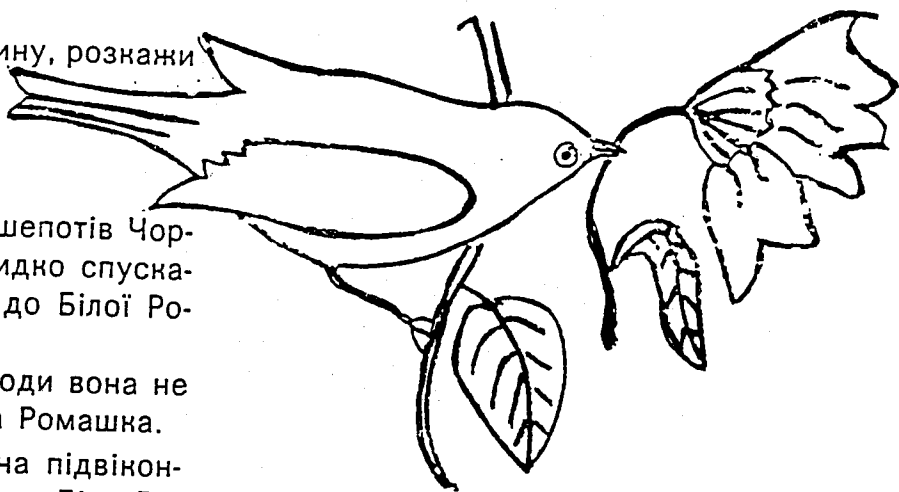
— Не бійся, — відповів Золотий Джміль, — за мною летить Соловейко.

Справді, у вікно впурхнув Соловейко.

Соловейко озирнувся і побачив Чорного Павука. Той і завмер.

— Це твій приятель? — спитав Соловейко Рожеву Ромашку.

— Який він мені приятель? — відповіла хитра Рожева Ромашка.

— Це вона звеліла знищити Білу Ромашку, — засичав Чорний Павук.

— Від Павука годі чекати кращого, а от серед ромашок не доводилося стрічати таких жорстоких.

— Вона не справжня, а штучна, — пояснила Біла Ромашка.

— Он воно що, — свиснув Соловейко, пурхнув до Чорного Павука і дзьобнув його.

А тепер летімо.

Соловейко узяв Білу Ромашку за ніжку, і всі полетіли на Лісову Галявину.

Квіти дуже зраділи, коли знову побачили Білу Ромашку.

Соловейко поклав її коло того місця, де із землі стримів корінчик, а сам полетів до знайомого лінаря Їжака.

Їжак уважно оглянув Білу Ромашку і звелів Золотому Джмелю, щоб той дав крапельку меду. Їжак змастив ніжку Білій Ромашці і гличкою пришив її до корінчика. Соловейко наносив дзьобиком роси і полив спраглу квітку.

І Біла Ромашка швидко одужала.

Вільно за Олександром Авраменком переповіла сестричка Уля

А. Дімаров

ДЛЯ ЧОГО ЛЮДИНІ СЕРЦЕ

В густому-прегустому лісі, де майже ніколи не появлялись люди, жило поміж корінням дерев плем'я дерев'яних чоловічків. Весь свій вік - а жили вони дуже довго - чоловічки оті нічого не робили, бо їм не треба було ні їсти, ні пити, ані зодягатися: вони ж були дерев'яні, і найлютіший мороз не міг їм дошкулити.

Весь день бігали вони по землі, залазили на дерева, не знаючи й самі, чого вони хочуть. Вони не мали сердець, тому не могли ні любити, ані ненавидіти, не знали, що таке радість чи гнів, злість або співчуття. Якщо їй траплялось якомусь чоловічкові через власну необережність зірватися з високого дерева та зламати хребет, решта відразу ж збігалася, товпилася довкола нього, тріщала дерев'яними голосами, вертіла довгоносими головами, але їй це видовисько їм дуже швидко набридло, і вони розбігалися, залишаючи свого товариша догнивати на непривітній лісовій землі.

Їх не любили звірі, бо вони часто кидалися із сосен гострими шишками - не із злості, звичайно, а просто тому, що їм нічого було робити. Ненавиділи птахи, бо чоловічки руйнували їм гнізда, викидали додолу яйця, щоб подивитись, як вони розплескаються, впавши на землю. І тому ні звірі, не птахи не забивалися сюди, а якщо, бувало, їй заскочить якийсь необачний заєць, рятуючись від вовка чи лисиці, то відразу ж намагається вибратися звідси.

Тож зрозуміло, як були здивовані усі чоловічки, коли в їхньому володінні появилася невелика дівчинка. Вони б, може, й не помітили її, але дівчинка весь час когось гукала, а потім сіла під сосною і заплакала. Чоловічки відразу ж збіглися до неї, причаївшись за корінням дерев, почали її роздивлятися.

-Що то?- вражено запитували одні, помітивши, як із очей дівчинки капають сльози.

-То, мабуть, дощ,- відповідали інші.

Врешті один із них, найцікавіший та найхоробріший, не витримав, вийшов з-за кореня.

-Дівчинко, що це в тебе таке?- запитав він, підставляючи тоненьку ручку під світлі краплини.

Як не була здивована дівчинка, однак переборола свій страх і чемно відповіла:

-Це я плачу.

-А що таке "плачу"?- поцікавився відразу дерев'яний чоловічок, бо серед його племені ніхто ніколи не плакав.

-Це - коли ллються сльози.

-А що таке "сльози"?

Дівчинка тільки схлипнула і показала чоловічкові на його долоню, де вже назбиралося світленьке озерце її сліз.

-А чого у тебе ллються сльози?- допитувався дерев'яний чоловічок.

-Бо я заблудилася і... і не знаю, як вийти з лісу.

-Ти хочеш вибратись з лісу?- вражено перепитав чоловічок. -А хіба є на світі щось інше, крім лісу?

-Звичайно, є. І степи, і гори, і моря, й океани, й міста, і села.

Чоловічок аж затремтів від цікавості. А що в його пустенькій голові не було майже розуму, а тільки легкі швидкоплинні бажання, то він відразу ж почав прохати дівчинку:

-Покажи мені все оте, про що ти щойно сказала!

-Добре,- погодилася дівчинка, -але ти спершу виведи мене з цього страшного лісу.

І чоловічок навіть не оглянувся на своїх одноплемінників, які повитикали цікаві голівки з-за густого коріння.

-Йди за мною!- та побіг-пострибав поперед дівчинки на тонюсіньких ніжках.

Вони йшли довго, дуже довго. Продиралися крізь густий чагарник, обходили товстелезні дерева, а лісові, здавалося, не буде кінця-краю.

-Не спіши так!- врешті попросила дівчинка. -Давай перепочинемо, бо у мене вже болить серце.

-А що таке "серце"?- поцікавився одразу дерев'яний чоловічок.

-Серце?- задумалась дівчинка. Це те, без чого не може жити людина.

-Покажи мені своє серце!

-Я не можу тобі його показати - воно в мене в грудях.

Чоловічок замислився - якщо він взагалі здатний був мислити, - потім запитав:

-А його дуже важко дістати?

-Його не дістають - з ним народжуються.

-Я теж хочу мати серце!

"Де ж я тобі його візьму?" - хотіла було відповісти чоловічкові дівчинка, але тут же подумала, що це буде дуже неввічливо: якщо він погодився вивести її з лісу.

-Давай мені своє серце!- приставав тим часом до неї чоловічок.

-Я не можу віддати тобі своє серце, бо без нього я помру,- відповіла йому нарешті дівчинка. -Але послухай сюди. В нашому місті є один лікар, який збирає серця людей, що померли. І серця оті живуть у нього довго-довго. Якщо хочеш, заїдемо до нього, і ти попросиш у нього серце. Він добрий, він тобі не відмовить.

-Гаразд!- зрадів чоловічок і нетерпляче підскочив: -Пішли швидше, бо я теж хочу мати отаке, як у тебе, серце.

Довго йшли вони лісом, доки не добралися до узлісся - прямо навпроти величезного міста. Посадила дівчинка дерев'яного чоловічка в кошик - боялася, щоб хтось на нього не наступив, - тай понесла до славетного лікаря.

Лікар сказав, почувши незвичайне прохання дерев'яного чоловічка:

-Серце?... Гм... А яке ж серце ти хочеш собі вибрати?

-Те, що його носять люди,- відповів чоловічок.

-Люди мають різні серця,- строго відповів лікар і, подумавши, хитнув головою: -Добре, я покажу тобі серця, які в мене є, а ти уже вибереш сам, яке тобі сподобається.

Чоловічок погодився, і лікар пішов з ним вздовж застаканих полиць. Там у великих і малих прозорих банках, виповнених якоюсь рідиною, пульсували людські серця.

-Оце серце злої людини,- показав на одну банку лікар. -Бачиш, яке воно жовте та зморщене!

-Я не хочу цього серця, воно некрасиве!- швидко відповів чоловічок, і лікар посміхнувся схвально.

-А ось блискуче, як пластмасова кулька,- далі показував лікар. -Бачиш, яке воно свіже: довго ж стукотіло, ніскільки не зносилось. Це - серце байдужої людини.

Чоловічок постояв, вагаючись: серце йому дуже сподобалось - воно ж таке блискуче! - але він хотів побачити й інші серця, і вони рушили далі.

-В отій он банці - серце бандита...

-А чому воно таке чорне?

-Воно почорніло від злочинів...

-А це чиє серце?

Перед ними не плавало, а лежало на дні банки дивовижне серце: похмуре, сіре, важке, наче висічене з твердої каменюки.

-Це серце одного чоловіка, який дбав лише про себе і відвертався від інших людей.

І хоч чоловічок мало що зрозумів, однак не захотів брати і це серце: надто вже неприємний вигляд воно мало!

Довго ходили вздовж полиць із серцями, а чоловічок все не знаходив собі до вподоби. Врешті лікар дістав з найвищої полиці ще одну банку, поставив її на стіл.

-Оце серце однієї дуже доброї людини. Бачиш, яке воно велике та світле!

-А що то за червоні голочки, що витикаються з нього?- поцікавився чоловічок.

-То не голочки, а нерви. Саме вони роблять серце дуже чутливим та неспокійним, і той, кому дістанеться воно, нехай не розраховує на легке та безжурне життя. Тріпотітиме його серце людськими стражданнями і болями, навіть найменше горе, що світитиме в очах стрічної людини, будитиме в ньому такий гострий відгук, що воно не заспокоїться, аж доки людина ота хоч трохи не втішиться... Ось подивись...

Лікар зненацька ударив рукою об гостре ребро столу, скривився від болю, і серце відразу ж затріпотіло, забилося так, неначе хотіло вискочити з банки.

-Я візьму його!- сказав зачарований чоловічок.

-Добре, я пересаджу тобі оце серце,- погодився лікар. -Але перш ніж брати його, ти добре подумай. Адже ти з цим серцем не знатимеш, що таке спокій.

Та чоловічок уперто твердив:

-Я хочу мати це серце!

І лікар розсік йому дерев'яні груди, вклав до них серце, що колись належало добрій людині.

Дивно і незвично почував себе чоловічок, повернувшись до своїх одноплемінників. Темний густий ліс наче розступився перед ним, став чистіший, прозоріший, і все, що жило в ньому та дихало - від найдрібнішої комашки до найбільшого звіра, - все збуджувало в чоловічкові уже не легковажну швидкоплинну цікавість, а постійну увагу, співчуття, жаль.

Почне хто-небудь із його одноплемінників дратувати роботу мурашку, чоловічок відразу ж і зупинить його:

-Облиш! Хіба ти не бачиш, що вона несе додому їжу?

Побачить підраненого птаха, оточеного цікавими чоловічками, відразу ж почне докоряти:

-Не чіпайте його! Хіба ви не знаєте, що йому боляче? Хіба вам не жалко його?

-А що таке "жалко"?- запитували у нього дерев'яні чоловічки, стукаючись порожніми головами.

Як він міг їм пояснити, що таке "жаль"? Адже вони не мали серцець, вони нічого не відчували, - отож нічого не могли зрозуміти.

Тільки один дерев'яний дід, який не один раз зустрічався з людьми та чув від них, що таке "жаль", авторитетно сказав:

-За всіх не переболієш, усім не допоможеш. Інших будеш жаліти - сам довго не проживеш.

І всі відразу ж погодилися з ним, бо в нього була найдовша борода. Не погодився тільки наш дерев'яний чоловічок, але промовчав.

Отак, може, і жив би наш чоловічок серед своїх дерев'яних братів, вболіваючи за кожного скривдженого, захищаючи кожного, хто потрапив у біду, коли б не трапився один випадок...

Це було взимку. Ліс стояв сонний, закутий морозом, припорошений снігом. А під високим дубом сидів нерухомо хлопчик, що заблукав так само, як і ота дівчинка, і, стуливши безсило повіки, вже й не намагався звестись на ноги.

-Що з ним таке?- запитували один в одного дерев'яні чоловічки, збігшись за новою забавою до сонного хлопчика.

-Він замерзає,- сказав дід з найдовшою бородою і пихувато оглянувся, потішений власною мудрістю. -Я уже бачив, як замерзають люди. От ми трохи почекаємо, і цей хлопчик зовсім перестане дихати.

Отут і підбіг до хлопчика наш чоловічок. Жаль стискав йому серце, пронизував тисячами голок. Ухопив хлопчика за рукав, почав торсати - будити його:

-Хлопчику встань!.. Хлопчику встань!..- Але в хлопчика тільки затріпотіли вії, прямо в сніг опустилась біла рука.

Оглянувся чоловічок безпорадно: лише холодний сніг навкруги, крижане сонце вгорі та байдужі його родичі довкола. "Він зараз замерзне!" - подумав у розпачі дерев'яний чоловічок, і таким пекучим жалем пройнялось його серце, що воно раптом спалахнуло - загорілося яскравим вогнем.

Довго горів чоловічок, зігріваючи хлопчика, рятуючи його від неминучої, здавалося б, смерті. А коли хлопчик, зігрівшись, звівся і пішов, навіть не зрозумівши, кому він завдячує власним життям, дерев'яні чоловічки оточили свого догораючого брата, від якого лишилися тільки жевріючі вуглинки та обпалена голова з сумними, повними жалю очима. Вони тріщали дерев'яними голосами і, не відаючи, що таке жаль, любов, співчуття, здивовано допитувались:

-Чого у тебе такі сумні очі?

-Бо мені жалко вас,- ледь чутно відповів їм догораючий чоловічок. -Але цього вам не дано зрозуміти.

АНГЕЛИ І ПЕРЛИ

По золотистім облаці високо-високо летіли два ангелики і приглядалися красоті цього світу. Один з них мав на шиї довгий шнур дорогоцінних перел. Вони дуже сподобались другому ангелові; він взяв їх в руки та став приглядатися їм ближче. Нараз перервався шнур, а перли посипалися на землю.

Ангеликам стали сльози в очах, а молодший сказав до старшого:

-Вибачай, дорогий братчику, не навмисне це сталося; я полечу на землю, позбираю твої перли і віддам тобі. Ти насилиш їх назад на шнурок, зав'яжеш на шию і забудеш про все.- І мов голуб спустився долів.

На землі власне зоріло. Ангел злетів на луг. На кожній травичці, на кожному листочку і квітці миготіли здалеку каплі роси то голубо, то жовто - мов живі.

-Що за щастя!- закликав -це перли мого братчика!..

Назбирав їх багато-багато, поскладав в золоту скриночку і полетів до неба. Але ледве став перед братчиком, всі перли стопилися, а старший братчик пустив їх дощем на землю.

Засумувався молодший і полетів знов на землю. Шукав, шукав всюди - по полях, по лісах, по горах, а навіть в глибині моря. Нараз став перед ним якийсь чоловік і каже:

-В тім морю і в тих горах найшов я перли напрочуд гарні. Бери їх і занеси їх твому братчикові, хай не сумує більше.

Ангелик втішився дуже, забрав ті перли і заніс до братчика. Але це не були його перли. Був це якийсь скарб людський - тож і звернено його назад.

І знов засумувався молодший ангелик і спустився на крильцятах на землю. Ніжки його оперлися на домах якогось міста. Все там спало твердим сном; тільки в одній малій хатині миготіло світло крізь вікно. Над ліжечком хворої дитинки сиділа мати і молилася гарячо, а великі тяжкі сльози котилися їй по лиці. Ангелик позбирав ті сльози материні і полинув з ними до братчика.

-Це мої перли, це найдорожчий скарб світу!- Він ув'язав їх довкола шиї і оба братчики полетіли до неба; там зложили ті перли перед трон Всевишнього.

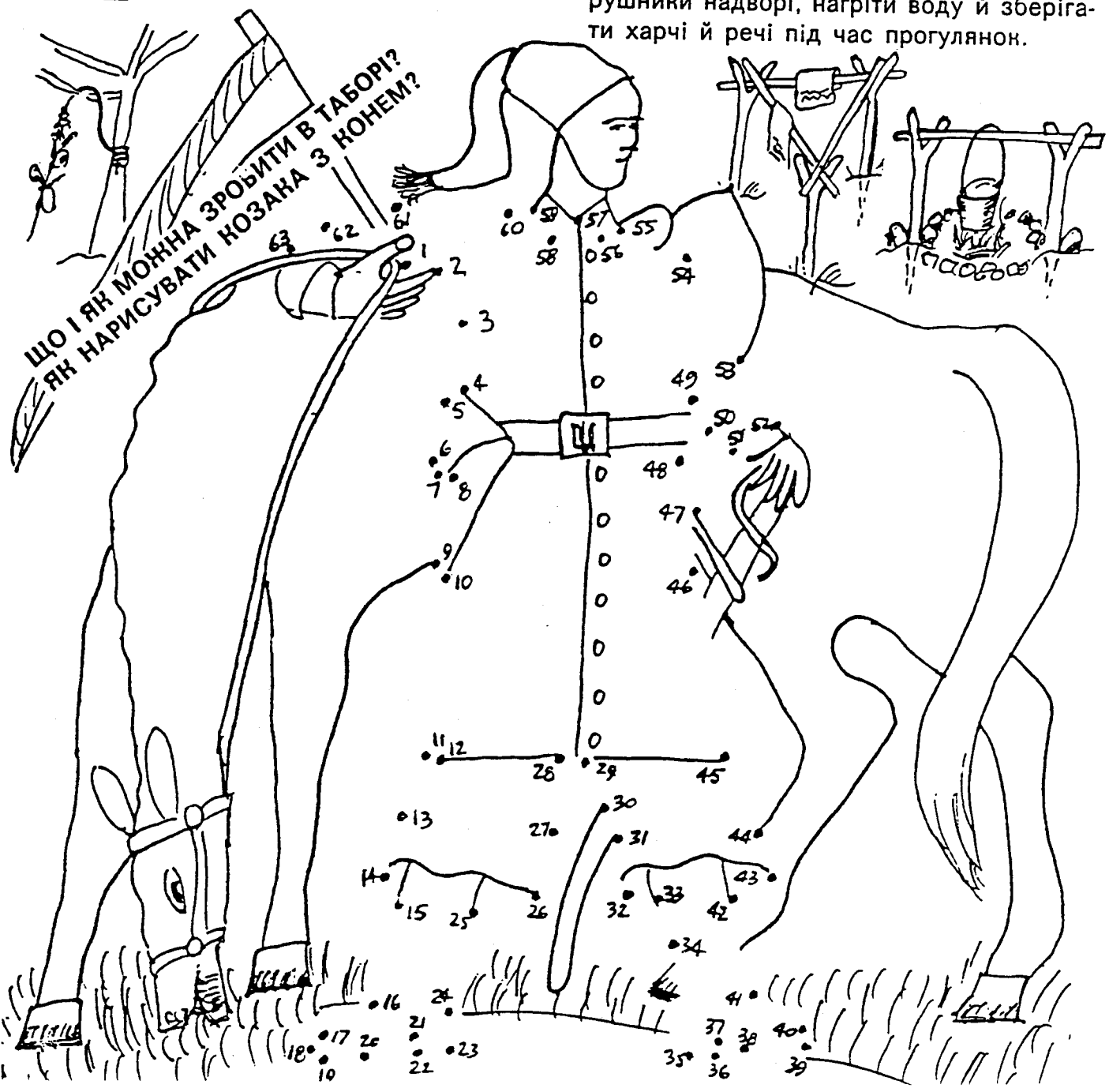
Подав Сірий Орел Іван Нагірний.

ЯК ЗРОБИТИ

Зробити це дуже легко. Спочатку поведіть лінію від меншого числа до більшого олівцем, а потім зробіть це саме чорнильним олівцем.

На рисунках бачите, які улаштування можна зробити з галузок, щоб вішати рушники надворі, нагріти воду й зберігати харчі й речі під час прогулянок.

КОРАБЛИК

Ця іграшка не тільки стійка на воді, а й добре плаває — адже вона має гумомотор (рис. 16, 17).

Корпус кораблика вирізають з дерев'яного бруска розміром $50 \times 100 \times 400$ мм. У кормовій частині кораблика закріплюють металеві стояки завтовшки 1,5—2 мм. Розміри кожного стояка такі: ширина 25 мм, довжина 40 мм, висота 25 мм. На відстані 8 мм від верхнього кінця в стояках просвердлюють отвори під вісь. У нижній частині стояка свердлять ще три отвори, щоб шурупами прикріпити стояки до корпусу. Їх треба прикріплювати на однаковій відстані (40 мм) від краю кормової

частини, щоб вісь, за яку правитиме сталевий дротинка діаметром 2—3 мм і довжиною 190 мм, вставлена в отвори стояків, ішла паралельно кормі. До кінців осі треба припаяти колеса, що складаються з двох лопатей, виготовлених із жерсті завтовшки 0,8—1 мм розміром 30×180 мм, з прорізами посередині. Лопаті за допомогою прорізів з'єднують навхрест. Між віссю і гачком, забитим у носову частину кораблика, натягують і закріплюють гуму (це і є гумомотор).

Спустивши кораблик на воду, треба постаратися зрівноважити його фігуркою матроса, яку виготовляють з дерева і розфарбовують. До корпусу фігурку прикріплюють так, щоб

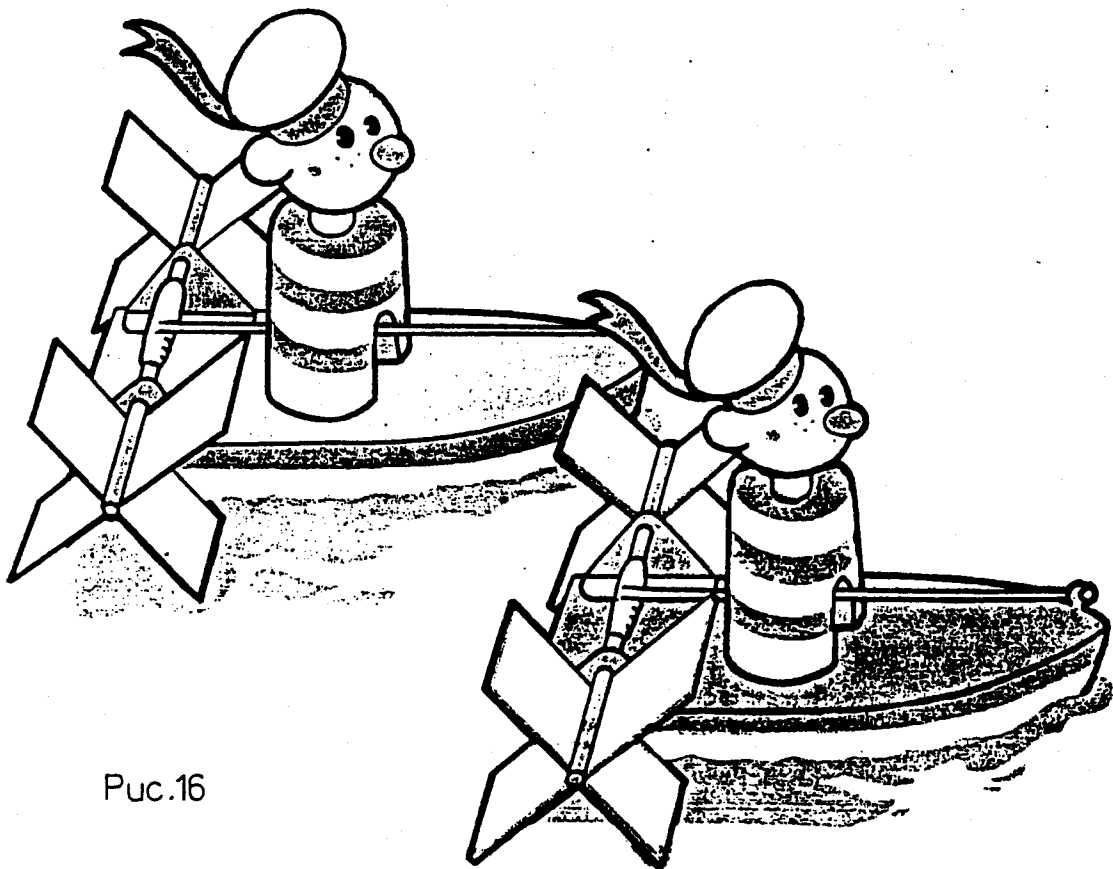
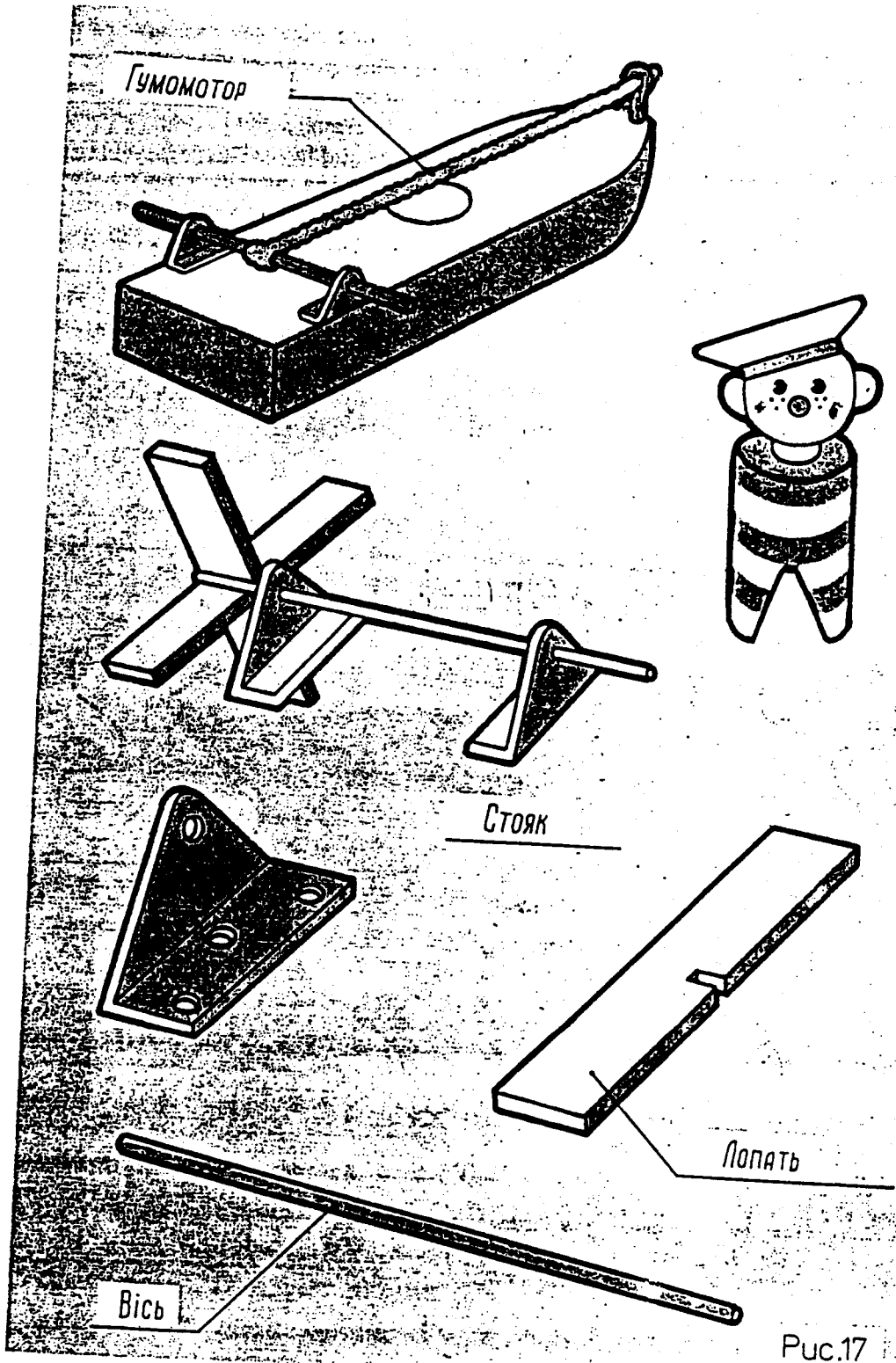

Рис.16

гума вільно проходила крізь отвір у тулубі. Після цього, обертаючи колеса назад, «заводять» гумомотор і повертають кораблик у напрямі руху. Колеса, обертаючись, штовхатимуть кораблик уперед.

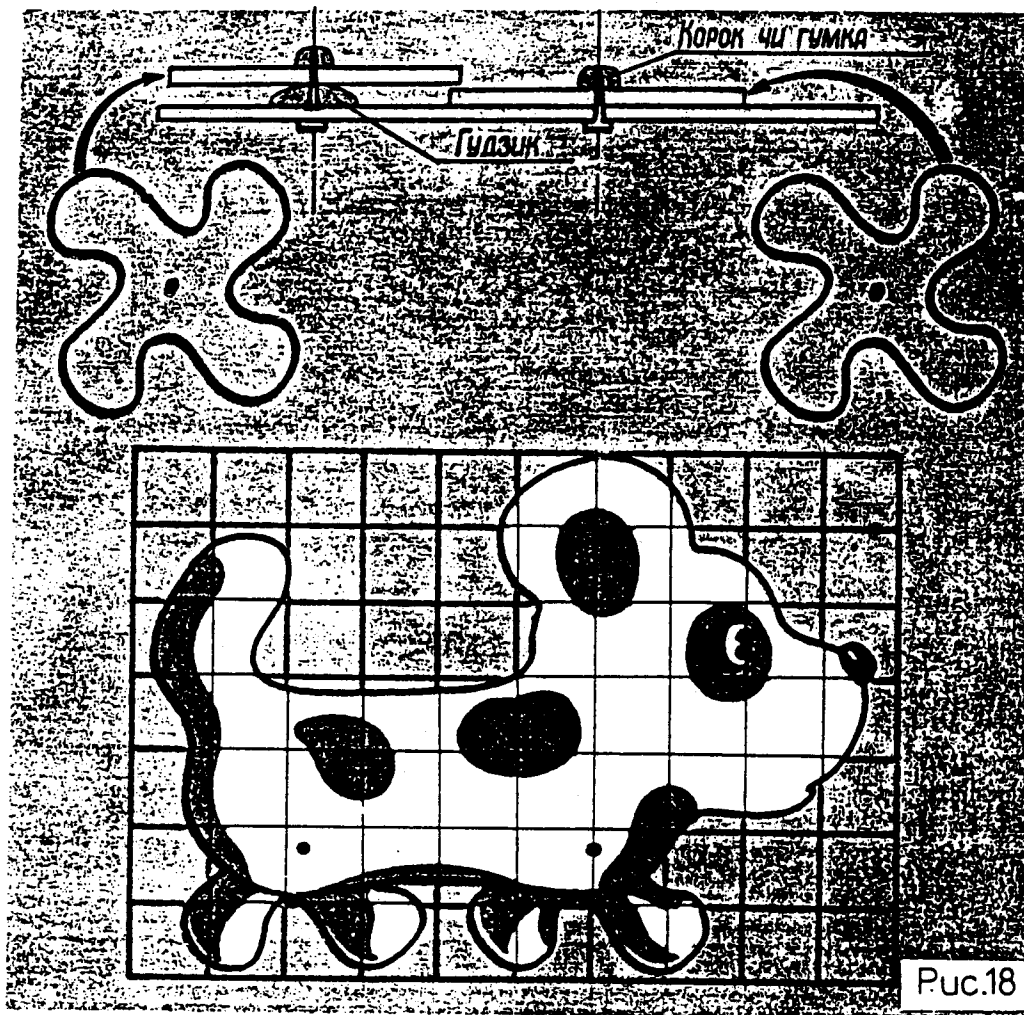
КРОКУЮЧЕ ЦУЦЕНЯ

Малята дуже люблять «живі» іграшки, наприклад, звірят і тваринок, у яких рухаються голова, ноги, хвіст. Пропонуємо зробити таку забавку

для ваших молодших сестрички або братика.

Перенесіть на заготовку з картону або фанери силует цуценяти (рис. 18). Робиться це за допомогою клітинок, як показано на малюнку. Фігурку випилюють або вирізають. Краї фігурки зачищають, фарбують. Це буде тулуб цуценяти.

З такого самого картону або фанери випилюють передні і задні лапи і теж фарбують. За конструкцією це — чотирилопатеві гвинти. Передні лапи прикріплюють до тулуба за

допомогою шпильки і шматочка корка або гумки, як показано на рисунку. Задні лапи прикріплюють так само, але між ними і тулубом вставляють гудзик, щоб лапи не чіпляли одна одну.

Готову іграшку, поставте на м'яку тканину і почніть рухати. «Лапи» обертатимуться, і ваше цуценя «підє».

ЗАБАВНИЙ ФЛЮГЕР

Хоча наш флюгер — іграшка, але й він вказує напрям і швидкість вітру не гірше за справжній прилад.

Вісь пропелера у флюгері через зубчасту передачу з'єднана з фігур-

кою клоуна, який тримається за ручку передачі (рис. 19). Збоку видається, нібито це клоун, а не вітер обертає пропелер. Про силу вітру можна судити за швидкістю обертання пропелера, а про напрям — за положенням хвостової частини флюгера, виготовленої у вигляді поставленої вертикально вузької пластини (цю частину флюгера називають флюгаркою).

Будову флюгера показано на рис. 20. Основу флюгера вирізають з бруска з поперечним перерізом 100×100 мм. Можна зібрати основу з двох частин — горизонтальної та вертикальної. Тоді горизонтальну частину випилюють з фанери завтовшки 15—20 мм, а вертикальну

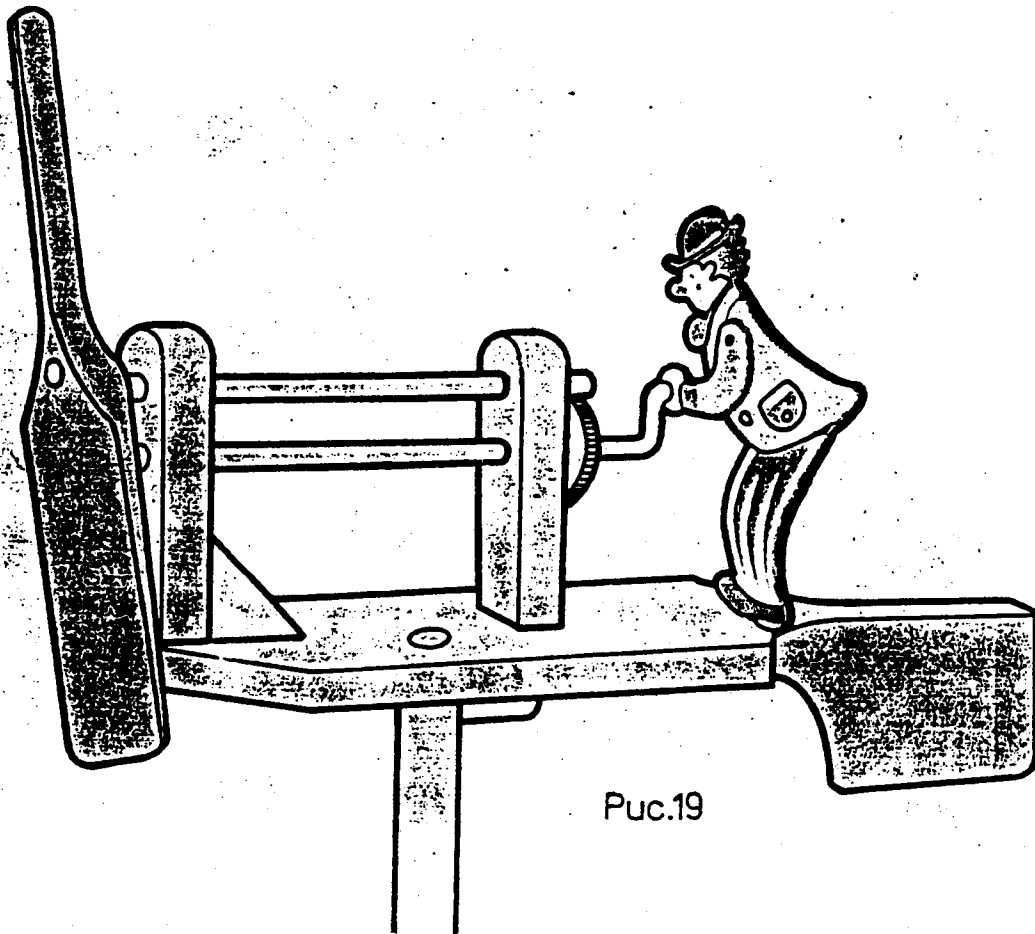

Рис.19

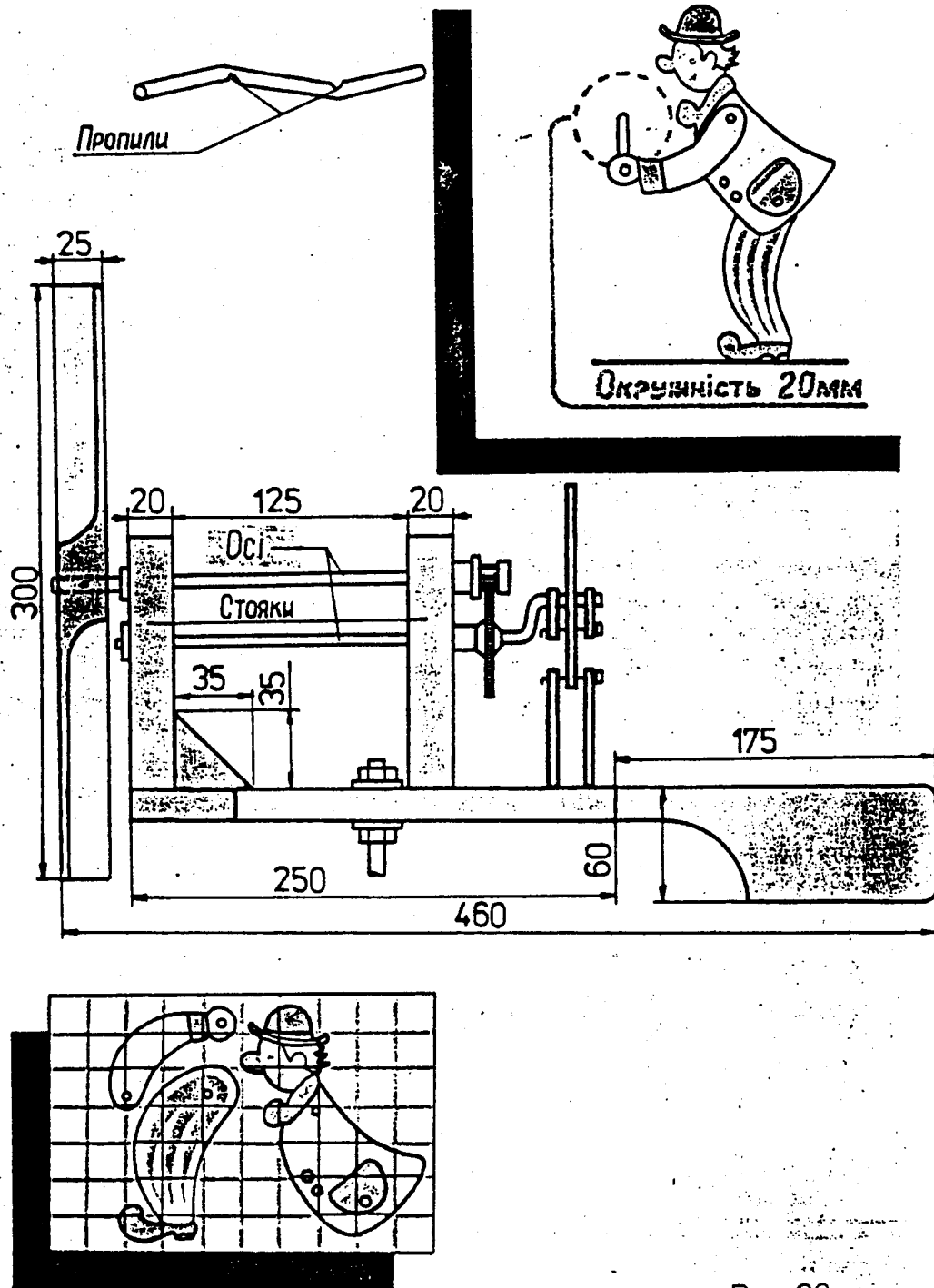

Рис.20

(флюгарку) — з фанери завтовшки 10—15 мм. Флюгарку закріплюють клеєм у невеликому прорізі, випиляному в горизонтальній частині основи.

Зверху на основі закріплюють два стояки, вирізані з дошки завтовшки 20—25 мм. Щоб конструкція була міцнішою, між переднім стояком і основою ставлять кутник. В обох стояках просвердлюють отвори під осі флюгера. У верхні отвори вставляють вісь пропелера — мідну або латунну трубку відповідної довжини. Спереду трубка має виступати на 30—35 мм. На кінець трубки, який виступає ззаду, надівають шестірню від будильника з невеликою кількістю зубців. Шестірню припаюють до трубки. Спереду на трубку надівають шайбу, просвердлюють у трубці отвір і вставляють у нього штифт — відрізок дроту діаметром 1,5—2 мм. Кінці дроту загинають. Тепер вісь тримається з одного боку прикріпленою до неї шестірнею, а з другого — шайбою із штифтом. Але при цьому слід пам'ятати, що вісь не повинна бути затиснутою з боків — вона має переміщатися вперед-назад на 0,5—1 мм.

Нижня вісь має виступати спереду настільки, щоб на неї можна було надіти шайбу і вставити штифт. На задню частину осі надівають шестірню (також від будильника) з великою кількістю зубців, яка повинна зчіплюватися з шестірнею на осі пропелера. Її також припаюють до осі. Якщо велика шестірня не може увійти у зчеплення з малою (заважає її бортик), треба вийняти нижню вісь, приставити велику шестірню до отвору в стояку так, щоб її зубці увійшли у зчеплення із зубцями ма-

лої, а потім вставити в отвір великої шестірні вісь.

Виступаючий кінець нижньої осі вигинають у вигляді ручки. Щоб це легше було зробити, у місцях згину трубки тригранним напилком пропилюють неглибокі канавки.

До кінця ручки прикріплюють руки клоуна. Його фігурку випилюють з фанери завтовшки 5—6 мм, фарбують і покривають лаком. Ноги і руки прикріплюють до тулуба гвіздками, кінці яких загинають. Фігурку приклеюють або прибивають до основи тонкими гвіздками.

Пропелер вирізають з бруска з поперечним перерізом 25 × 25 мм. У центрі його свердлять отвір такого самого діаметра, як діаметр осі, на якій він кріпитиметься. Вісь має щільно входити в отвір, щоб пропелер, обертаючись, не злетів з неї.

Як закріпити флюгер на даху будинку? Варіанти можуть бути різні. Наприклад, такий. Флюгер прикріплюють до дерев'яного стояка, який вставляють у підшипник, закріплений на даху. Або використовують як стояк відрізок труби з різьбою на кінці. При цьому в основі флюгера свердлять отвір (діаметр його трохи більший за діаметр труби). В отвір вставляють металеву втулку (довжиною 15 мм), а у втулку — кінець труби. Зверху і знизу основи на трубу надівають шайби і закручують гайки так, щоб флюгер вільно обертася навколо труби, як навколо осі. Стояк-трубу міцно прикріплюють до даху.

Трохи змінивши конструкцію нашого флюгера, можна створити... постійно діючий ляльковий театр (рис. 21—23).

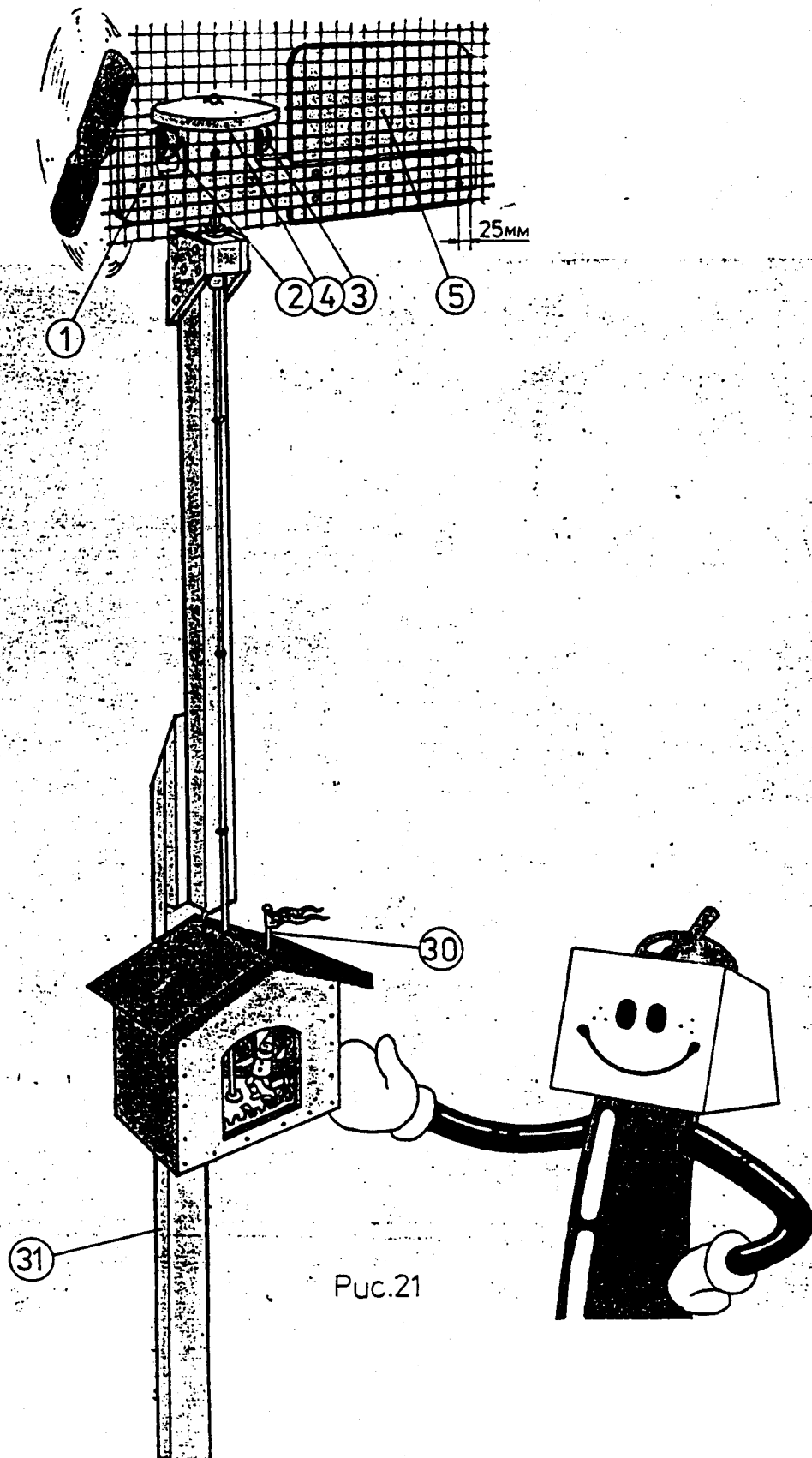
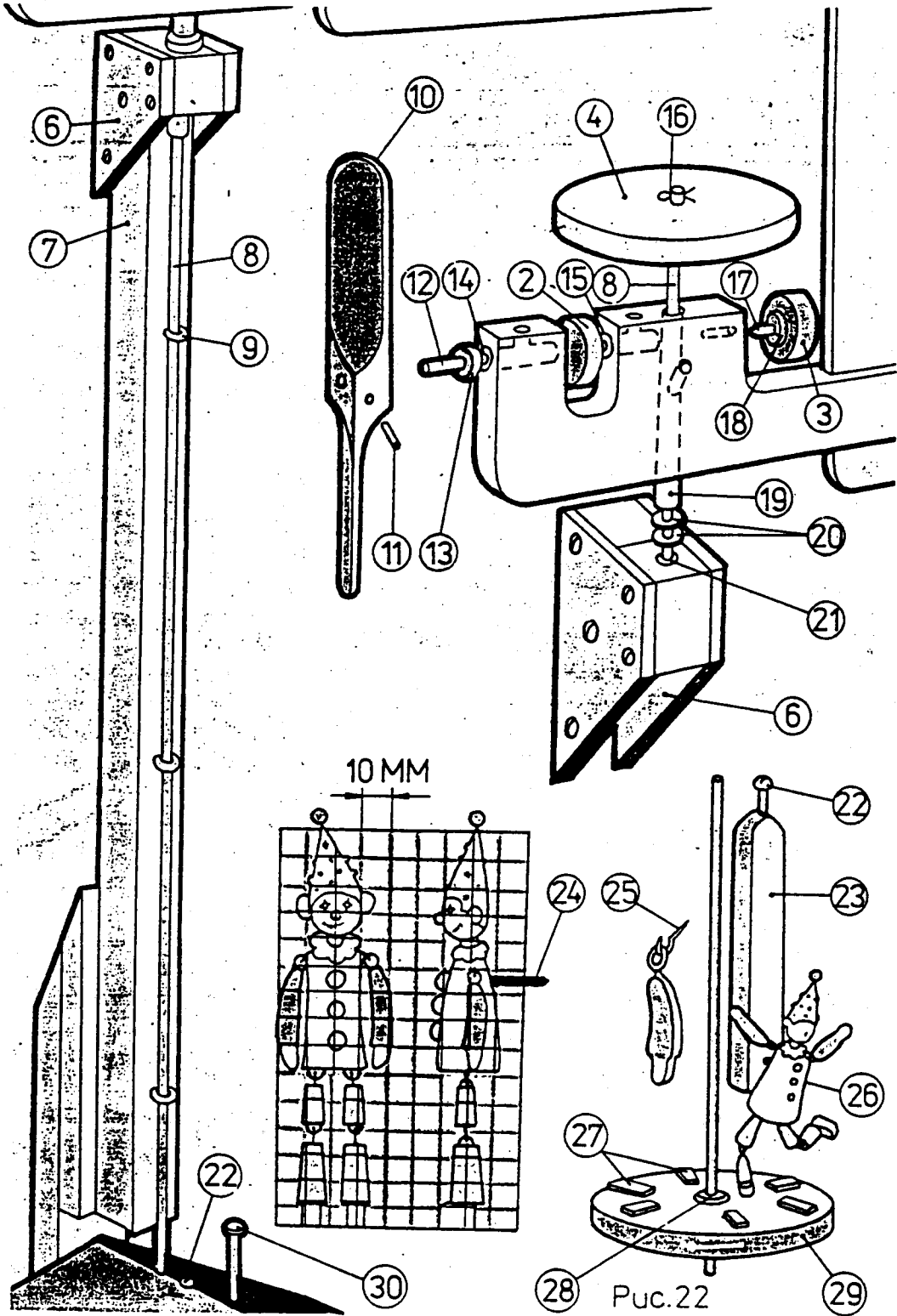

Рис.21

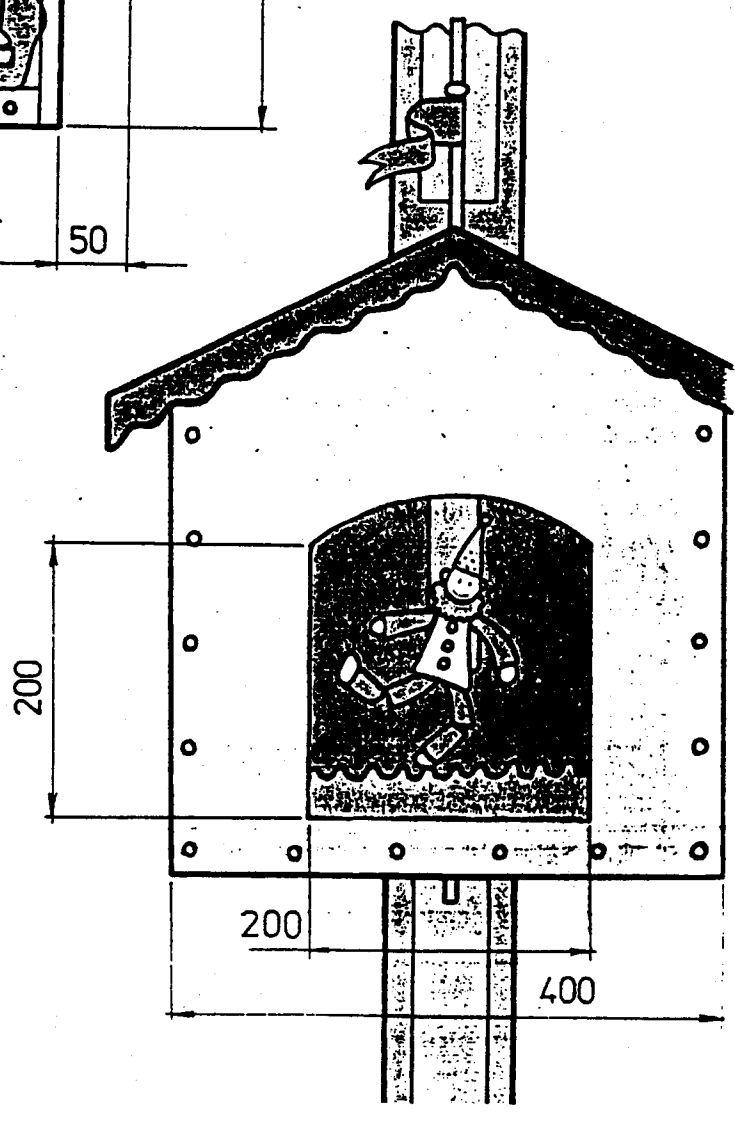
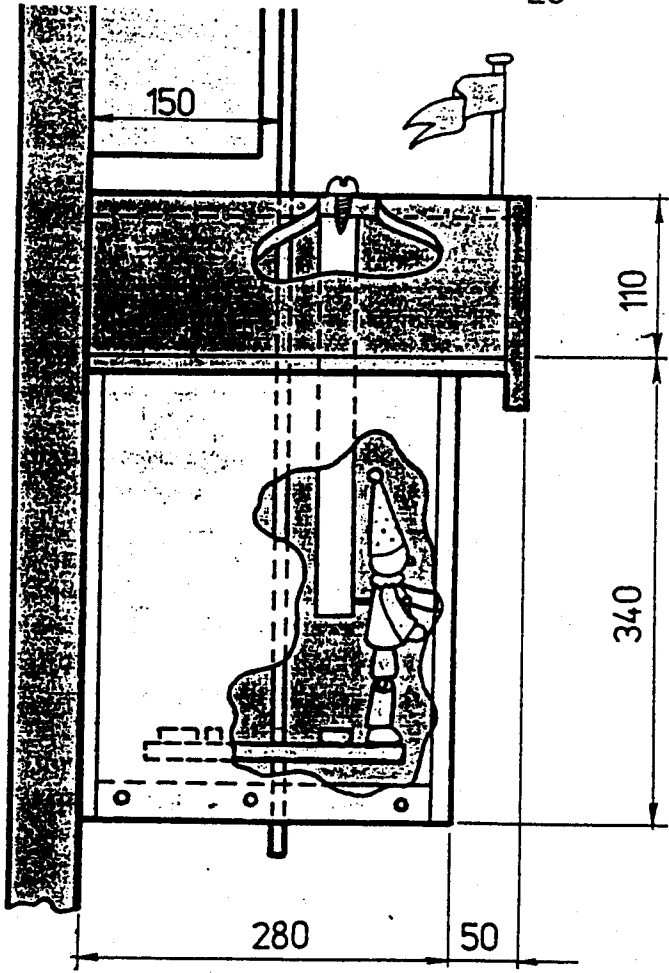

Рис.23

Цей пристрій, певна річ, сподобається малятам з вашого будинку. Таку саморобку можна подарувати підшефному дитячому садку.

У нашому театрі лише один артист, але він завжди в русі — весело розмахує руками і ногами, виконуючи хитромудрі трюки. Фігурку приводить у рух пропелер флюгера, встановленого на даху театру.

Кілька слів про принцип дії саморобки. Обертаючись, пропелер передає рух платформі, встановленій у будиночку-театрі, до якої прикріплені на деякій відстані одна від одної кілька колодок. Ноги «артиста», підвішеного над платформою, натикаючись на колодки, розлітаються у різні боки. При цьому коливається вся фігурка. Глядачі не бачать, як рухається платформа (вона замаскована), і їм здається, що артист танцює «сам по собі».

Звичайно, успіх «гри артиста» залежить від вітру, який приводить у рух флюгер.

Тепер ознайомимося з будовою іграшки і її окремих частин. Почнемо з флюгера. Фігурна основа 1 випиляна з дошки завтовшки 15—18 мм. У задній частині дошки пропиляний паз, у якому закріплено стабілізатор (флюгарку) 5 — пластину з оцинкованого заліза або дюралюмінію завтовшки 1—3 мм. Стабілізатор потрібен для того, щоб пропелер флюгера завжди був повернутий назустріч вітру.

У виступах основи свердлять бічні отвори і вставляють у них відрізки металевих трубок 14 і 15 — вони будуть підшипниками. Щоб їх можна було змащувати, у виступах і трубках свердлять отвори, через які подаватиметься машинне масло.

У підшипники вставляють металеву вісь 12 (її діаметр залежить від внутрішнього діаметра трубок-підшипників і може бути 5—6 мм). На вісь надівають ведуче колесо 2 діаметром 50 мм — його можна виточити з деревини або товстої фанери. Колесо жорстко кріпиться до осі. Можна використати штифт, пропущений крізь колесо і вісь. Але перед тим, як зробити таке кріплення, слід надіти на вісь з обох боків від колеса шайби, які обмежуватимуть позовжнє переміщення осі під час роботи флюгера.

Спереду на вісь надівають шайби 13 (або одну втулку відповідної товщини), а потім пропелер 10, вирізаний із заготовки розміром 25 × 40 × 400 мм. Пропелер жорстко прикріплюють до осі за допомогою штифта 11.

Навпроти ведучого колеса до ширшого виступу основи прикріплюють шурупом 17 колесо 3 такого самого діаметра, як і ведуче. Воно вільно обертатиметься і служитиме опорою для передавального диска 4. Між колесом-опорою і виступом обов'язково вклядуть шайбу 18.

У центрі широкого виступу основи свердлять наскрізний отвір і вставляють в нього трубку-підшипник 19 такої довжини, щоб вона виступала з-під основи на 10—15 мм. Збоку у виступі (і у трубці) свердлять отвір, через який подаватимуть масло для змащування підшипника.

У трубку-підшипник вставляють довгу дротинку 8 — вісь передавального механізму, — надівають на неї зверху дерев'яний диск 4 завтовшки 15—20 мм, діаметром 230 мм і вставляють у дротинку шпильку 16. Під цю шпильку в диску роблять загли-

бину, щоб забезпечити надійне зчеплення дротини з диском.

Дротинку пропускають крізь трубку-підшипник 21 у кронштейні 6 і кільця гачків 9, прикріплених до стояка 7. Між трубками 19 основи флюгера і 21 кронштейна на дротину надівають дві шайби 20. Тепер флюгер може вільно обертатися у напрямку вітру і одночасно передавати обертання пропелера дротику-осі.

Висота стояка 7 залежить від того, на якій висоті буде встановлено флюгер, а також від довжини дротини 8. Матеріалом для цього стояка може бути дерев'яний брус з поперечним перерізом 50×100 мм.

Опорний стояк 31, закопаний у землю, має бути такої висоти, щоб прикріплений до нього будиночок-театр було добре видно юним глядачам. Такий будиночок неважко збудувати самим за рис. 23. Його дах має бути зйомним і складатися з двох половинок. У даху просвердлено два отвори. Через один з них проходить дротинка-вісь, через другий прикріплюється тримач фігурки. Можна також забити у дах металевий стояк 30 і прикріпити до нього прапорець.

Коли буде визначено місце для будиночка, в його основі просвердлюють отвір для дротинки. Закріплюють її так, щоб вона виступала на 10—15 мм (зайве відрізають). Бажано прикріпити в основі під дротинкою (як це зроблено і в інших частинах конструкції) трубку-підшипник — обертаючись, дротинка не битиметься.

Платформу 29 діаметром 200 мм можна виготовити з фанери завтовшки 15—20 мм. Щоб прикріпити платформу до дротини, на один кі-

нець її напаяють шайбу 28, а на другому нарізають різьбу. Платформі надівають на дротину знизу і притискають до шайби гайкою. Колодки 27 (вони дерев'яні) приклеюють до платформи столярним клеєм або прибивають тонкими гвіздками.

Тримач 23 фігурки — відрізок дерев'яного бруска — прикручують до даху шурупом 22. Фігурку прикріплюють до тримача тонким цвяхом 24 так, щоб ноги фігурки були на відстані 2—3 мм від платформи.

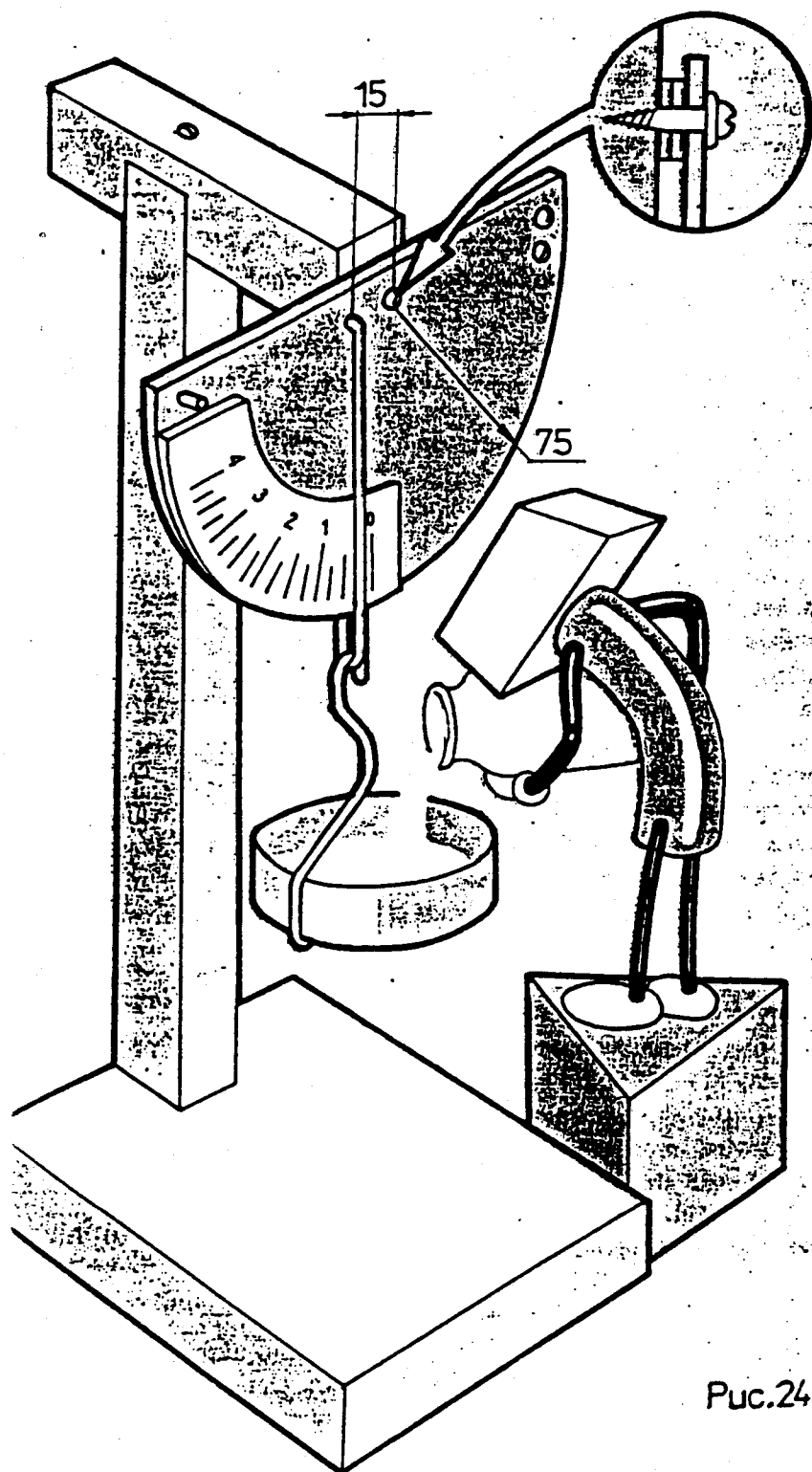
Фігурку клоуна вирізають з деревини і скріплюють за допомогою дротяних гачків 25. Їх можна зігнути з цвяхів, на кінцях нарізати різьбу, щоб закручувати гачок у деревину.

Усю конструкцію треба покрити кількома шарами лаку, щоб захистити її від вологи. Крім того, не завадить виготовити подовжувач з гачком на кінці, за допомогою якого можна буде зупинити флюгер після закінчення «вистави». Це подовжить час дії іграшки. Не забувайте періодично змащувати підшипники машинним маслом.

ТЕРЕЗИ

Терези бувають найрізноманітніші. Пропонована конструкція (рис. 24) цікава тим, що в ній використовуються відомі вам з курсу фізики властивості важеля.

Терези складаються з основи, вертикального стояка, горизонтальної опори, відлікового пристрою і шальки. Основу можна вирізати з дошки завтовшки 12—20 мм, а стояк та опору зробити з відрізків брусків з перерізом 20×20 мм. Ці деталі

скріплюють між собою, як показано на рисунку.

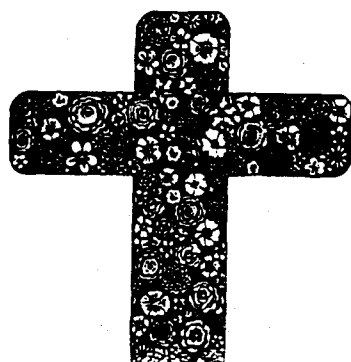
До опори прикріплюють відліковий пристрій. Основна деталь його — напівдиск, вирізаний з фанери завтовшки 6 мм. Напівдиск прикріплюють до опори шурупом, але між напівдиском і опорою, а також між напівдиском і головкою шурупа прокладають шайби, щоб напівдиск легко обертася навколо осі (шурупа).

На відстані 15 мм від шурупа по лінії осі просвердлюють у напівдиску отвір і вставляють у нього тримач із дроту (підійде і канцелярська скріпка). До тримача прикріплюють шальку, наприклад, бляшанку з-під вазеліну. При цьому, звичайно, напівдиск обернеться навколо осі. Кут повороту залежатиме від маси шальки і тримача, а також від довжини важеля — відстані від осі напівдиска до отвору, в який вставлено тримач. Це початкове відхилення напівдиска скомпенсуйте тягарем, прикріпленим справа до напівдиска двома гвинтами. Але остаточно підберете масу тягаря після того, як приклеїте до напівдиска шкалу і закріпите обмежувач відхилення напівдиска — дерев'яний кілочок.

Проградувати шкалу терезів можна за допомогою гирок до лабораторних терезів або зважуючи предмети, маса яких загальновідома.

Рис.24

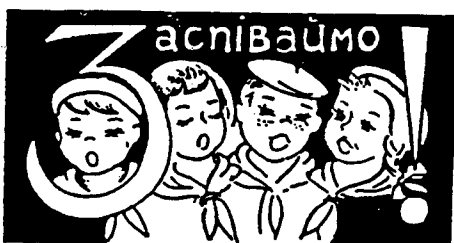
"Цок-цок, молоток".

Діти ³⁰ Співають

ЗОЗУЛЯ

Слова і музика А. Кос-Анатольського

В темпі вальса

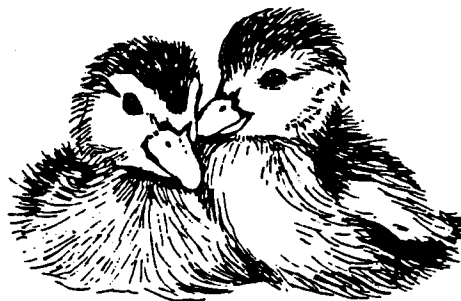
Як тільки в зеленому гаю зо зу-ля - ку- ку,
- ку за- ку - є, я швидко вік-но відчи- ня- ку-
ю, і сер-це да-лі-є мо-є. Ку - ку,
- ку, ку- ку, зо-зу-ля ку-є щастя й долю,
чо- му, Ку - ку, чо- му, не йдеш приві-
татись зі мною? Пташ-но - ю!

Як тільки в зеленому гаю
Зозуля "ку-ку" закує,
Я швидко вікно відчиняю,
І серце радіє моє.

— Ку-ку, ку-ку,
Ку-ку, ку-ку,
Чому, чому
Не йдеш привітатись зі мною?

Пташки у весняному хорі
Веселі співають пісні,
І сонечко грає надворі,
І промені шле нам ясні.
— Цвірінь, цвірінь,
Цвірінь, цвірінь. —

Взиваю стома голосами,
— Цвірінь, цвірінь,
Усе покинь,
Іди привітатися з нами!

О СПОМАГАЙ НАС ДІВО МАРІЄ

ПОВОЛИ

1. О, СПО - МА - ГАЙ НАС, ДІ - ВО МА - РІ - Є В ПРКИХ ТЕР - ПІ - НЯХ СИХ ЖИ -
 ТЯ, А В ХВИ - ЛЬ СМЕР - ТИ НА - ША НА - ДІ - Є, НА - ША ТИ ПО - МІЧ О ВСЕ - БЛА -
 ГА. ПРИЙ - МИ, О ЛЮ - БА НЕНЬ - КО, СЕЙ ВІ - РИ НАШ СЕР - ЦЯ
 ДАР, ХО - ЧЕ - МО БО - ГА, ВІН НАШ БАТЬ - КО; ХО - ЧЕ - МО БО - ГА, ВІН НАШ
 ЦАР. ХО - ЧЕ - МО БО - ГА, ВІН НАШ БАТЬ - КО, ХО - ЧЕ - МО
 БО - ГА ВІН НАШ ЦАР.

2. ХОЧЕМО БОГА В НАШИХ РОДИНАХ,
 У ДУШАХ ЛЮБИХ ДІТОЧОК,
 ЩОБ БОГ БОДРИВ ЇХ В ПРИКРИХ ХВИЛИНАХ,
 ЛАСКОЮ ДАРИВ НАШИХ ДОЧОК.
 ПРИЙМИ, О ЛЮБА НЕНЬКО,
 СЕЙ ВІРИ НАШ СЕРЦЯ ДАР,
 ХОЧЕМО БОГА, ВІН НАШ БАТЬКО,
 ХОЧЕМО БОГА, ВІН НАШ ЦАР. } 2р.

КУКУ-КУКУ

МІРНО

А. ВАХНЯНИН

1. КУ - КУ, КУ - КУ, ЧУ - ТИ В ЛІС - КУ ХО - ДІМ СПІ - ВАЙ - МО,
 РА - ДО ВІ - ТАЙ - МО БО - ЖУ, БО - ЖУ, БО - ЖУ ВЕС - НУ.

2. КУКУ-КУКУ ЧУЄМО ВСЕ. - 2
 ГАЄМ, ЛІСОЧКОМ, БОРОМ, ПОТОЧКОМ,
 ГОЛОС, ГОЛОС, ГОЛОС ГУДЕ.

3. КУКУ-КУКУ ПТИЧКО МАЛА
 ТИ НАМ СПІВАЛА, ПРАВДУ СКАЗАЛА:
 ЩЕЗЛА, ЩЕЗЛА, ЩЕЗЛА ЗИМА.

КУКУ

МУЗ. Ф. ЛЕГГАРА

СОЛЬО

БО - ГА - ТО СОН - ЦЯ ВСЮ - ДИ І КВІ - ТІВ У САД - КУ, КУ

Є ДЕСЬ В НІМ ЗО - ЗУ - ЛЯ І КЛИ - ЧЕ ВСЕ КУ - КУ! КУ -

КУ, КУ - КУ, КУ - КУ, КУ - КУ, КУ - КУ! КУ -

КУ - КУ, КУ - КУ, КУ - КУ, КУ - КУ КУ КУ - КУ КУ - КУ

Є ДЕСЬ В НІМ ЗО - ЗУ - ЛЯ І КЛИ - ЧЕ ВСЕ КУ - КУ.

І БОГАТО СОНЦЯ ВСЮДИ
 І КВІТІВ У САДКУ,
 КУЄ ДЕСЬ В НІМ ЗОЗУЛЯ
 І КЛИЧЕ ВСЕ КУКУ!
 КУКУ, КУКУ,
 КУКУ, КУКУ, КУКУ,
 КУЄ ДЕСЬ В НІМ ЗОЗУЛЯ
 І КЛИЧЕ ВСЕ КУКУ!

МАТИ ДОНЮ КОЛИХАЛА

НАРОДНА ПІСНЯ

І МА - ТИ ДО - НЮ КО - ЛИ - ХА - ЛА, НІЧ НАД - ХО - ДИТЬ,
 КО - ЛИ - ХА - Ю - ЧИ СПІ - ВА - ЛА:

ТРЕ - БА СПА - ТИ, КО - ЛО ТЕ - БЕ РІА - НА МА - ТИ.

2. Я ТЕБЕ НАГОДУВАЛА
І ВПОВИЛА І ПРИСПАЛА,
КОЛИШУ ТЕБЕ Й СПІВАЮ:
СПИ ДИТИНКО, БАЮ, БАЮ.

3. ГЕТЬ ВІД НАС УСЯКЕ ЛИХО!
ХАЙ КРУГ ТЕБЕ БУДЕ ТИХО,
Я НЕ СПАЮ, ТОБІ СПІВАЮ:
СПИ ДИТИНКО, БАЮ, БАЮ.

МАМИНА ДОНЯ

ЛЕГКО

НАРОДНА ПІСНЯ

А Я СО - БІ ДІВ - ЧИ - НОМЬ - КА ГУ - ЛЯ - Ю, ГУ - ЛЯ - Ю,
ЧЕР - ВО - НУ - Ю РО - ЖУ КВІТ - КУ НА ГО - ЛОВ - ЦІ МА - Ю. А Я СВО - Ю
МА - МУ - СЕНЬ - КУ ДУ - ЖЕ, ДУ - ЖЕ ЛЮБ - ЛЮ, А Я СВО - Ю МА - МУ - СЕНЬ - КУ
ДО СЕ - БЕ ГО - ЛУБ - ЛЮ.

ЛЮБИТЬ СОНЦЕ НАШУ ЗЕМЛЮ
ТУЛИТЬ ЇЇ, ГРІЄ,
ЛЮБОВ ТАЯ ЩИРА, ЯСНА
ВСІХ КОРМИТЬ, ЛЕЛІЄ.
А Я ЛЮБЛЮ СВОЮ МАМУ -
ЯК ЇЇ ПРИГОРНУ,
ТО Я СВІТ ЦІЛИЙ ДО СЕБЕ,
ДО СЕРДЕНЬКА ГОРНУ.
ЯК НЕ ВМІЄ ТОЙ ХОДИТИ,
ХТО НЕ ЙШОВ НОГАМИ,
ТАК НЕ ВМІЄ ТОЙ ЛЮБИТИ,
ХТО НЕ ЛЮБИВ МАМИ.
НАВЧУТЬ МЕНЕ ЧУЖІ ЛЮДИ,
ЯК У СВІТІ ЖИТИ
МАМА НАВЧИТЬ ШИРИМ СЕРЦЕМ
ЖИТТЯ, СВІТ ЛЮБИТИ.

М. ПЕТРІВ

Новацький Танок

Коминярчики

Майстер: Гей, панове, слухайте, що скажу,
/сольо/ Ми будемо з тих хаток, /2/
Вимітати садку.

Коминярчики: Добре, добре, добре пане наш,
/гуртом/ Добре, добре, добре майстер наш.

Коминярчик з мене є моторний,
Подивіться люди добрі, /2/
Який же я чорний.

Правда, правда і.т.д.

Комин чищу, комин вимітаю,
Замість садку вигортати,
То я загортаю.
Правда, правда і.т.д.

Господині: Гей, панове, всі ви там до купи,
уртом/ Перестаньте, бо та садка, /2/
Лезьте нам до зупи.
Злазьте, злазьте, злазьте, але вже.
Злазьте, злазьте, злазьте, але вже:

Коминярчики: На горі то ми є тут панами,
Не будемо говорити
З задними бабами.

Господині: Злазьте, злазьте, злазьте, але вже.
" " " " "
/стягають коминярчиків за вука на діл/

Коминярчики: Ой простіть нам, пані господині,
Не поліземо вже більше
На ваш дах від нині.
Ой простіть нам цей останній раз,
Ой простіть нам цей останній раз.

Кожна з вас є мила і кохана,
Ми будемо приходити
Тут до вас що рана.
Ой простіть нам цей останній раз
" " " " " "

/Коминярчики ніби стараються перепросити господиньок,
легенько глядять їх по обличчях і висмаровують садке!

ЗАНАДИВСЯ ЖУРАВЕЛЬ

ЗА - НА - ДИВ - СЯ ЖУ - РА - ВЕЛЬ, ЖУ - РА - ВЕЛЬ! СЯ - КИЙ, ТА - КИЙ
ДО БА - БИ - НИХ КО - НО - ПЕЛЬ, КО - НО - ПЕЛЬ. КО - НО - ПЕЛЬ - КУ

ВИ - СТУ - ПА - Є КО - НО - ПЕЛЬ - КУ ВСЕ ЩІ - ПА - Є.
ВСЕ ЩІ - ПА - Є,

2. ОЦЕЖ ТОБИ ЖУРАВЕЛЬ, ЖУРАВЕЛЬ! 3. ЩОБ ТИ БІЛЬШЕ НЕ ХІТАВ, НЕ ХІТАВ,
НЕ ЛІТАЙ ДО КОНОПЕЛЬ, КОНОПЕЛЬ. КОНОПЕЛЬКИ НЕ ЩІПАВ, НЕ ЩІПАВ.
СЯКИЙ, ТАКИЙ... СЯКИЙ, ТАКИЙ...

ГРА:

ДІТИ СТОЯТЬ ВКОЛО ПОБРАВШИСЬ ЗА РУКИ, А ОДНА ХОДЯЧИ
ТО В ОДИН ТО В ДРУГИЙ БІК, ГРАЮЧИСЬ СПІВАЮТЬ.

ЖУЧОК

ХОДОМ

НАРОДНА ПІСНЯ

1. ХО - ДИТЬ ЖУ - ЧОК ПО ДУ - БИ - НІ, ГРАЙ, ЖУЧ - КУ, ГРАЙ, НЕ - БО - ЖЕ,
А ЖУ - ЧИ - ХА ПО Я - ЛИ - НІ.

ГРАЙ ЖУЧ - КУ
НАЙ ТИ ПАН - БІГ

НАЙ ТИ ПАН БІГ ДО - ПО - МО - ЖЕ.

ГРАЙ НЕ - БО - ЖЕ,
ДО - ПО - МО - ЖЕ.

2. НА ЖУЧКОВІ ЧЕРЕВИЧКИ,
БО САМ ЖУЧОК НЕВЕЛИЧКИЙ.
ГРАЙ, ЖУЧКУ, ГРАЙ, НЕБОЖЕ,
НАЙ ТИ ПАН БІГ ДОПОМОЖЕ.
3. НА ЖУЧКОВІ ЖУПАНЧИНА,
БО САМ ЖУЧОК, ЯК ДИТИНА.
ГРАЙ....
4. НА ЖУЧКОВІ ЖУПАН ЯСНИЙ
БО САМ ЖУЧОК ДУЖЕ КРАСНИЙ.
ГРАЙ....

УВАГА:

ДІТИ СТОЯТЬ ПАРАМИ - ЛИЦЕМ ЗВЕРНЕНІ ДО СЕБЕ,
ДЕРЖУЧИ СЕБЕ ЗА РУКИ. НАЙМЕНША ДИТИНА (ЖУЧОК)
ХОДИТЬ ТІМ ПО РУКАХ. КОЖНА ПАРА МАЄ ПЕРЕЙТИ НАПЕ-
РІД, ЯК ТІЛЬКИ ЖУК ПЕРЕЙДЕ ЧЕРЕЗ ТІ РУКИ.

ЯГІЛОЧКА

ЛЕГКО

НАРОДНА ПІСНЯ

І Я - ГІЛ, Я - ГІ - ЛОЧ - КА Я - ГЕ - ЛО - ВА ДОЧ - КА:

У - СТА - ЛА РА - НЕ - СЕНЬ - КО, ВМИ - ЛА - СЯ БІ - ЛЕ - СЕНЬ - КО.

2. ЯГІЛ-ЯГІЛОЧКА
ЯГІЛЕВА ДОЧКА:
КВІТОЧКИ ЗАБІРАЛА }
ВІНОЧОК ЗАПЛІТАЛА } 2

3. ЯГІЛ-ЯГІЛОЧКА
ЯГІЛЕВА ДОЧКА:
НА ВУЛИЦЮ ВИЙШЛА }
ЯК ЗІРОНЬКА ЗІЙШЛА } 2

4. ЯГІЛ-ЯГІЛОЧКА
ЯГІЛЕВА ДОЧКА:
ВИБЕРИ СОБІ ДІВЧИНУ }
ЯК ЧЕРВОНЮЮ КАЛИНУ } 2

ПОДОЛЯНКА

ПОМІРНО

НАРОДНА ПІСНЯ

І ДЕСЬ ТУТ БУ - ЛА ПО - ДО - ЛЯ - НОЧ - КА, ТУТ ВО - НА СТО -
ДЕСЬ ТУТ БУ - ЛА МО - ЛО - ДЕ - СЕНЬ - КА. ЛИЧ - КА НЕ ВМИ -

Я - ЛА ДО ЗЕМ - ЛІ ПРИ - ПА - ЛА,
ВА - ЛА БО ВО - ДИ НЕ МА - ЛА,

2. ОЙ ВСТАНЬ, ОЙ ВСТАНЬ ПОДОЛЯНОЧКО,
ОБМИЙ ЛИЧКО, ЯК ТУ ШКЛЯНОЧКУ.
ВІЗЬМИ СЯ ЗА БОКИ, ПОКАЖИ НАМ СКОКИ,
ПІДСКОЧИ ДО РАЮ, БЕРИ ДІВЧА ЗКРАЮ.

УВАГА

ГУРТ, СТОЯЧИ КОЛОМ СПІВАЄ.
ПО СЕРЕДИНІ ГУРТА ПОДОЛЯНКА ПАДЕ,
ВСТАЄ, НІБИ ВМИВАЄТЬСЯ.

СКРИНЬКА ПАНДОРИ

Учасники: Довільне число гравців.

Місце: Домівка.

Виряд: три малі предмети для кожного, папір до обгортання, велика коробка.

Для старшого новацтва. Для кожного учасника приголовляємо пакунок, загортаючи в папір три малі предмети. Всі пакунки складаємо у велику картонову коробку. Кожний новак, по черзі, вибере собі пакунок з коробки, розгорне його й приглянеться предметам (не довше одної хвилини). Тоді має протягом двох хвилин розказати оповідання, в якому будуть згадані ті три предмети. Найкраще оповідання виграє нагороду.

СПОРІДНЕННЯ

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Для старшого новацтва. Діти сидять на кріслах кругом. Визначений має сказати якесь слово, а той, що сидить по його правому боці, має сказати слово споріднене з першим і т.д. довкруги. Хто зволікає - випадає з гри. Останній, що залишився - виграє. Приклад: КОРАБЕЛЬ - човен - крейзер - нищильник - весло - стерно - кеню - каяк - море - озеро - океан - річка і т.п.

ХУДІБКА

Учасники: Довільне, але паристе, число.

Місце: Домівка.

Виряд: Зернята фасолі, або інші подібні предмети.

Розсипати в кімнаті зернята фасолі, або інші подібні предмети. Учасників ділимо на команди по чотири - п'ять дітей на чолі з провідником. Коли якийсь член команди знайде фасольку, має повідомити про це свого провідника, наслідуючи голос якогось звірятка (наперед умовлений). Тоді провідник забирає від нього фасольку. Котрий провідник матиме найбільше зерняток, того команда виграє.

МУЗИЧНІ ЦУКЕРКИ

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Виряд: Звукозаписувач зі стрічкою музики, цукерок для кожного гравця.

Для молодшого новацтва. Крісла укладаємо в круг (має бути для кожного крісло). Кожному даємо цукерок, загорнутий папером і кажемо всім маршувати кругом, під музику. Братчик вилучає музику й тоді кожний має покласти свій цукерок на вільне крісло. Це дуже легко, тому тоді забираємо одне крісло. Діти маршують далі. Коли музика знов урветься, комусь забракне крісла й він випадає з гри. Продовжуємо так само, аж поки не залишиться останній, який виграє.

ГРА КІМА

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Виряд: Олівець і папір для кожного, 8 - 12 предметів, піднос.

На підносі укладаємо дрібні предмети, кладемо піднос з предметами на столі й дозволяємо учасникам обсервувати протягом одної хвилини. Тоді забираємо піднос, а кожний має з пам'яті списати всі предмети, які там були. Хто запам'ятає найбільше - виграє. Починати треба малою кількістю предметів, а з часом збільшувати їх число. Можна теж обмежити час для записування.

ГРОШИК

Учасники: Довільне, але паристе, число.

Місце: Домівка.

Виряд: Грошик.

Дві команди сидять по протилежних боках прямокутного стола. Підкидають монету (грошик), щоб визначити, котра група буде починати. Вибрана група одержує грошик, який її члени передають з рук до рук під столом. Провідник противної групи кличе: "Грошик!" і тоді всі члени першої групи кладуть свої руки на стіл - з затисненими п'ястками. Провідник супротивників вказує на котрийсь п'ястук і каже: "Ця рука!" Власник тої руки має розкрити вказану долоню. Якщо в цій руці немає грошика, тоді провідник супротивників може вибрати другий п'ястук, кажучи: "Ця рука!" Якщо знайде грошик - одержує точку для своєї команди. Після двох спроб грошик переходить до противної групи й гра продовжується. Виграє команда, яка перша осягне десять точок.

СТУК - СТУК

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Виряд: Олівець.

Всі гравці стають здовж одного кінця кімнати й обертаються плечима до провідника. Провідник стукає олівцем об який небудь предмет у кімнаті, який видає звук. Діти, не обертаючися, мають відгадати, який то є предмет. Хто перший відгадає - стає наступним провідником гри.

ВОВЧЕ, КОТРА ГОДИНА?

Учасники: Довільне число.

Місце: Майдан.

Одного гравця вибирають вовком. На одному кінці майдану визначаємо "безпечне місце". Вовк проходиться по майдані, а всі інші ходять за ним і питають: "Вовче, котра година?" Вовк називає любую годину, на пр.: "Перша (друга, третя) година". Коли вовк відповість: "Дванадцята година - час на обід!" - всі тікають у безпечне місце, а вовк їх ловить. Кого зловить, поки той добіжить до безпечного місця, той стає наступним вовком.

ГРА КІМА НА НЮХ

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Виряд: Слоїки з пахучими речовинами, олівець і папір для кожного, хустки для зав'язання очей.

У слоїки кладемо пахучі речовини, на пр.: хрін, цибуля, оцет, чай, кава, какао, цитрина, гвоздики і т.п. Учасникам зав'язуємо очі. Даємо кожному понюхати всі слоїки по черзі. Потім мають на папері записати, що розпізнали.

ЗІПСОВАНИЙ ТЕЛЕФОН

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Гравці сидять кругом. Перший шепче другому на вухо якесь речення, котре другий може почути, але мабуть не дочує. Тоді другий шепче третьому так, як він сам зрозумів, той четвертому і т.д. Коли вістка повернеться до першого, той каже на голос перше те що він сказав другому, а потім те, що він почув від останнього. Часами різниця між обома верзіями буває дуже смішна.

ГУДЗИКИ

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Виряд: Кілька тузенів пластичних гудзиків, різної величини, для кожного гравця горнятко.

Діти стають на коліна, лавою. Кілька кроків перед кожним ставимо горнятко. Тоді розділюємо гудзики між них, глядячи, щоб усі мали однакову кількість. Треба вибрати найбільший гудзик і притиснути ним край меншого гудзика, щоб той скочив уперід і, по можності, впав у горнятко. Хто перший матиме всі менші гудзики в горнятку - виграє.

ЛАНЦЮГ

Учасники: Довільне число.

Місце: Майдан.

Визначаємо провідника гри. Всі розбігаються по майдані, а провідник їх ловить. Коли когось зловить, беруться обидва за руки й ловлять разом. Кожний зловлений пристає до ланцюга. Хто залишиться останнім - виграє.

ПОШУКИ

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка або майдан.

Виряд: Для кожного список 10-ох малих предметів, що їх можна знайти в довкіллі.

Приготуймо список предметів, які гравці мають знайти. На знак, усі розбігаються на пошуки. По п'ятьох хвилинах братчик дає знак свистком і тоді всі повертаються. Хто знайшов найбільше предметів - виграє. Час на пошуки можна зменшити, або збільшити, відповідно до трудності завдання.

КВАДРАТИ

Учасники: Рій.

Місце: Домівка.

Виряд: Листок паперу, для кожного олівець.

Для старшого новацтва. На листок паперу накладаємо сім рядів по сім крапок, рівномірно кожний ряд під другим. Завдання є так сполучити крапки, щоб нарисувати квадрати. Перший сполучує дві крапки лінією, потім другий і т.д. Треба уважати, щоб по змозі не рисувати лінії, яка може стати третім боком квадрату, бо тоді наступний може закінчити квадрат. Коли хтось закінчить квадрат, значить його своїми ініціалами і може рисувати ще одну лінію. В цей спосіб є можливим за одним разом закінчити кілька квадратів. Виграє той, хто закінчив найбільше квадратів.

В ПРИРОДІ

ЖУРАВЕЛЬ

Діти обирають журавля. Він ходить в колі і завзято смикає дзьобом — щипає коноплі. Діти в колі співають (або проказують):

Занадися журавель, журавель
До бабиних конопель, конопель.
Сякий-такий журавель,
Сякий-такий довгоногий,
Сякий-такий дибле,
Конопельки щипле!

Журавель, хоч і чує це, але й вухом не веде, — робить своє далі. Тоді обраний хтось з кола виступає і проказує:

А я тому журавлю, журавлю
Сіттю крильця обів'ю!

І кидається навздогінці за журавлем, ловить його і вдає, ніби накидає на нього сітку. А журавель і собі удає, ніби пручається. А коло співає:

Сякий-такий журавель,
Сякий-такий довгоногий,
Сякий-такий дибле,
Конопельки щипле!

Тоді журавель повертається до ловця і показує, що не розуміє за віщо його спіймали. Ловець бере його за руку і

водить по колі, співаючи разом з усіма:

Оце щоб ти не дибав, не дибав,
Конопельок не щипав, не щипав.
Сякий-такий журавель,
Сякий-такий довгоногий.
Сякий-такий дибле,
Конопельки щипле!

І тепер на місце присоромленого журавля вибирають другого. Вибирають іншого ловця — і гра починається спочатку.

БОБЕР

Діти вибирають бобра й мисливця. Він ховається між кущами і деревами, а мисливець ставить всіх дітей-хортів спидами до тих кущів і дерев, між якими сховався бобер. Коли бобер вже добре сховався, мисливець приговорює:

Ой ти, старий бобре,
Заховайся добре,
Бо я хорти маю —
На поле пускаю!

Мисливець говорить так двічі, дає боброві час заховатися. А потім викликує: "Хорти до лісу!" Хорти біжать шукати бобра. Коли бобер побачить, що хорти його не бачать, він обережно переховується в інше місце.

Мисливець заохочує хортів: "Шукай, Сірку! Лови, Бровну! Лови, лови його!"

Нарешті бобра спіймано. Хто його спіймав, той сам стає бобром, а спійманий мисливцем.

Самодіяльна Гра

П А Н К О Ц Ь К И Й

Водного чоловіка був кіт старий, що вже не здужав і мишей ловити. От хазяїн його взяв та й вивіз у ліс, думає: «Нашо він мені здався, тільки дурно буду годувати, — нехай лучче в лісі ходить». Покинув його, а сам поїхав. Коли це приходиться до кота лисичка та й питає його:

— Що ти таке?

А він каже:

— Я — пан Коцький.

Лисичка каже:

— Будь ти мені за чоловіка, а я тобі за жінку буду.

Він і згодився. Веде його лисичка до своєї хати, — так уже йому годить: уловить де курочку, то сама не їсть, а йому принесе.

От якось зайчик побачив лисичку та й каже їй:

— Лисичко-сестричко, прийду я до тебе на досвітки.

А вона йому:

— Є у мене тепер пан Коцький, то він тебе розірве!

Заєць розказав за пана Коцького вовкові, ведмедеві, дикому кабанові. Зійшлись вони до купи, стали думати, як би побачити пана Коцького, — та й кажуть:

— А зготуймо обід!

І взялись міркувати, кому по що йти. Вовк каже:

— Я піду по м'ясо, щоб було що в борщу.

Дикий кабан каже:

— А я піду по буряки і картоплю.

Ведмідь:

— А я меду принесу на закуску.

Заєць:

— А я капусти.

От роздобули всього, почали обід варити. Як зварили, стали радитись: кому йти кликати на обід пана Коцького.

Ведмідь каже:

— Я не підбіжу, як доведеться тікати.

Кабан:

— А я теж неповороткий.

Вовк:

— Я старий уже і трохи недобачаю.

Тільки зайчикові й приходиться.

Прибіг заєць до лисиччиної норі; коли це лисичка вибігає, дивиться, що зайчик стоїть на двох лапках біля хати, та й питає його:

— А чого ти прийшов?

Він і каже:

— Просили вовк, ведмідь, дикий кабан і я прошу, щоб ти прийшла з своїм паном Коцьким до нас на обід!

А вона йому:

— Я з ним прийду, але ви поховайтесь, бо він вас розірве.

Прибігає зайчик назад та й хвалиться:

— Ховайтесь, казала лисичка, бо він як прийде, то розірве нас!

Вони й почали ховатися: ведмідь лізе на дерево, вовк сідає за кущем, кабан заривається у хміз, а зайчик лізе в кущ.

Коли це веде лисичка свого пана Коцького. Доводить до стола, він побачив на столі м'яса багато та й каже:

— Ма-у!.. Ма-у!.. Ма-у!..

А ті думають:

— От вражого батька син, ще йому мало! Це він і нас поїсть!

Ізліз пан Коцький на стіл і почав їсти. аж за ушима лящить. А як наївсь, то так

і простягсь на столі. А кабан лежав близько стола у хмизі, та якось комар і вкусив за хвіст, а він так хвостом і крутнув; кіт же думав, що то миша, та туди, та кабана за хвіст! Кабан як схопиться, та навтіки! Пан Коцький злякався кабана, скочив на дерево та й подерся туди, де ведмідь сидів. Ведмідь як побачив, що кіт лізе до нього, почав вище

лізти по дереву, та до такого доліз, що й дерево не здержало — так він додолу впав — гуп! — та просто на вовка, — мало не роздавив сердешного. Як схопляться вони, як дременуть, то тільки видко; а заець й собі за ними — забіг не знать куди... А потім походились та й кажуть:

— От, який малий, а тільки-тільки нас усіх не поїв!

Х А Н   А Л Е К Е   І   Б И С Т Р И Й   Х Л О П Ч И К

У давні часи жив у степах звойовничий жорстокий хан Алеке.

Якось напав Алеке на мирних своїх сусідів, обложив їхнє місто й оповістив: якщо вони за три дні не здадуться, геть усіх їх буде знищено.

Невелике було те місто, і не могло воно стати до бою з незліченним хановим військом. Бракувало тамтешнім жителям і сили вирватися з облоги. Тож не лишалось нічого іншого, як здатися на милість лютого ворога.

Зібралась на раду вся старшина міста. Мудрі досвідчені діди-аксакали стали раду радити, кого послати до Алеке, аби повідомити, що місто складає зброю і просить пощади.

За звичаєм, треба було вирядити найстарших, найповажніших людей. А всі знали, який підступний та немилосердний Алеке, і боялися, що він стратить посланців.

Настав уже останній день строку, а посланців усе ще не обрали.

Раптом на раду найстаріших прийшов хлопчик.

— Я можу піти до Алеке й повести з ним розмову. Я не боюся його, — заявив він.

Аксакали назвали хлопчика дурнем і наказали йти геть. Але той не зважив на їхні слова і стояв на своєму.

Спочатку всі кепкували з хлопчини. Потім один сказав:

— А й справді, чому нам не послати його? Хтозна, може, жорстокий Алеке вислухає малого, не заподіявши йому ніякого лиха.

Довго не вгавала суперечка, але кінець кінцем пристали на те, аби вирядити в ханський табір хлопчину.

Тоді він сказав, щоб йому дали найбільшого верблюда і найстарішого папа.

Знов усі засміялися з такої вимоги, але хлопчик сказав:

— Час тепер важкий, і не до сміху нам. Я знаю, що роблю, і дайте мені те, що прошу.

Тоді посадили хлопчика на найбільшого верблюда, дали йому найстарішого бородастого папа й випустили за ворота оточеного ворогами міста.

Здивувався Алеке, коли побачив перед собою такого посланця.

— Невже в цьому місті не лишилося нікого із старших? Нащо прислали до мене це хлопча? — грізно крикнув він.

Та малий посланець спокійно відповів жорстокому ханові:

— Якщо ти хочеш розмовляти тільки з найстаршим, то розмовляй з цапом — він дуже старий. Та, може, ти вдовольнишся розмовою із малим, тоді розмовляй зі мною!

Усміхнувся суворий Алеке на влучну відповідь і сказав:

— Ти, хлопче, хоробрий і кмітливий.

Чого ж ти хочеш від мене? Прости, і я не відмовлю тобі.

— Подаруй мені стільки землі, скільки можна її обперезати ременем завширшки з долоню, що я виріжу зі шкури мого верблюда.

Алеке погодився.

Тоді малий посланець заколов верблюда, вирізав із його шкури довгого геменя завширшки з долоню, потім порізав ремінь на найтончі ремінці, зв'язав їх і обперезав до вкола обложене ворогом місто.

Так мисливий і хоробрий хлопчик урятував усіх од неминучої смерті.

К О З А - Д Е Р Е З А

Були собі дід та баба. Поїхав дід у ярмарок та й купив собі козу. Привіз її додому, а рано, на другий день, посилає дід старшого сина ту козу пасти.

Пас, пас хлопець її аж до вечора та й став гнати додому. Тільки до воріт почав догонити, а дід став на воротах у червоних чоботях та й питається:

— Кізенько моя мила, кізенько моя люба! Чи ти пила, чи ти їла?

— Ні, дідусю, я й не пила, я й не їла: тільки бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, тільки бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла!

От дід розсердився на сина, що він погаво худобу доглядає, та й прогнав його.

На другий день посилає другого сина — меншого. Пас, пас хлопець козу аж до вечора та й став гонити додому.

Тільки почав до воріт догонити, а дід став на воротах у червоних чоботях та й питається:

— Кізенько моя мила, кізенько моя люба! Чи ти пила, чи ти їла?

— Ні, дідусю, я не пила, я й не їла: тільки бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла!

От дід і того сина прогнав.

На третій день посилає вже жінку.

От вона погнала козу, пасла весь день; увечері стала догонити до двору, а дід уже стоїть на воротах у червоних чоботях та й питається:

— Кізенько моя мила, кізенько моя люба! Чи ти пила, чи ти їла?

— Ні, дідусю, я й не пила, я й не їла: тільки бігла через місточок, ухопила кленовий листочок, бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла!

От той дід прогнав і бабу.

На четвертий день погнав він уже сам козу, пас увесь день, а ввечері погнав додому і тільки вигнав на дорогу, а сам навпростець пішов; став на воротах у червоних чоботях та й питається:

— Кізенько моя мила, кізенько моя люба! Чи ти пила, чи ти їла?

— Ні, дідусю, я не пила, я й не їла: бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, бігла через гребельку, вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла!

От тоді дід розсердився, пішов до коваля, висталив ніж, став козу різати, а вона вирвалася та й утекла в ліс. У лісі бачить коза зайчикову хатку, — вона туди вбігла та й заховалась на печі.

От прибігає зайчик, коли чує — хтось є в хатці. Зайчик і питається:

— А хто, хто в моїй хатці?

А коза сидить на печі та й каже:

— Я коза-дереза,
За три копи куплена,
Півбока луплена,
Тупу-тупу ногами,

Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерті!

От зайчик злякався, вибіг з хатки, сів під дубком. Сидить та й плаче. Коли йде ведмідь та й питається:

— Чого ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені, ведмедю, не плакати, коли в моїй хатці звір страшний сидить?

А ведмідь:

— От я його вижену!

Побіг до хатки:

— А хто, хто в зайчиковій хатці?

А коза з печі:

— Я коза-дереза,
За три копн куплена,
Півбока луплена,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть!

Ведмідь злякався.

— Ні, — каже, — зайчику-побігайчику, не вижену — боюсь.

От знов пішов зайчик, сів під дубком та й плаче. Коли йде вовк і питається:

— А чого це ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені, вовчику-братику, не плакати, коли в моїй хатці звір страшний сидить?

А вовк:

— От я його вижену!

— Де тобі його вигнати! Тут і ведмідь гнав, та не вигнав.

— Отже вижену!

Побіг вовк до хатки та й питається:

— А хто, хто в зайчиковій хатці?

А коза з печі:

— Я коза-дереза,
За три копн куплена,
Півбока луплена,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть!

Вовк злякався.

— Ні, — каже, — зайчику-побігайчику, не вижену — боюсь.

Зайчик знов пішов, сів під дубом та й плаче. Коли біжить лисичка, побачила зайчика та й питається:

— А чого ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені, лисичко-сестричко, не плакати, коли в моїй хатці страшний звір сидить?

А лисичка:

— От я його вижену!

— Де тобі, лисичко, його вигнати! Тут і ведмідь гнав — не вигнав, і вовк гнав, та не вигнав, а то ти!

— Отже вижену!

Побігла лисичка до хатки та:

— А хто, хто в зайчиковій хатці?

А коза з печі:

— Я коза-дереза,
За три копн куплена,
Півбока луплена,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть!

От лисичка теж злякалась.

— Ні, — каже, — зайчику-побігайчику, не вижену — боюсь.

Пішов зайчик, сів під дубком та й знову плаче. Коли це лізе рак-неборак та й питається:

— Чого ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені не плакати, коли в моїй хатці страшний звір сидить?

А рак:

— От я його вижену!

— Де тобі його вигнати! Тут ведмідь гнав, та не вигнав, і вовк гнав, та не вигнав, і лисичка гнала, та не вигнала, а то ти!

— Отже вижену!

От поліз рак у хатку та й питається:

— А хто, хто в зайчиковій хатці?

А коза з печі:

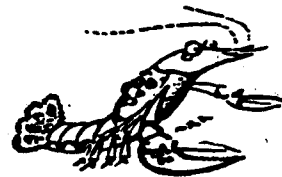
— Я коза-дереза,
За три копн куплена,
Півбока луплена,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть!

А рак усе лізе й лізе,виліз на піч та:

— А я рак-неборак,
Як ушипну — буде знак!

Та як ушипне козу клешнями!.. Коза як замає, та з печі, та з хати — побігла, тільки видно!

От зайчик радий, прийшов у хатку та так уже ракові дякує! Та й став жити в своїй хатці.

ДВА ПРИЯТЕЛІ

Двоє людей — Ахмад і Рахмад — були приятелі. Якось подалися вони до міста і завітали до свого знайомого. Сиділи вони собі, розмовляли з господарем. Але трапилось, що Ахмад вийшов. Рахмад зараз розкрив уста для обмови та й каже господареві:

— Мій товариш — не дуже добрий чоловік, таки зовсім поганий чоловік, гірш од якого собаки.

Тут Ахмад повернувся. Знову вони стали розмовляти. А далі Рахмад вийшов. Тепер Ахмад узявся гудити перед господарем свого товариша:

— Цей мій приятель не людина, а чистісінька корова.

Господар здивувався, але нічого не сказав, а пішов надвір, приніс миску соломи й жому та миску кісток і поставив перед гостями:

— О дорогі гості, коли один з вас вийшов, то другий сказав: «Мій приятель — собака». Коли ж вийшов другий, то перший мовив: «Мій товариш — чиста корова». Я знаю, що корова любить солому й жом, а собака — кістки. От мені й скотілося пригостити вас тим, що вам до смаку.

Було воно так чи ні, тільки жили собі чотири лежні, один другого лівіший. Ото раз подалися вони в мандри та й прийшли до якогось кишлака. Край того кишлака стояв старенький млин, вони й сіли там перепочити. Аж іде шляхом чоловік, бачить — сидять під млином четверо подорожніх.

«Зроблю-но я добре діло!» — думає той чоловік. Приніс миску кисляку й чотири коржі, поклав перед лежнями та й пішов, куди йому там треба.

От один лежені і каже до другого:

— Піди лишень, брате, принеси води, поміємо руки та попоїмо коржів із кисляком.

А другий обернувся до третього:

— Брате, пошли тобі доле щастя, принеси ти води, бо я дуже натомився.

Третій собі до четвертого:

— Ти принеси.

Та так ні один і не скотів цього зробити. Довго вони змагалися, з місця не рушачи. А далі один і каже:

— Давайте так: будемо всі мовчати, а хто перший хоч слово промовить, той і піде по воду.

На тому й погодились. Замовкли всі, сидять і рота не розтулять.

Коли йде чоловік дорогою. Бачить, сидять під млином четверо подорожніх. Він і надумався поговорити з ними. «Салам», — каже, аж ніхто йому на те нічого. Тоді він і питає:

— Звідкіля ви, добрі люди, і куди йдете? І знов ніхто йому ні слова.

Здивувався він:

— Що-бо ви тут робите? Чого мовчите?

Та тільки скоріш би земля промовила, аніж хто з тих лежнів.

Тоді той чоловік, лихого слова не сказавши, уместився вигідненько та й із'їв два коржі ще й півмиски кисляку. А наївшись усмак, підвівся, затопив руку в миску, помазував лежням кисляком весь вид та й пішов собі.

Коли біжить повз млин собака. Бачить, люди сидять, ані рухнуть. Собака тоді до їжі. Ніхто його не проганяє. Осмілівши, з'їв він коржі ще й миску з-під кисляку геть чисто вилизав. Далі гляне — аж і лиця у людей кисляком вимащені. Він нюх-нюх — підходить до одного та й давай кисляк з обличчя слизувати. Той ані руш. А ті троє й собі сидять, як бовдури. Собака давай і їм з виду кисляк слизувати. Та тільки хотів облизати і четвертого, він як закричить:

— А геть, проклятий! — та й прогнав собаку.

А його побратими як зарепетують:

— Гукнув собаці «Геть!», — біжи неси воду!

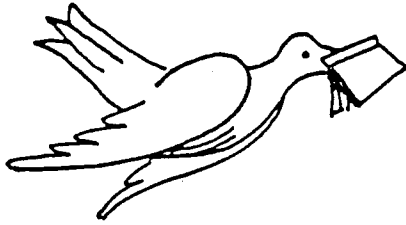
А той і каже:

— Принесу я води, помісте ви руки, а істимете що?

ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА

477

Сіра Орлиця Стаха

РОЗПОВІДЬ ПРО ЖИТТЯ МАВП

Є багато родів мавп, які живуть у полудневих країнах світу, де є тепле підсоння і багато дерев, трав, рослин і овочів, які є головною поживою мавп. А чи колись хтось розповідав вам про життя горилів і шимпанзів, що живуть у західній частині Африки, в країні, що зветься Заір? Для обох родів мавп життя є в великій небезпеці. Зникають ліси, які люди замінюють на плянтації, що раз менше місця на свобідне проживання тих великих звірів і що раз менше поживи, бо мавпи живляться листям дерев, їхніми цвітами і корою галузок.

Як горилі, так і шимпанзи живуть у лісах. Вони, через свою будову тіла, довгі руки, короткі і міцні ноги, вигідно скачуть по деревах, гойдаються на гіллях дерев, та довгими руками знаходять поживу на найвищих гілках дерев.

Горилі є великі звірі. Доросла гориля важить до 160 кг - подвійно, як пересічна людина. З огляду на свою вагу, в більшості переводить час на землі.

Шимпанзи є менші і їх пересічна вага доходить до 40 кг і їм вигідніше жити на деревах. Як горилі, так і шимпанзи посуваються на суглобі і пальцях ніг.

Горилі - тому що вони великі - потребують більше поживи і вони цілий день займаються шуканням їжі. Улюблена їх пожива - це листки дерев і дикі селери. Їхні передні зуби є великі і паша дуже сильно пристосована до цілоденного жуття.

Шимпанзи мають більшу різnorodність дієти. Вони їдять овочі, листя, мурахи, терміти і всякого роду комахи. Декотрі шимпанзи навіть їдять малі мавпи, дикі поросятка і маленькі антильопи.

Шимпанзи мають менші зуби, як горилі, але є дуже зручні в відкриванні овочів, горіхів і здиранні кори з галузок дерев. Оба роди мавп мають проблеми з зубами, - як люди. Кваси, які вони споживають з усякого роду рослинами, нищать їхні зуби.

Горилі шукають поживи більшою громадою. З'їдають в одному місці все, що для них пригодиться і посуваються далі.

Шимпанзи вибираються на шукання поживи меншими групами. Вони в більшості зривають овочі, горіхи і складають в означене місце, а опісля - в разі браку поживи - вертаються до власних магазинів. Крім овочів, вони весною з'їдають цвіт із овочевих дерев і роблять великі шкоди плянтаторам у західній Африці. Шимпанзи є дуже помислові. Як знайдуть місце, де живуть мурашки, чи терміти, довгий паличок, змочений своєю слиною, запихають у нутро муравлища і звідтам витягають цілий ряд мурах, приклеєних до звоженого паличка і смачно заїдають мурашки. Опісля повторюють ту саму процедуру так довго, доки їм та пожива смакує.

Горилі живуть у добре зорганізованій громаді. Переважно група складається з одного дорослого провідника і 20 - 25 самиць. Старший провідник групи має на хребті срібну шерсть і його називають "срібний хребет". Він є осередком життя цілої групи. Всі довкруги нього ходять і під час відпочинку забавляють його. Він втішається великим авторитетом і відганяє від своєї території непрошених гостей. Як провідник є розлючений, б'є п'ястуками в груди і кричить на цілий голос, розкидаючи довкруги себе все, що попаде йому під руки. Це є ознакою його сили й авторитету й усі слухають його. Між своїми він є дуже ласкавий і делікатний.

В Англії в зоопарку трапилася така пригода: Малий хлопчина якось зайшов до того місця, де були горилі і заснув. Провідник "срібний хребет" сів біля хлопчика і так довго сидів біля нього, аж прийшла сторожа і забрала його, а тоді він спокійно відійшов до своєї групи.

Шимпанзи живуть великими групами, около 100 звірів разом. Вони разом вибираються в далекі мандри, в промірі 10 - 50 км. і відганяють із своєї території всіх, які до них не належать. Часто зводять війни з сусідніми групами.

Мами і діти шимпанзів шукають їжі окремо. Вони добре зорганізовані, так що кожний член групи знає, що має робити і знає своє місце. У громаді шимпанзів є кілька провідників, не тільки один, як у горилів, а все ж таки один із них є відповідальний за цілу групу. Він є дуже крикливий і жорстокий.

Шимпанзи будуть свої гнізда на високих деревах і там сплять. Пригинають галуззя дерев, роблять неначе плятформу, зривають листя і вистеляють, як ліжко і вигідно сплять. Малята сплять разом із мамами. Кожної ночі будують нове гніздо в іншому місці. Роблять це дуже скоро і справно. Протягом 10 - 15 хвилин ліжко готове. Молодші шимпанзи придивляються, як мама це робить і скоро вчаться і починають будувати самі.

Виховані в клітках у зоо-парках, а випущені на волю, не знають, як будувати гнізда, бо ніколи перед тим не бачили, як старші це робили. Вони часто є безрадні.

Як горилі, так і шимпанзи родяться дуже немічні і тримаються мами. Як мають шість місяців, малята можуть уже вилазити мамі на спину і мама всюди ходить із малятком, шукаючи поживи для себе. Малята кормляться молоком мами до двох літ, а тоді починають привчатися їсти, як дорослі. Як мають чотири роки, вже є в силі порушуватися самостійно, але все ще тримаються мами, аж до шістьох літ.

Діти в родинах мавп родяться що шість літ. У родині мавп вихованням дітей займається мама. Діти навчаються всіх мудрощей життя від мами. Всі члени родини стараються помагати у вихованні нового члена, але ніхто не може заступити мами, так, як це діється в людей.

Шимпанзи мають виразні об'яви на обличчі радості, гніву, смутку, захплення, чи страху. Вони мають великий мозок і вміння розв'язувати різні проблеми. Вони вміють метати камінням у потребі, вміють заспокоювати спрагу листям, а навіть уміють лічити рани, прикладаючи відповідні листки. Вміють з патичків робити вістря (оружжя), щоб відстрашити інших звірів, які нападають на їх харчеві магазини. Шимпанзи надаються скорше на адоптовання, чим горилі. Їх число не зменшується так скоро, як гориль.

Горилі є великі, відважні й інтелігентні звірі. Вони не мають страху перед іншими звірами; одинокий їх ворог - це людина.

В східній Афріці є около 400 гориль. Ліси пропадають. Вони змушені вибиратися жити в високі гори, але там для них мало поживи і невідповідний клімат.

Шимпанзи живуть в більшості в травистих полосах, т.зв. саванах. Вони гуртом нападають на свою добич і гуртом убивають її. Великою небезпекою для них є теж людина. Люди убивають їх на те, щоб туристам продавати сувеніри: їхні голови, ноги і т.д. Їх ловлять і продають фотографам у Заїрі, Уганді і канадських островах. Уряд старається всіми можливими способами запобігти безглуздому, жорстокому винищуванні тих звірів, щоб забезпечити їх життя і їхнє право свобідно жити і вирощувати свої покоління.-

ДЕ ТИ, БАРВІНКУ, РІС?

-Де ти, барвінку, ріс, ріс,
Що такий красний виріс?
-Я у лісі при криниці,
При студеній водиці.
Мене вода підходила,
Мене вода холодила.

ОЙ СТОІТЬ ВЕРБА

Ой стоїть верба
Не рік, не два.
Ой не стій, вербо,
Розвивайся,
Розвий собі
Сімсот квіток,
Сімсот квіток
І чотири!

ВІСІМ СИНІВ НЕНЬКА ЗГОДУВАЛА

Вісім синів ненька згодувала
І всім синам щастя-долю дала:
Один пішов у поле орати,
Другий пішов воли поганяти.
Третій пішов на тік молотити,
А четвертий солому носити.
П'ятий пішов стоги стогувати,
Шостий пішов у ліс дров рубати.
Сьомий пішов стежиноньку мести,
Восьмий пішов стару неньку вести.
-Постелімо постільку біленьку
Та й покладемо свою любу неньку!

В ЦЬОМУ ДВОРКУ

В цьому дворку, як у вінку.
Там господар, як виноград
Там господиня, як калина.
Їхні сини, як соколи,
Їхні дочки, як квіточки.
По саду ходили, сад садили
Вищий мене, кращий мене.

ТРИ ЗІРОНЬКИ ДОКУПОНЬКИ

Три зіроньки докупоньки,
А місяць угору.
Заспіваймо весняночки
Та й підемо додому.

ОЙ ХОДИЛА МАРУСИНОНЬКА

Ой ходила Марусинонька
Рано по садочку,
Годувала та голубоньків
На жовтім пісочку.
Закликала солов'єчків
І годувала, й напувала,
І ще й словами промовляла:
-Загудіть мені, та голубоньки,
Защебечіть солов'єчки!

ТРИ ТОВАРИШІ

Ой за горою, за кам'яною,
Ой там зібрались три товариші:
Один товариш-то Сонце красне.
Другий товариш-то Місяць ясний.
Третій товариш -
то дрібний Дощик.
А Сонце каже: -Як ізійду я,
Як ізійду я раненько-рано,
То ізрадіють усі на світі.-
А Місяць каже: -Як ізійду я,
Як ізійду я звечора рано,
То ізрадіє риба у морі,
Люди в дорозі, звірі у полі.-
А Дощик каже: -Як упаду я,
Як упаду я тричі на землю,
То ізрадіє жито, пшениця,
Жито, пшениця, всяка пашниця.

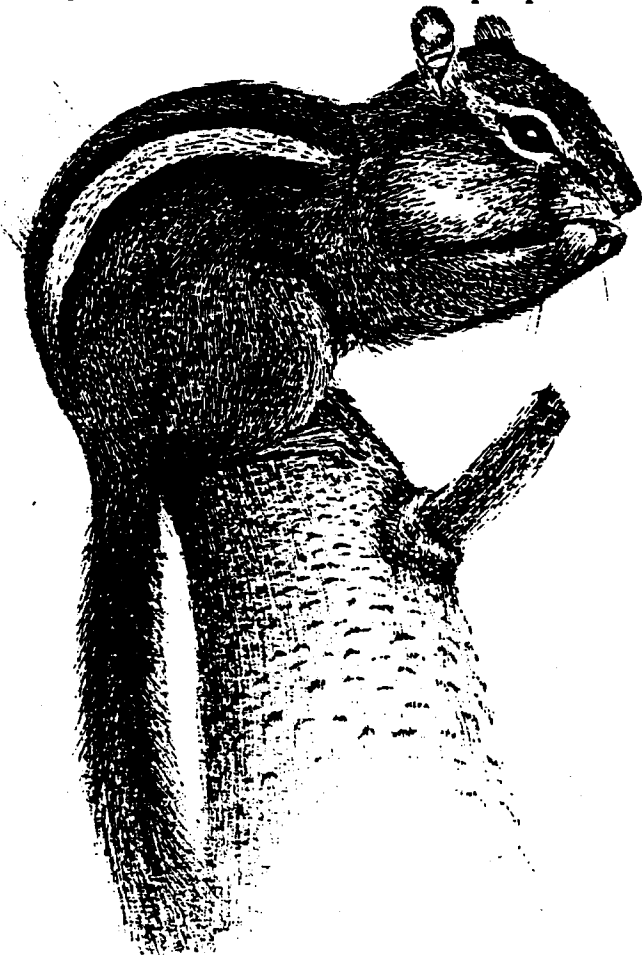
ОЙ ПРОВЕДУ ЗАЙЧИКІВ

Ой проведу зайчиків до бору,
А сам повернуся додому.
-Ой ідіте, зайчики, ідіте,
Та нашого жита не ломіте.
Та наше житечко в колосочку
Та наші дівчатонька у віночку.

БУРУНДУК

Типовий звірок північної Америки, якого не важко побачити в кожному пластовому таборі на цьому терені. Визначається характеристичною смугастою шерстю. Поздовжні смуги на цілій спині, аж до насади хвоста. Найбільше сміливий з усіх тутешніх звірів і часто привчається приймати їжу прямо з людських рук. Усім цікавиться, що теж улегшує зустрічі з людьми. Любить крутитися коло таборової ідальні.

Бурундук любить листясті ліси, де живиться різnorodнім насінням, ягодами, горіхами, а часами навіть меншими звірятками, як хробаки і саламандри. Багато з рослинної їжі не споживає відразу, але несе у своє гніздо під землею, де має влаштовані магазини. Бурундуки присвячують багато часу своїм ніркам, які можуть бути кілька метрів довгі й спускатися до одного метра в глиб землі. Має там "кімнати" з особливим призначенням на склад поживи і на відпадки. Комплекс має два добре замасковані виходи. Не залишає на поверхні викопаної землі, яка вказувала б на присутність нори, але відносить її і розкидає подальше. Уся ця праця бурундукові дуже корисна, бо в цьому житлі проводить найважливіші функції свого життя: тут він вирощує малят, зберігає їжу, скривається від ворогів і засинає на зиму. Бурундук не спить так твердим сном, як на пр. ведмідь, але спить довгий час. Врядигоди встає й іде поживитися в своїм магазині, а тоді скулюється і засинає знов. Якщо трапиться гарний і відносно теплий день узимку, може вийти на поверхню. Подібно, як багато інших малих ссавців, бурундуки живуть коротко і рідко коли довше, як три роки.-

Подав: Сірий Орел Орест.

ЖУРАВЛИКИ-ЖУРАВЛІ

— Журавлики-журавлі,
Де літали ви, малі,
Де бували?
— Ми у теплі краї,
У казкові гаї
Мандрували.

— Розкажіть, журавлі,
Як на дальній землі
Зимували?
— Ми в казкових галях
Все по рідних краях
Сумували.

КІТ НЕ ЗНАВ

Падав сніг на поріг,
 Кіт зліпив собі пиріг.
 Поки смажив, поки пік,
 А пиріг водою стік.
 Кіт не знав, що на пиріг
 Треба тісто, а не сніг.

НАБІЙКИ

Вовк з'явився до шевця,
 Дав копійку з гаманця
 І сопе:
 «За цю копійку
 Ти набий людські набійки.
 На снігу мої сліди
 Скрізь доводять до біди».
 Швець узяв найтовщу швайку
 Та у лапу...
 Вовк аж айкнув:
 «Геть набійки, хай їм бісі!» —
 І мерщій гайнув у ліс.
 Сів під буком і судачить:
 «Чув я сам, як люди плачуть,
 Все ото через набійки,
 Що не варті і копійки».

ЧОМУ ЧАПЛЯ СТОІТЬ НА ОДНІЙ
НОЗІ

Чапля зшила черевички
 І мерщій пішла до річки.
 — Чапу-лапу, чапу-лапу,
 В мене гарні черевички! —
 Поки хвастала, ходила,
 Черевичок загубила.
 І стоїть вона в лозі
 На одній своїй нозі,
 Другу вгору підіймас —
 Черевичка немає.

В ЛІСІ Є ЗЕЛЕНА ХАТА

В лісі є зелена хата,
 Там послули ведмежата,
 А найменший — вереда —
 Сивій мамі набрида.
 Каже: «Я не хочу спати,
 Утечу вночі із хати,
 Коли меду не даси,
 Риби, сала, ковбаси!»
 «Люлі-люлі, треба спати,—
 Над синком шепоче мати,—
 Як заснеш — тобі усе
 Сон в корзині принесе».

СОРОКА БІЛОБОКА

Сорока-білобока
 На припічку сиділа,
 Діткам кашку варила,
 Ополоником мішала,
 А хвостиком накривала,
 Малих дітей годувала.
 "Цьому дам
 і цьому дам,
 А цьому не дам,
 Бо цей буцман -
 Круп не драв,
 Дров не носив,
 Діжі не місив,
 Хати не топив,
 Діток гулять не водив -
 Справжній лежень".

ДОВЖИНА ЖИТТЯ ЗВІРІВ

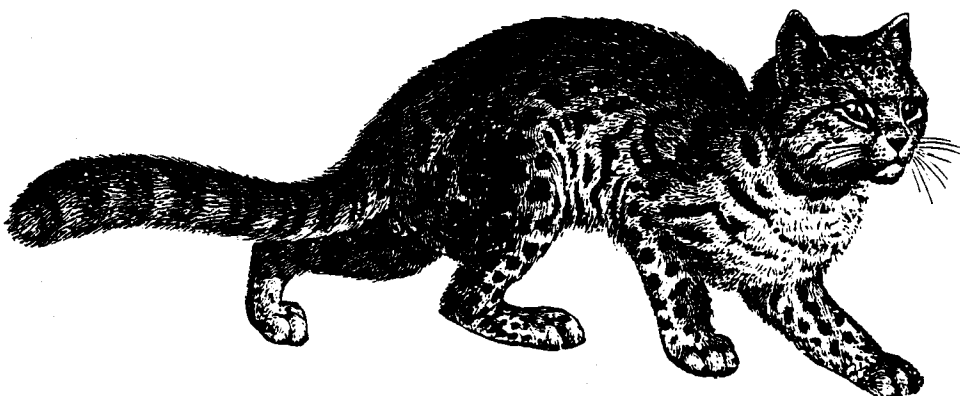
Найвища середня тривалість життя серед ссавців у слона - 85 років. За ним ідуть: носоріг і тигр - 50, верблюд - 40, лев - 35, ведмідь - 34, вовк - 15.

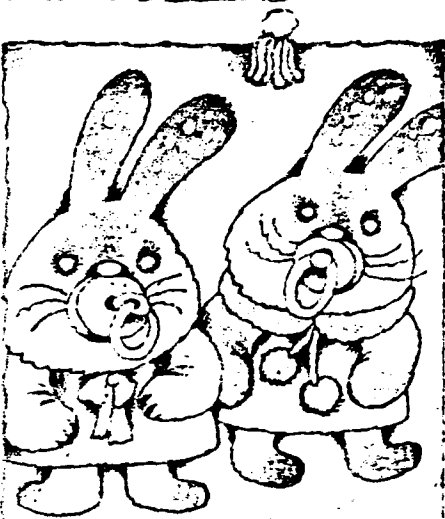
ЧОМУ КІТ УМИВАЄТЬСЯ ПІСЛЯ СНІДАНКУ?

Ніжився кіт
 Край воріт,
 Грів на сонці живіт.
 Враз із двору в хлівець
 Залетів горобець.
 -Цвір-цвірінь,- цвірінчить...
 Кіт підкрався
 І вмить
 Спритним рухом ловця
 Упіймав горобця.
 -Ну,- сказав він за тим, -
 Зараз я тебе з'їм!
 -Що ж... настав мій кінець,-
 Відповів горобець, -
 Але злись
 Чи не злись, -
 Хто ж невмиваний їсть?
 Кури знають про це,
 Гуси знають про це,
 Діти зранку
 До сніданку
 Миють милом лице,
 Навіть он голуби
 Чистять вранці дзьоби.
 А тобі, молодцю,
 Це хіба не к лицу?
 Стримав кіт
 Апетит.

-Добре,- каже, -посидь,
 Сядь під це
 Деревце,
 Поки вмию лице.
 Пі-і-шов кіт
 До воріт,
 Умивається кіт...
 А горобчик той -
 скік! -
 Тільки й був такий - втік!
 Закричав тоді кіт:
 -Переймайте, ловіть!..
 І з тих пір всім на злість
 Кіт невмиваний їсть.-

І. Нехода

Що не день, то новина. Настав час народження малят. Тому поводитися у лісі слід тихо і ходити обережно. Он під кущем ворухаться маленькі зайчики. Нап'ються маминого молочка досхочу — і роз-

бігають хто куди. А кожна зайчиха, як зустрине новонародженого, завжди нагодує.

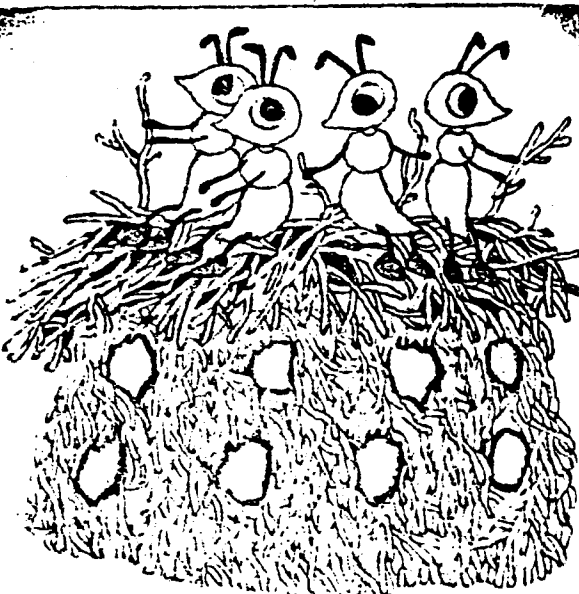
І у білки народилися малята — сліпі й безпорадні, тому мама не залишає їх надовго самих.

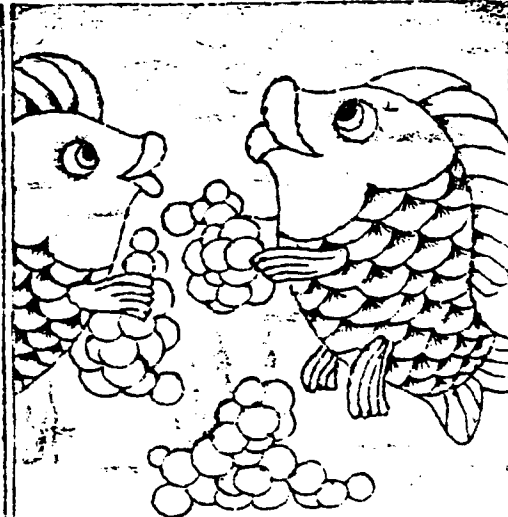
Які незграбні кошлаті звірята! Це вилізли з барлогу малі ведмежата. Цікаві, вони до всього приглядаються.

У мене, Іжачка-Лисовичка, теж з'явилися нові родичі-Іжачки. Я вже облишив свою зимову хатку, почистив шубку і побіг шукати щось попоїсти: черв'ячка, жучка, мишку...

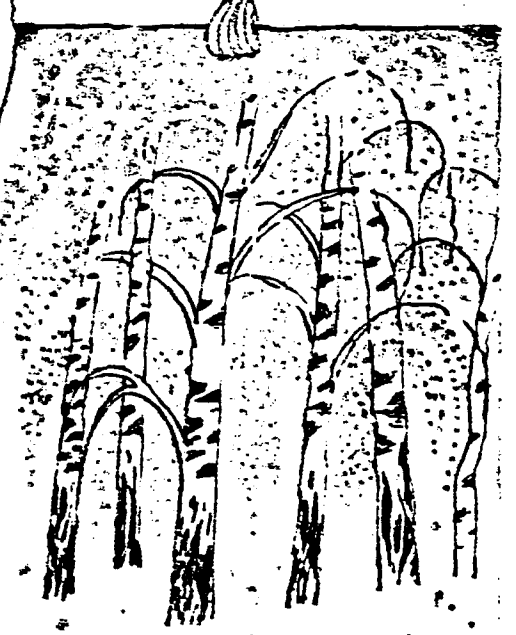
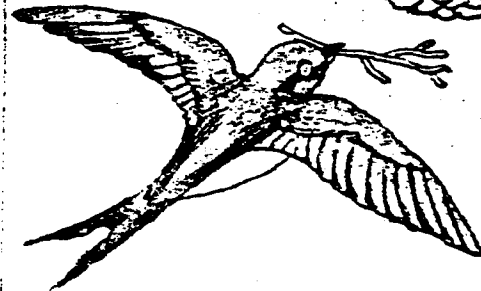

Мурахи відігріваються на сонечку після довгого зимового сну. Вони ледь-ледь ворухаться. А як наберуться сил, одразу візьмуться лагодити свій мурашник.

На дні ставків, річок, озер прокинулися риби і почали нереститися. Через деякий час з ікринок з'являться маленькі рибки.

Багато клопоту зараз у птахів. Пташенята підросли і весь час просять їсти. Батьки ледве встигають носити їм гусінь, черв'ячків, комашок.

Ліплять гніздечка ластівки — акуратно й щільно прикріплюють одну до одної грудочки землі чи глини і склеюють їх своєю слиною.

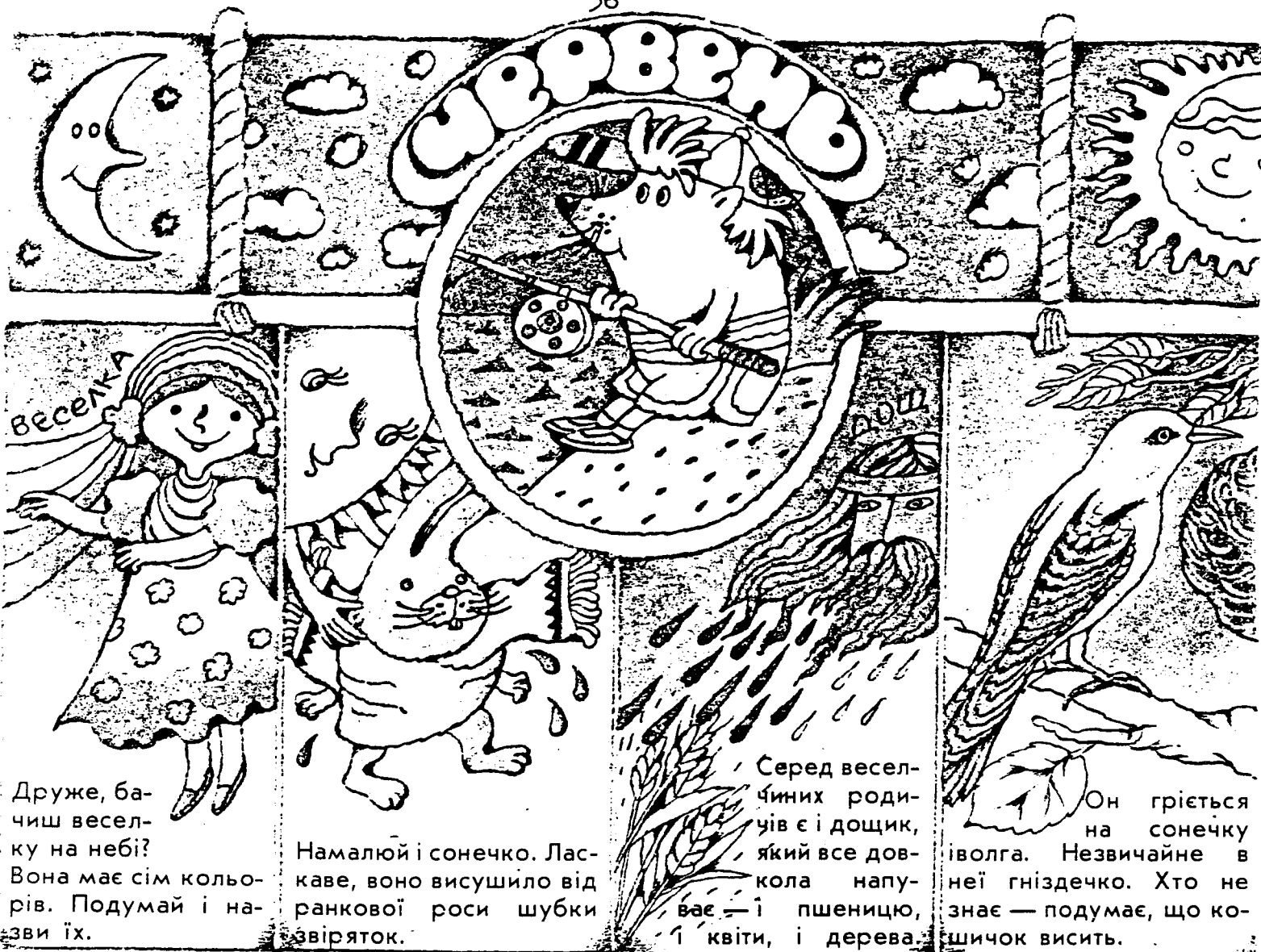
На білокорих берізках з'явилися молоді блискучі листочки. Серед зеленої травички яскравими сонечками розквітли кульбаби.

Під землею з личинки з'явився молодий хрущ. Посидить він там трохи, вилізе, розправить крильця і полетить на дерева, квіти...

У садках по-весняному вбралися вишні, сливи, черешні, яблуні та груші. А серед білих та рожевих пелюсток літають золоті бджілки. Вони збирають нектар. Прислухайся — і ти почуєш незвичайну весняну музику — бджолину.

А як співають зараз птахи! Приходь до нашого лісу — стільки пісень почуєш!

Друже, бачиш веселку на небі? Вона має сім кольорів. Подумай і назви їх.

Намалюй і сонечко. Ласкаве, воно висушило від ранкової роси шубки звірятко.

Серед веселих родичів є і дощик, який все довкола напуває — і пшеницю, і квіти, і дерева.

Он гріється на сонечку іволга. Незвичайне в неї гніздекко. Хто не знає — подумає, що кошчичок висить.

Жайворонки, вівсянки та деякі інші птахи влаштовують собі гнізда в травичці. Там їм тепліше й безпечніше.

Як ти вже знаєш, білочки, дятли, синиці, сови живуть у дуплах дерев.

А борсуки, миші, кроти мешкають під землею.

Навіть на воді можна побачити житла і під водою теж. От водяні павучок будує хатку під водою.

РОЗГАДАЙТЕ

57

Біле, а не цукор, м'яке, а не вата, без ніг, а йде. /Сніг/

Без пилки, без сокири, а мости будує. /Мороз/

Не скляний він, не з металу, а прислухайтесь - дзвенить, риє землю
він розталу. /Струмок/

Прояснилось наверху, і земля стоїть в пуху. /Весна/

У лісі, у пралісі золота діжа сходить. /Сонце/

Коло вуха завірюха, а у вусі ярмарок. /Бджола/

Сонце пече, липа цвіте, жито достигає - коли це буває?
/У липні/

Червоне коромисло через річку повисло. /Веселка/

Коли нема - чекають, коли прийду - тікають. /Дощ/

Сини в шапках, а батько - ні. /Дуб і жолуді/

Зимою гріє, весною тліє, влітку вмирає, восени оживає.
/Сніг/

Плету хлівець на четверо овець, а на п'яту окремо. /Рукавичка/

Влітку і взимку вбрання одне,
та кличуть дітки завжди мене,
щоб я на свято до них прийшла,
цяцьок багато їм принесла. /Ялинка/

Стоїть корито,
повне води налите. /Річка/

Через воду він проводить,
а сам з місця вік не сходить. /Міст/

Швидко скрізь цей птах літає,
безліч мошок поїдає,
за вікном гніздо будує,
тільки в нас він не зимує. /Ластівка/

Живе вона в лісочку,
має червону сорочку.
Хто іде, той поклониться. /Суниця/

Котиться клубочок
зовсім без ниточок.
Замість ниточок -
триста голочок. /Іжак/

На городі молода
пишні коси розпліта.
У зеленій хустинки
золоті хова зернинки.

/Кукурудза/

Маленьке, сіреньке,
а хвостик як шило. /Мишка/

Чому когут замикає очі, як співає?
/Бо вміє свою нуту напам'ять/

Штири тики, два патики, сьомий помахайло.
/Ноги, роги і хвіст вола/

Що то за біс, що вивернув віз? /Вітер/

Що є найтемніше, коли на дворі найясніше? /Пивниця/

Що можна обтяти без крові? /Волосся, нігті/

Що то за посудина така,
що має береги, але без дна? /Безодня/

Як день, так і ніч, все танцює,
А музик не потребує. /Млинський камінь/

Я кожному на початку радість справляю,
А на кінці гіркі сльози витискаю. /Хрест/

Без тіла, без душі,
А числить час. /Годинник/

Без чого хата не може бути? /Без дверей/

Біла верета увесь світ укрила. /Сніг/

У куті ся притулила,
А в зимі людям мила. /Піч/

У замку сидить, а не пан,
Усім людям добре знан. /Ключ/

Виса висить, хода ходить,
Виса впаде, хода вхопить. /Яблуко й свиня/

Вилізь Семене, потряси мене, тобі хосен, а мені легше.
/Яблінка/

Гримить, а не грім, ще й горохом сипле. /Стрільба/

Два брати утікають,
А два їх доганяють. /Колеса у возі/

Два тати і два сини купили три оселедці і поділилися так, що кожний
з них дістав по оселедцеві.
/Іх було трьох а саме: дід, батько і син. Батько був сином діда/

- Довге, широке, з комина курить, на колесах гонить, - однак ні по землі, ні по леді, лише по воді. /Корабель/
- До котрої бочки не можна налити вина? /До повної/
- Кавалок дерева дає життя людині від молодості до старості.
/Ложка/
- Скільки води іде до одної склянки? /Повна склянка/
- Котра Єва держить яблуко в руці, а не їсть? /Намальована/
- Маленьке, кривеньке, все поле перебіжить. /Серп/
- Крутиться, вертиться, берега держиться. /Млин/
- Куди підеш, всюди маєш,
Хоч не бачиш, уживаєш. /Повітря/
- Людей до церкви скликає, а сам у ній не буває. /Дзвін/
- Має зуби, а не їсть. /Граблі/
- Маляр сивенький, всюди мандрує,
Без кисти гарні квіти малює. /Мороз/
- Міст, не міст, так лише на якийсь час. /Лід на ріці/
- Мухи - не мухи, з-під неба злетіли,
Одних звеселили, других засмутили. /Сніг/
- Чому пес гризе кістку? /Бо кістка тверда/
- Невидимий біле зерно сіє; воно ще не зійшло, як вже зі світа зійшло.
/Сніг/
- Ні старому, ні молодому не дасть приступити до дому.
/Собака/
- Одному дорога вгору, а другому в долину. /Душа і тіло/
- Під стріхою родиться, хвостом холодиться, а в ярмі ходить.
/Віл/
- Пищить, свище, вітряки обертає, поля і болота осушує.
/Вітер/
- Посягнеш - досягнеш, а дивишся - не бачиш. /Вуха/
- Прийшов старець, розсипав перець, як стало світати, він почав збирати.
/Місяць і зорі/
- Простеньке, тоненьке, всім потрібненьке. /Голка/
- Простий хлопачок має червоний колпачок, а як його зачешиш - то біда.
/Сірник/

Сидить пані у куточку
 В червоному каботочку,
 Хто її рушить,
 Той плакати мусить. /Цибуля/

Стоїть стовпик на городі,
 А на стовпику хата,
 Без вікон і без дверей,
 А в діти багата. /Мак/

Толоки незмірені, стада незлічені, а вівчар рогатий.
 /Небозвід, зорі і місяць/

Хоч колесо, але ніхто ним не їде. /Обруч/

Ходить ніч і день, а все по одному місці. /Годинник/

Хто її засмакує, той по віки бідує. /Горілка/

Чому пес махає хвостом?
 /Бо хвіст менший від пса, якщо б він був більший, тоді махав би псом/

По таблиці походжає, білі знаки лишає. /Крейда/

То чорна, то синя по небі ходила, набив її вітер, сльози розпустила.
 /Хмара/

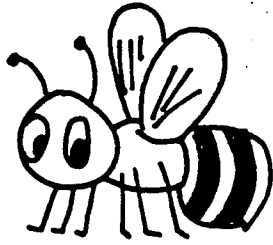
Що то він такий за гість, що як зійде, сніжок їсть? /Сонце/

Дві рідні сестри по п'ять синів мають. Всі собі у праці щиро
 помагають. /Руки і пальці/

На потічках і на ріках
 Я мости ставляю,
 А дітвору в личка, в ушка,
 В пальчики щипаю. /Мороз/

Хоч ніхто мене не бачить,
 А всі відчують.
 Як то цього чародія
 Люди називають? /Вітер/

ПРИКАЗКИ

Брешеш, ніби шовком шиєш.

Ж Ж Ж

Всякий брат сам собі рад.

Ж Ж Ж

Живуть, як кіт зі собакою.

Ж Ж Ж

Йому так спішно, що аж на серці млісно.

Ж Ж Ж

Куди громада, туди й баба.

Ж Ж Ж

На голові сніг, а на серці моріг.

Ж Ж Ж

Не pomoже й сало, коли тепла мало.

Ж Ж Ж

Нова мітла добре мете, а постаріється, то змететься.

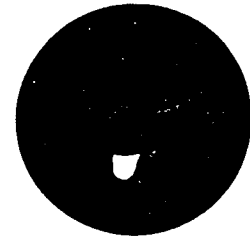
Ж Ж Ж

Позиченим конем не доробишся.

Ж Ж Ж

Скірка виправки не варта.

Ж Ж Ж

Треба жартувати, щоб не хорувати.

Ж Ж Ж

Хто дивиться в сонце, пороху на дорозі не бачить.

Ж Ж Ж

Шукай голки в стозі сіна.

Ж Ж Ж

Який тато, такий син.

Ж Ж Ж

Без муки нема науки.

Ж Ж Ж

Війна не жінка, у війні попи не вінчають.

Ж Ж Ж

Діло не вовк, до лісу не втече.

Ж Ж Ж

З порожнього не наллеш.

Ж Ж Ж

Краще уважно та певно, ніж нагло та у пропасть.

Ж Ж Ж

Між молотом і ковадлом.

Ж Ж Ж

Не кожне старе вино солодке.

Ж Ж Ж

Ніхто не знає, що його чекає.

Ж Ж Ж

Поки Бога намалюєш, то сатану з'іси.

Ж Ж Ж

Скривився, як середа на п'ятницю.

Ж Ж Ж

У гостині останній починай їсти, а перший переставай.

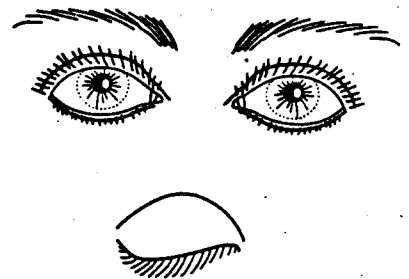
Ж Ж Ж

Хто раю не бачив, той і не тужить за ним.

Ж Ж Ж

Що посієш, те й пожнеш.

Ж Ж Ж

Як собі постелиш, так випишся.

Ж Ж Ж

Був і нема і поїхав до млина.

Ж Ж Ж

Головка як маківка, а розуму Бог дасть.

Ж Ж Ж

З другого ся насміхаєш, а за себе забуваєш.

Ж Ж Ж

Коло сухого дерева і мокре горить.

Ж Ж Ж

Менше гостей у хаті - більше місця при столі.

Ж Ж Ж

Нема такого коня, щоб на нього не сів добрий козак, треба тільки знати, як.

Ж Ж Ж

Одне дерево, то ще не ліс.

Ж Ж Ж

Присохне, як на собаці.

Ж Ж Ж

Суджене не розгуджене.

Ж Ж Ж

Ходити поміж дощ.

Ж Ж Ж

Штани мої сині, вдома двоє в скрині, так скинь же мої, коли в тебе є свої.

Ж Ж Ж

Як не прийде Магомет до гори, то мусить гора іти до Магомета.

Ж Ж Ж

Біда не спить.

Ж Ж Ж

Всюди добре, а вдома найліпше.

Ж Ж Ж

Забула корова, як телям була.

Ж Ж Ж

Коли свиню смалять, то їй уже не до поросят.

Ж Ж Ж

Маслом кашу не зіпсуєш.

Ж Ж Ж

Не мала баба клопоту, купила собі порося.

Ж Ж Ж

Око бачить далеко, а розум ще даліше.

Ж Ж Ж

Пусти пса під стіл, а він лізе на стіл.

Ж Ж Ж

Там, де дідько добраніч каже.

Ж Ж Ж

Хто винен? - Невістка винна!

Ж Ж Ж

Що правда, то не гріх.

Ж Ж Ж

Аби голова на карку була, а про решту байдуже.

Ж Ж Ж

Великий рости, щасливий будь, себе не хвали, другого не гудь.

Ж Ж Ж

Діждемося пори, виліземо з нори.

І на волівій шкурі не спишеш.

Ж Ж Ж

Куди пастир, туди й стадо.

Ж Ж Ж

Не було зранку, не буде й до останку.

Ж Ж Ж

Ніде правди діти.

Ж Ж Ж

Попав, як сливка в компот.

Ж Ж Ж

Страшковий син, не пхайся вперед.

Ж Ж Ж

Хоч гать гати.

Ж Ж Ж

Що голова, то розум.

Ж Ж Ж

Як тебе бачать, так тебе й малюють.

Ж Ж Ж

Велике дерево поволі росте.

Ж Ж Ж

Добре дбаєш, то добре маєш.

Ж Ж Ж

І собака плисти навчиться, як вода вухами налеться.

Ж Ж Ж

ВІСТІ З УКРАЇНИ

Станція, МП Група	I проба 7-8 р.		II проба 9-10 р.		III проба 11 р.		Разом	
	хл.	дівч.	хл.	дівч.	хл.	дівч.	хл.	дівч.
1. Львів		3 рої 29	2 р.	2 р.	1 р.	1 р.	3 р.	6 р.
2. Стрий	2 р.	1 р.	19	17	10	10	29	56 2 рої перейшли в УТЮ
3. Івано-Франківськ	17	7			1 р.		3 р.	1 р.
	1 р.	1 р.		1 р.	11		28	7
4. Самбір	6	4		7	1 р.		2 р.	2 р.
				1 р.	10		16	11
5. Київ				7	2 р.	1 р.	2 р.	2 р.
	1 р.	1 р.	2 р.		22	9	22	16
	6	8	12			1 р.	3 р.	2 р.
6. Рівне					7		18	15
	2 р.		1 р.		2 р.	1 р.	4 р.	2 р.
	12		9		19	7	31	15
7. Тернопіль					2 р.	2 р.	2 р.	2 р.
					8	10	8	10
8. Жидачів				1 р.				
			9				27	18 дівчаток-пташат
9. Дрогобич								
10. Моршин	1 р.							
	9							
11. Миколаїв					4	5	13	5
					18	12	18	12
12. Косів			1 р.	1 р.				
			5	11			5	11
13. Новий Розділ								
14. Червоноград								
15. Буриштин								
16. Богородчани								

193 185

378

сем. Фісала
7-75086400
ПРИВІТ З НОВАЦЬКОГО ТАБОРУ

ДАРИ КУЛЬТУРИ

Данця БАТУРИН, КВЕБЕК, 1993

Питрусь Савва м. Київ
Людмила Іванівна
Даніло Геній м. Київ
Татьяна Іванівна

Камрусю м. Львів
М. Кондрат м. Львів
Сест Христя м. Львів
Еміль С. м. Львів

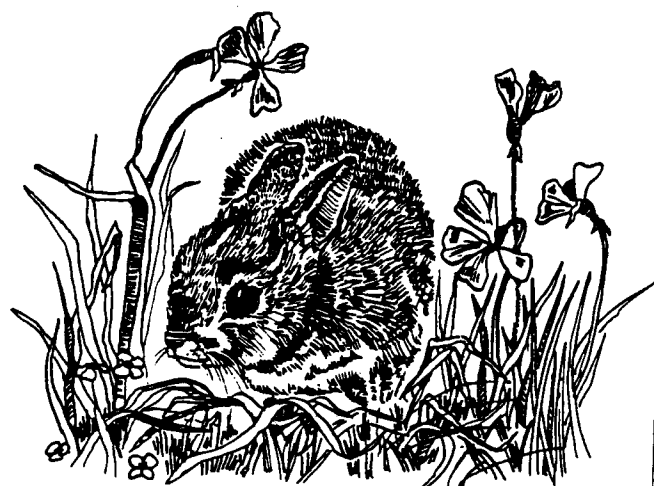
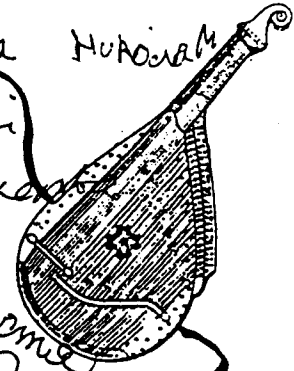
Олена Вайт м. Київ
Ірина Миколаївна м. Київ
Григорій м. Київ

Тетяна Федорова м. Київ
Марія С. м. Київ
Нікола Миколайович м. Київ

Тетяна Б. м. Київ
Микола Федорович м. Київ
Мердана Б. м. Київ

Марія м. Київ
Стефан м. Київ
Татьяна м. Київ
Людмила м. Київ

БРАТ ТИМО АУШТА
БРАТ ТИМО АУШТА
БРАТ ТИМО АУШТА

Пласт - Організація Української Молоді
Крайова Пластова Старшина
Референтура УПН

26-го лютого, 1994-го року.

ВИШКІЛ НОВАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ 1994 п.

Дата: від неділі 31-го липня до середи 10-го серпня 1994-го року
Місце: Пластова Січ, Грефтон, Онтаріо

Передумови прийняття на вишкіл:

- а. Кандидат має закінчених 16 років життя (з кінцем 1994 року).
- б. Кандидат здобув ступінь розвідувача.
- в. Кандидат говорить, читає, пише свobodно по-українському.

В часі вишколу відбудеться денний табір (час тривання 3 дні) з дітьми новацького віку, в якому часі учасники вишколу матимуть нагоду перевести свої заплановані зайняття з дітьми.

Зголошення слати на адресу КПС:

Plast, Ukrainian Youth Organization
National Executive
2199 Bloor St. West
Toronto, Ontario M6S 1N2
Attn.: R. Slywynska

Реченець зголошень - 15-го травня 1994 р. Після реченця розійшемо далші інформації про виряд, час збірки тощо. Просимо, щоб учасники вишколи долучили завдаток в сумі \$60.00 разом із зголошенням. Цей завдаток, як і цілу оплату вишколу, покриває Ваша пластова станиця. Слід зазначити, що число учасників вишколу обмежене, так що просимо зголошення вислати завчасу.

Якщо маєте запити, звертайтеся до:

пл. сен. Христі Желтвай (416) 769-2346
або пл. сен. Роксоляни Сливинської (416) 762-6238

Готуйсь! С К О Б!

Христя Желтвай

Роксоляна Сливинська

Таня Онищук

ВІСТІ З ПОЛЬЩІ

Привіт від учасників
ВИШКІЛЬНОГО КУРСУ ВПОРЯДНИКІВ УПН

РАДИ ОРЛИНОГО ВОГНЮ

ч.111

ЯРОСЛАВ - ПОЛЬЩА 1994

С. Олена

Група Бардузон
Польща - Оуніа

Кашура

С. Світлана
С. Лариса
С. Катерина

Вітнік ЗР
(БЛІСЬКАВКА)

Д. Юген
Мителік

Клиаудія -
Маліа

С.О. Людмила Варшавська
(колективіст)

Мотко Барбара
"Джаба"

С. Миронаво Борова

С.О. Люба Ступарович -
писар дошк

Трилі

Петро Тим

НАРТА Кашкар

С.О. Людмила Бубиник
(сестр.) м. Рина

Звоніа Мизне

Юліа Каредін

Б.О. Меліа

С. Волода Баричи

Божанка
(Брогабія)

Лідія Мизневська

Група Талевонська

С.М. Миронаво

Ср. Петро Тарган

Міша

Сірі Орли пишуть...

ПЛАСТ
Українська Скавтська
Організація

КРАЙОВА ПЛАСТОВА
СТАРШИНА

Україна, м. Львів
вул. Валова 31, к 219
канцелярія
тел. (0322) 72-26-75

Адреса для листування:
Україна, 290055, м. Львів-55
а/скр. 4305
ПЛАСТ

7 лютого 1994 р.зб.

в редакцію "Вогню Орлиної Ради"

Крайова пластова старшина України вітає редакцію
"Вогню Орлиної Ради", всіх його читачів та дописувачів з вихо-
дом сього числа журналу.

Бажаємо успіхів та натхнення у праці і щиро біль-
шого кола читачів.

ГОТУЙСЬ!

Голова КПСтаршини
України

пл. сен. В. Окуневський

Крайовий комендант
УІІІ

ст. пл. М. Мадич

КОНФЕРЕНЦІЯ Українських Пластових Організацій

Австралія — Аргентина — Велика Британія — ЗСА — Канада — Німеччина

Польща - УКРАЇНА - Словаччина

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

Ч. 13/НК/94

10 лютого 1994

До: Вогню Орлиної Ради

Справа: Ступінь Гніздового/Гніздової

Дорогі Братчики і Сетрички!

Повідомляю що на пропозицію Проводу Орлиного Круга, з днем 5-го лютого 1994 р., ухвалено ступінь гніздового/ої слідуєчим виховникам:

ст.пл. Андрея Матвіїшин - Чікаго
 ст.пл. Дарка Ганкевич - Чікаго
 ст.пл. Дарка Юрчук - Ньюарк
 пл.сен. Роксоляна Мисило - Ньюарк
 ст.пл. Мирося Драган - Нью Йорк
 пл.сен. Віталій Окуневський - Моршин
 ст.пл. Люба Топорович - Львів
 ст.пл. Іван Нагірний - Стрий
 пл.сен. Богдан Олексій - Тернопіль
 ст.пл. Марічка Артиш - Івано-Франківськ
 ст.пл. Оксана Калиновська - Київ

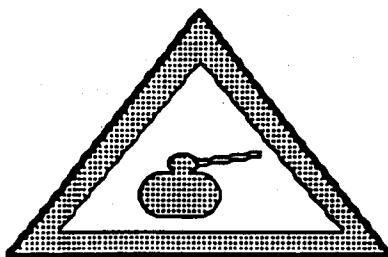
Здоровлю пластовим привітом

СКОБІ - Готуйсь!

С.О. Людмила

пл.сен. Людмила Дармограй
 Головна Булавна Новачок
 Провідниця Орлиного Круга

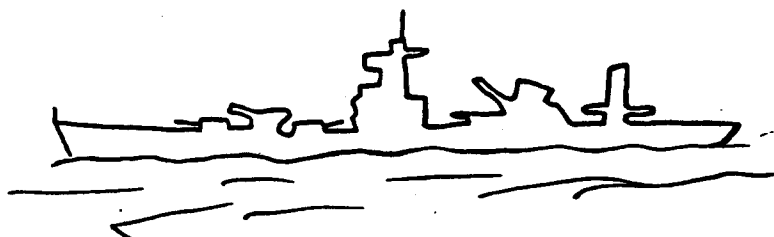
НОВАЦЬКІ ВМІЛОСТІ

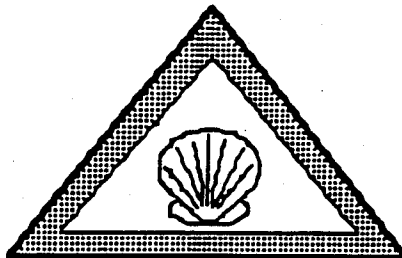

ВІЙСЬКОВИК

Вмілість для орлят на таборі

1. Вичислить військові ступені українського війська в новітніх часах та порівняє їх із військовими ступенями країни поселення.
2. Пояснить організаційну структуру військових формацій.
3. Коротко опише військові події, котрі мали великий вплив на історію України.
4. Докладно розповість про одну військову подію (битва, повстання, зрив, рейд).
5. Вміє розрізнити однострої усіх діб української історії та назве їх частини.
6. Відбуде три теренові гри.
7. Розрізнить та назве зброю українського війська 20-го століття та нарисує.
8. Вміє виконати найважливіші команди в порядку.
9. Заспіває пісні: козацьку, стрілецьку, повстанську та пісню Дивізії.

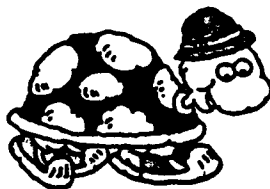
ВОДОЛАЗ

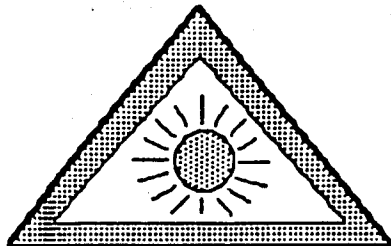
Мета: Запізнання з підводними просторами, вироблення фізичної витривалости, самопевности і спостережливости.

Підготовка: Особиста

Відзнака: Мушля

1. Знає який виряд потребує водолаз.
2. Знає назви океанів.
3. Знає де є найглибше море.
4. Назве 10 водних тварин і рослин.
5. Нарисує 5 водних тварин і рослин.
6. Розкаже як водяні тварини і рослини виглядають та як живуть.
7. Має збірку водних тварин і рослин (засушені рослини, мушлі, ілюстрації водних тварин і рослин).
8. Нуркував/ла в морі, озері або ріці під наглядом дорослих і розкаже що бачив/ла на дні.

ДОСЛІДНИК ПОГОДИ

Мета: Зацікавлення змінами погоди

Підготовка: Індивідуальна і збірна

Відзнака: Сонце

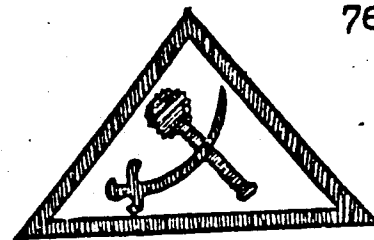
1. Вміє назвати чотири пори року. Вміє розказати що діється в природі підчас кожної із них, та знає чому вони так чергуються.
2. Знає в якій кліматичній полосі живе та вміє розказати в якій кліматичній полосі знаходиться Україна.
3. Приготує і веде систематично впродовж одного місяця рисунковий календарець погоди.
4. Слідкує впродовж одного місяця за щоденною температурою.
5. Знає що це барометер і яке відношення має тиск повітря до погоди.
6. Намалює чотири малюнки, кожен із них повинен представляти природу в одній із пір року.
7. Вміє розрізнити кілька родів хмар.
8. Пояснить словар погоди: дощ, мороз, сніг, мряка, лід, град, заметіль, буря, блискавка, грім, райдуга (веселка), гураган, торнадо.

ЗАПОРОЖЕЦЬ

76

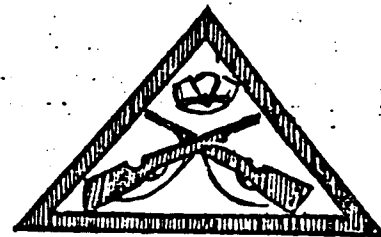
Мета: Пізнання козацької доби
Підготовка: Особиста або збірна
Відзнака:

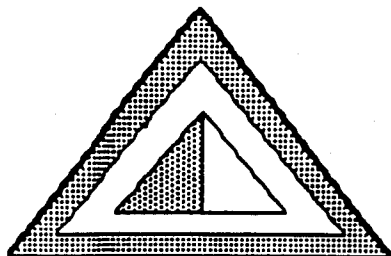
1. Знає хто це козаки і де вони жили.
2. Знає що це Січ і де вона була. Знає хто і коли побудував Січ.
3. Покаже на мапі Дніпро і Січ.
4. Назве 7 гетьманів та січових отаманів.
5. Знає як звалися міста де жили гетьмани.
6. Відрисує і розмалює герби знаних повакові/повачці гетьманів.
7. Нарисує/відрисує, ромалює і пояснить що це Січ, козацький табір, козак, татарин, кінь, чайка, шабля, гаківниця, гармата, самопал, пістоль, булава, бунчук, літавра, барабан.
8. Змайструє з паперу шаблю, булаву, пістоль, козацьку шапку.
9. Заспіває 2 пісні про козаків.

СТРІЛЬЧИК

Мета: Пізнання повітряної історії
Підготовка: Особиста або збірна
Відзнака:

1. Знає що це УСС, СС, і Українська Дивізія "Галицька", Закарпатські Січовики, УПА.
2. Знає яку зброю вони уживали.
3. Знає 5 визначних осіб з того часу.
4. Знає місця славних боїв.
5. Знає які національні свята святкуємо під час року.
6. Нарисує/відрисує і розмалює українського вояка і його зброю.
7. Заспіває 3 стрілецькі/повстанські пісні.
8. Нарисує/відрисує і розмалює сучасну зброю (літак, корабель, підводний човен, танк та інше).
9. Змайструє з паперу мазеничку і кріс.

МАЛИЙ АМБАСАДОР

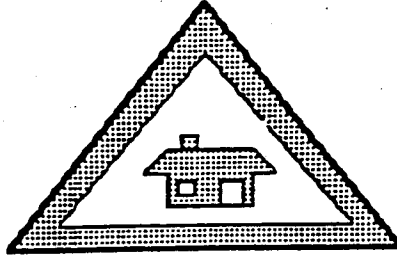
Мета: Влучно відповісти на запит, хто він/вона (українець/українка)

Підготовка: Особиста або збірна

Відзнака:

1. Покаже на мапі світу де знаходиться Україна.
2. Знає назву своєї області або відкіля походять батьки, діди і покаже на мапі України.
3. Знає коли Україна прийняла християнство.
4. Знає якої віри є українці.
5. Знає коли Україна була вільною державою.
6. Нарисує герб і прапор. Назве столицю України.
7. Має рисунки гербів земель України, по можності розмальовані в кольорах.
8. Знає 5 найбільших міст і покаже на мапі України ріку Дніпро.

ЛЮБИТЕЛЬ КАЗОК

Мета: Запізнання з українським казковим світом, вироблення відваги, бистроти

Підготовка: Збірна

Відзнака: Хата

1. Має книжечку з українськими народніми казками.
2. Знає три українські народні казки. Знає назву казки та вміє сказати про що говорить казка.
3. Перекаже одну українську народню казку.
4. Знає дві не українські народні казки (казки Езопа, братів Гріммів та інші).
5. Заінсценізує (з роєм) три народні казки.
6. Зробить паперові маски до самодіяльних гор.
7. Нарисує ілюстрацію до званої казки.

ЦІКАВЕ ЗВІДУСІЛЬ

П О В О Р О Т   Т А Т А

"Підіть, діточки, разом підіте, -
За містом, там при дорозі
Під чудотворний образ клякніте,
Змовте молитву до Бозі.

"Нема татуса, щось не вертає,
В сльозах, тривозі дні сходять:
Повінь довкола, лісом блукає
Звір та розбійники бродять."

Слухають діти і поспішають
За місто, там при дорозі
Під чудотворний образ клякають
Мовлять молитву до Бозі.

Цілують землю: "Во ім'я Отця
І Сина і Духа Святого -
Спаси, помилуй, Тройце Свята
Нас - ради імені Твого."

І "Отче наш" і "Вірую" й прочі
Всі молитви відмовляють,
В книжечку потім втулили очі,
Пісню побожну співають.

"Пречиста Діво- брат починає,
Молодші тягнуть за братом
- Небо й земля Тебе величає -
Змилуй ся, змилуй над татом".

Аж ось і вози затуркотіли -
Дітвора вози ті знає -
Скочили разом, загомоніли:
"Татусь наш, татусь вертає!"

І купець бачить, плаче й сміється,
З воза злітає вітати:
"Здорові, діти! Як вам ведеться?
Чи довго було вам ждати?"

"Мама здорові? тітка? а слуги?
А от в мішочку горіхи..."
Говорять разом і цей і другий,
Гамору повно і втіхи.

"Ідьте поволі, я пішки хочу
з дітьми до дому вертати."
Аж тут опришки довкола скочуть,
Дванадцять! - страшно сказати.

"Купче, ідь з Богом! Я у ліс мушу..."

Ви, діти, тут при дорозі -
Як спом'янете - за мою душу
Змовте молитву до Бозі."

Бороди довгі, лица негожі
Зір дикий, одіж плюгава,
Мечі при боці, в чересах ножі,
В руках грубезна булава.

Скрикнули діти та й зацімівали,
Туляться при батька лоні,
Жахнулись слуги, пан побілілий
Тремтить, складає долоні:

"Заберіть вози з всіма майнами,
Крім життя, все, що зі мною,
Та не робіть ось-тих сиротами,
Молоду жінку вдовою."

Дарма - не чують. Цей випрягає
Віз, бере коні, а другий
Кричить: Де гроші?, друк піднімає,
З ножем рвесь інший на слуги.

Втім старший скрикнув: "Стійте,
хлоп'ята!"
Гонить ватагу з дороги,
І випускає дітей і тата:
"Йдіть,- каже -йдіть без тривоги."

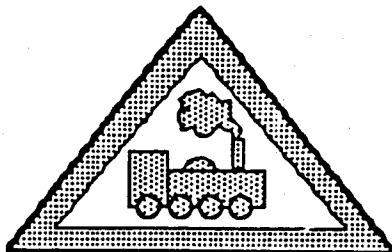
Дякує батько отаманові -
"Не дякуй- той му говорить
Я сам втопив би ніж в твоїй крові,
Як би не молитва дітвори.

"Діти вчинили, що тя пускаю,
Що будеш жити - їх діло,
Вони подяку всю нехай мають
Ось - як отсе ся скоїло:

"Чуючи здавна, що меш вертати,
Я і мої побратими
Взялись тебе ми отут дождити
І ждали днями цілими.

"Нині йду, дивлюсь через ліщину-
Моляться діти до Бога...
Зареготавсь я, та через хвилину
Взяли м'я жаль та тривога.

"Згадалась рідна мені хатина,
З руки друк випав тяженький:
І в мене жінка, в жінки дитина,
Синок - такий, ще маленький.

МАШИНІСТ

Мета: Зацікавлення залізницею
Підготовка: Збірна
Відзнака: Паровіз

1. Має ілюстровану книжку про потяги.
2. Бачив у крамниці забавку електричного потягу.
3. Опише паровіз і машину та розкаже як вони діють.
4. Знає різні роди вагонів.
5. Нарисує потяг (машину і вагони).
6. Відбув коротку прогульку поїздом.

СВАТО ВЕЛИКОДНА

У давнину Великдень – свято весняного сонця і пробудження природи, пізніше – день воскресіння Ісуса Христа (число не постійне). Свято починається з Вербного тижня, коли в церкві освячують вербу, прикріпивши до неї свічки. А вертаючи дідому, легенько б'ють нею всіх зустрічних, а також домашніх, примовляючи: „Не я б'ю – верба б'є, за тиждень – Великдень, недалечко червоне яєчко”.

Іудейський народ з гілками фінікової пальми, яка має назву ерусалимської верби, зустрів Ісуса Христа за шість днів до його смерті, тому й назвали шостий тиждень Великого посту вербним.

Освяченій вербі народ надавав таких властивостей: вона відвертає бурю, грім; кинута в полум'я, вона гасить пожежу. Вербові гілочки затикають за образи, садять на городі. Якщо верба проросте, то парубок чи дівчина одружаться. Вербовими гілочками на Юрія уперше виганяють на пашу в поле худобу, ними ж розпалюють у печі, коли печуть паску.

Останній тиждень перед Великоднем, крім Вербного, називали Білим, Чистим, Страсним. У цей час прибирали подвір'я, мастили й білили хату, розмальовували піч, сволок. Особливо ретельно прибирали покуть – перед образами вішали голубів з паперу чи з дерева, прикраси з соломи („павуки”), виготовляли писанки, фарбували крашанки.

Свято починалося з четверга. Цього дня „сукали” (лили) свічки – „трійцю”: одна свічка – сонцю, друга – покійним роду, третя – на здоров'я і щастя живим. Страсну свічку прикрашали сухим зіллям, що залишалося від Маковія, Купала чи Зелених свят. Запалену в Страсний четвер, несли цю свічку в спеціальній посудині, запалювали нею лампадку на покутті. З цією свічкою господар на Страсті вимолював, щоб роїлися бджоли. Зберігали її і застосовували від грому та блискавки, тому й називали ще громичною, вона відгонила нещастя від хати, господарства. Нею випалювали на сволоці хрест, щоб лихо минало хату. Якщо такою свічкою користуватися три роки, то щаститиме родині. У Чистий четвер купали дітей до схід сонця, тоді ж дівчата вмивалися або стрибали в одязі у воду.

До Великодня колись пекли три паски – сонцю, покійним і живим. Першу паску починали пекти в четвер. Для цього протягом Великого посту жінки кидали на горище по поліну дров, потім знімали і разом з вербовими гілками розпалювали піч, щоб спекти паску. Колись у Страсний четвер старі люди вечеряли кутею з медом та іншими пісними стравами.

Страсна п'ятниця – основний день випікання пасок. Для цього користуються спеціальними керамічними формами (пасківницями). Господиня вчиняла, місила, пекла паску з молитвами і примовками. Вона просила, щоб її діти були такі здорові та пишні, як паски.

Технологія випікання паски така: звечора готують опару на молоці, через кілька годин додають до неї яйця, цукор, вершкове масло, борошно, тощо. Вчиняють тісто у ночвах, місять у діжі. Коли підійде, викладали у форми. Вважали, якщо тісто западало, значить, буде лихо.

Під час випікання паски бажано, щоб нікого не було в хаті, крім господині. Ставили паску в натоплену піч, гнітили також освяченою вербою. Спечену паску оздоблювали зверху хрестом або шишками, пізніше стали прикрашати різноколірним пшоном, цукерками. Одну з пасок ставлять обов'язково в тарілці на столі, обклавши зеленню (заздалегідь спеціально пророщують зерно), крашанками чи писанками.

У Великодню ніч, за переказами, земля відкривається і показує свої скарби, тому в цю ніч їх шукають. Колись молодь розкладала вогнища, навіть недалеко від церкви. По деяких районах (на Гуцульщині) на могилках запалюють свічки. Цієї ночі не лягають спати, всі чекають воскресіння Христового.

Увечері в красиві кошики, коробки, дерев'яні ночви склали освячення – паски, крашанки, писанки, поросятко з хріном в звах або м'ясо, сало, ковбасу, масло, сир, тощо. Все прикривали вишиваним або тканим рушником, ставили при освяченні запалену свічку. Як тільки зазвонять церковні дзвони, рушали в святковому одязі до церкви. Під час служби з церкви виносять хоругви, хрест, образ Воскресіння Христового, Євангеліє, Плащаницю і тричі обходять кругом церкви з хором: „Христос воскрес!”

Після освячення люди тричі христосуються з рідними, знайомими, обмінюються крашанками, писанками, потім ідуть додому і розговляються. Перед цим господар, як і на Різдво, обходить худобу, бджіл.

Великдень – день особливий. За народним спостереженням і повір'ям, цього дня і сонце світить інакше – лагідно гріє.

Після розговин люди відпочивають, старші йдуть у гості, молодь по обіді водить довкола церкви танки, співає веснянок. Якщо церкви немає, то забавляються на вигоні, на майдані, на березі річки. До цього дня хлопці на відкритому місці встановлюють гойдалки, гойдають дівчат, жартують, граються крашанками, писанками.

Три дні в церкві йде святкова служба. В понеділок діти з пирогами відвідують хрещених батьків, ті дають їм гостинці. На третій день Великодня святкували в корчмах, по домівках. У ці дні й протягом тижня не робили нічого, хіба що порали худобу.

Так усі християни святкують найбільше після Різдва свято – Воскресіння Христове, справді Великий день.

МИСТЕЦТВО ПИСАНКИ

У багатьох народів яйце з давна є символом весняного відродження природи, зародження життя, продовження роду, іжею, подарунком тощо. Фарбоване, розмальоване яйце вважається оберегом. Залежно від місцевої традиції, техніки оздоблення розмальовані яйця мають такі назви: писанки (розписані воском, найчастіше двоколірні), крашанки (одноколірні), мальованки (мальовані пензликом, здебільшого по дереву), шкробанки, дряпанки (орнаменти, видряпані по фарбованому яйцю гострим предметом), крапанки, галунки (по фарбованому яйцю нанесені одно- та різноколірні крапки).

У минулому при виготовленні всіх цих видів фарбованих яєць вдавалися до рослинних барвників – відварів дубової та яблуневої кори, вільхових гілок, лущиння цибулі, латаття, зеленого жита, коріння кропиви. Рослинні барвники закріплювали галуном, розсолем квашеної капусти.

Писанка дістала назву від слова „писати”. Найпоширенішим вважається восковий метод розпису. Для цього беруть розтопленний віск і заповнюють ним писак – металеву конусоподібну трубочку з дерев'яним держачком, потім майстерно наносять на яйце спочатку деталі орнаменту, що мають лишитися білими, далі яйце забарвлюють, наприклад, жовтою фарбою. По цьому тлу пишуть воском певні елементи задуманого розпису, які матимуть жовтий колір, і опускають яйце в якусь темнішу, може зелену, фарбу. Потому на зеленому тлі відтворюють відповідні деталі орнаменту червоного кольору і т. д. Нарешті, тло забарвлюють якоюсь темною фарбою, найчастіше чорною, коричневою чи вишневою. Закінчивши фарбувати, писанку підігривають, щоб зняти нанесений на яйце віск (або ставлять у череп'яній мисці в піч). Під час виготовлення писанок фарбу тримають холодною, щоб не розтопити нанесений воском рисунок.

Точність нанесення рисунка восковими лініями, розмітка і членування сферичної площі, дотримання ритму і рівноваги у побудові орнаментальної композиції, пропорціональність – усе це бачимо на писанках народних умільців.

Тематика писанкових орнаментів пов'язана з характером селянської праці, звичаями та обрядами, оспівуванням землі, небесних світил, знарядь праці, природи. Орнаменти писанок пов'язані також з місцевою міфологією та флорою. Узори писанок – геометричні, рослинні, побутово-предметні, декоративні („зірки”, „хрести”, „сонця”) – мають календарне значення і в різних

народів означають щастя, добробут, добру прикмету. Найпоширеніші назви писанок такі: „грабельники”, „вітрячки”, „кривульки”, „драбинки”, „крученики”, „ружі”, „баранячі роги”, „кленове листя”, „рибки”, „барвінок”, „сосонки” та інші. Чорною фарбою розмальовують писанки тоді, коли в хаті хтось помер до Великодня. Коли поминають покійників, писанки кладуть на могилки. У минулому чорну фарбу отримували з навару коріння кропиви, вільхової кори; фарбували також сажею. Особливо багато по всій Україні готували крашанок і писанок до Великодня. Повернувшись із церкви, освячене яйце їли першим. Його розрізали на стільки частин, скільки було членів сім'ї.

На Великдень крашанками та писанками обмінюються, дають бідним, сусідам, роздають дітям. Щоб бути рум'яними, дівчата вмиваються водою, в яку опускають крашанку чи писанку. Крашанки і писанки залюбки використовує молодь у святкових розвагах. По всій Україні після паханьди над могилою небіжчика родичі роздають крашанки чи писанки. На традиційних громадських поминках („проводи”, „гробки”, „могилки”), які припадають на перший тиждень по Пасці, обов'язково їдять крашанки чи писанки. На Юрія, коли йшли вперше оглядати в поле озимину, брали крашанки, клали їх у зелене жито. Якщо їх було видно з жита, то закопували в землю (задобрювали богів хліборобства).

Писанки – праматір народного декоративного мистецтва. Тисячолітня культура писанкарства створила незліченну кількість орнаментів. Велике мистецтво писанки, далеке від натуралізму, насамперед вражає багатством кольорових сполучень, чистотою барв, сміливими тональними та кольоровими контрастами.

В роки зневажливого, а часом і ворожого ставлення до народної культури мистецтво писанки зазнало чималих втрат. Лише колекції українських писанок у музеях світу та нашої держави свідчать про географію побутування їх та багатство орнаментів.

1987 року в Коломиї у церкві – пам'ятці народної архітектури XVI ст. – відкрили музей писанки. Тут експонуються гуцульські, подільські, наддніпрянські та поліські писанки. Музейна експозиція знайомить з історією писанкарства, з роллю писанки в духовній культурі слов'янства. Мистецтву писанки, як і вишивки, вчилися з дитинства. Тому для відродження цього давнього мистецтва його слід ввести в програму естетичного виховання насамперед школярів.

І сьогодні гарна писанка може бути найкращим подарунком для дітей і дорослих під час весняних свят, сувеніром для гостей України.

ОЙ НАЙМУ Я ВЕДМЕДИКА

Ой найму я ведмедика
За плугом ходити,
А вовчика сіренького
Волики гонити,

А зайчика маленького
Передні водити.
Сама піду до господи
Обідать варити.

Як розсердився ведмедик
Та плуг поламав,
А вовчичок сіресенький
Воли розігнав,

А зайчичок мелесенький
Ізлякався,
В темні луги, густі кущі
Заховався.

НА КОРАБЛИКУ

Всеумійко майстер Павлик
Змайстрував швидкий кораблик,
Збіг до річки по городу
Та й пустив його на воду.
У кораблику спочатку
Любо плавало качатко,
Потім жабка в нього сіла,
Синя бабка прилетіла,
І метелик, склавши крила,
Притулився до вітрила.
Так пливуть вони малі
До зеленої землі.
І за руки золоті
Хвалять Павлика в путі.

ВЛІТКУ

Знялися весла — раз! два! три!
Вперед! Щаслива путь!
Попутні віють нам вітри,
І хвилі вслід пливуть.

Сипнули бризки золоті:
Линь, човнику, пливи!
Можливо, знайдем на путі
Незнані острови.

Нам луки дихають теплом,
Медами пахне цвіт,
Кружляє бабка над веслом,
Як синій самоцвіт.

Малеча — жабки водяні —
Сховались під листком
І вчаться нумкати пісні
Тоненьким голоском.

Лелека скоса — зирн на них!
Мовляв, поснідать час,
Та раптом начебто застиг
І дивиться на нас.

Поважно голову схилив,
Замислившись на мить,
... І стільки ще навколо див,
Що навіть не злічить!

Марія Пригара

Валентин Бичко

СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА

Були собі у матінки
Дві дочки - дві сестрички.
В обох носи кирпатенькі,
В обох рожеві щічки.
Завжди в усім однакові
Були обидві дочки.
В обох спіднички макові,
Вишивані сорочки.

У кожної у донечки
Однакові й хустинки:
І в першої - у Тонечки,
І в другої - Маринки.

Жили вони у матінки,
Все бавились, гуляли,
Лягали разом спатоньки
І разом уставали.

Чистенько умивалися,
Вичищували зубки,
У тазику купалися -

Ой, купки та ще й хлюпки!
Була нітрошки Тонечка
Не більша від Маринки.
Обидві до віконечка
Підходили навшпиньки.

Обом у дві долонечки
Давали всі гостинці.
І що було для Тонечки,
Те саме і Маринці.

Подружки під віконечком
Сестриць гукають дзвінко...
Та от котра з них Тонечка?
Котра із них Маринка?

Тепер їх звать - не Тонечка
І - ні ж бо! - не Маринка,
Веселу доню - Сонечко,
Похмурливу - Хмаринка.

Однакові дві донечки,
Та є одна відмінка:
Всміхається все Тонечка,
Все хмуриться Маринка.
От в руки візьмуть вінички
І ну мести по хаті!
Танцюють у проміннячку
Смітинки волохаті.

Регоче Тоня-дівонька,
Піймать смітинку хоче.
Маринка хмурить брівоньки
Та віями мигоче.

У дощ іти на вулицю
Іх не пускає мама.
Та Тоня й тут не журиться -
Всміхається так само.

Гукає Тоня: -Здорово!
Цукерки нами купили!
Маринка хилить голову
І кривиться щосили.

Сьогодні дрібно ніжками,
Убравши однострій,
Зеленами доріжками
Пішли в новацький рій.

Сміялась радо Тонечка
(Метлялась в неї кіска),
Ще й плескала в долонечки,
Стрибала, наче кізка.

Маринка, ніби злякана,
В куточку тихо гнулась.
Хоч, правда, і не плакала,
Але й не посміхнулась.

Скоріше би мені виповнився 21 рік! Кажуть, аж тоді пластунам вільно скуштувати горілки і тютюну. А покищо - терпи, новаче!

Ж Ж Ж

"Нам доведеться вистояти понад 2 години в церкві" - сказала сестричка Люба в неділю вранці. І я подумав, що Служба Божа - то, як стійка біля брами. Але виявилось інакше. Там всі співали, молилися Богу. Я також співав і молився, а потім розглядав образи на стінах і люстру під стелею. Матінка Божа мені усміхалася, а сестричку Любу було чомусь шкода...

Ж Ж Ж

Найкращий братчик - Горобець! Бо він - старий і пенсіонер. Нікуди не спішить, весь час - з нами. А молоді братчики і сестрички на таборі, як самі бавляться - нас не беруть, бо нічна тиша. А вдень - ходять сонні.

Добре, що є Горобець!

Ж Ж Ж

Ми мешкали в наметах. А як приїхали гості - їх поселили в кам'яницю, хоч були вільні намети. Мені було шкода наших гостей...

Ж Ж Ж

Спостерігав, як мурашка намагалася затягнути соломинку до мурашника. Але до кінця, що з того вийшло, не додивився, бо бунчужний свиснув алярм.

Шкода, що мурашки не розуміють знаків свистком...

Ж Ж Ж

І з чого би то сестричка Люба, як звертається до нас, починає говорити не своїм, а якимось "солоденьким" голосом? Що, ми - маленькі? Чи хоче показати, як нас любить? А я не люблю, коли так розмовляють!

Ж Ж Ж

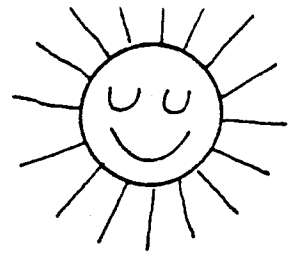
Цієї ночі я знову впісявся. Але братчик Пилка пояснив, що то - не хвороба, а просто дуже-предуже міцний, "справжній козацький", сон тому причина. А ще Пилка похвалився, що й він в дитинстві пісявся у сні, а як виріс - пройшло.

Нас, справжніх козаків, на весь табір лише двоє: Я і братчик Пилка!

Віта

Орляча Розвага

ВИСНОВКИ

НОВАКА ВІТІ

Добрий братчик був ПИЛКА, поки його не "вишколили"...

Ми збиралися щосуботи, майстрували хто-що захоче, а Пилка всім допомагав, показував, бо він - "майстер золоті руки". Часом ми грали в "мафію", або разом ішли до кіна, або донесхочу грали у футбол...

А тепер - інакше... Після "вишколу" Пилка каже, що "мафія" - не для новаків, майструвати мусимо всі однакове, а не хто-що захоче, а футбол - лиш іноді і не більше 10 хвилин. Одним словом все - "по програмі". Та хіба ж то - життя? Тепер Пилка пробує (хоч і не вміє) розповідати казки, які ми краще за нього знаємо. Але найстрашніше - мусимо співати. Бо так велить "програма". Як би ж то Пилці і нам до тої "програми" крім голосу, ще хоч трохи музичного слуху...

А оце каже: "З мене новацький виховник не вийде, бо не вмію працювати правильно, за планом." То скажіть, Сірі Орли, коли ж Пилка працював "правильно" - як був "невишколений" і ми його любили, чи тепер, коли нам його "вишколеного" робиться шкода? А на табір з нами хто поїде? І який табір без Пилки?

...Добрий братчик був Пилка...

Ж Ж Ж

На Святвечірній Свічечці в пластовій домівці кожен з нас мав власну маленьку свічечку. Ми з них виклали Палаючий Хрест і молилися. Я свою свічечку не погасив, а доніс до дому і ми при ній вечеряли.

Добре жити поруч пластової домівки!

Ж Ж Ж

На ЮМПЗ-80 у Львові ми були не дуже чемні і слухали рок-групу "Мертвий Півень". А як будемо чемні, - нам самим дозволять виступати, а ще слухатимемо Павла Дворського, Назарія Яремчука, Оксану Білозір. А як будемо дуже чемні, - може побачимо артиста Миколайчука - "підпільного Кіндрата". Кажуть, він, перше ніж "втопився у річці глибокій", був вихователем у дитячому садочку і то діти навчили його так гарно співати...

...А про що співав "Мертвий Півень" і ще якийсь дядько-моряк - я так і не зрозумів, бо вони співали не по-нашому. А якась старша пластунка з Америки казала, що знає англійську, але також не зрозуміла, бо коли я спитав, про що співають, вона чомусь почервоніла і розсердилась.

Таки треба вивчати іноземні мови, бо жадної пісні на ЮМПЗ-85 не зрозумію...

Ж Ж Ж

В таборі нас навчили молитися перед їжею. Приїду додому - навчу маму і тата. Будемо вдома - як на таборі!

Ж Ж Ж

ПРЕДКИ

Біля телевізора розмовляють двоє хлопчаків:

-Не уявляю, як жили наші предки: не було ні радіо, ні телебачення, не електрики.

-Тому вони й померли...

Ж Ж Ж

ПОДАРУНОК

Тато, мама і дві бабусі випроводжають Костика на день народження Андрійка.

-Який ти дарунок понесеш своєму другові?- поцікавилася мама.

-Пригадай, чого в нього немає?

-У Андрійка немає бабусі.

Ж Ж Ж

БІЛЬШЕ ЦЬОГО НЕ БУДЕ

Вчитель: Чому ти спізнився до школи?

Хлопчик: Мама в останню мить примусила мене мити шию. Але обіцяю вам: більше цього ніколи не буде.

Ж Ж Ж

А Я ПРИХОДИЛА

Одна дівчинка запитує в подружки:

-Ти чому вчора не приходила до школи?

-Я приходила, але в школі вже нікого не було...

ЧОМУ ПЛАЧЕ НАТАЛОЧКА?

- Брат і сестричка повернулися із саду додому.
 -Васильку, чому плаче Наталочка?- запитала мама.
 -Вона з груші упала...
 -А ти ж де був?
 -Я... я грушу тряс...

Ж Ж Ж

ПІДВІВ ПІВНИК

- Дивно,- каже дідусь, -чому це уранці нас півник не розбудив?
 -А ви його, дідусю, заводили?- запитав онук.

Ж Ж Ж

ПРОПАВ АПЕТИТ

- Гнатику, чому ти не їси?
 -У мене пропав апетит...
 -А я знаю, де він подівся,- не втрималася за столом Оленка.
 -Гнатик залишив свій апетит у банці з-під меду!

Ж Ж Ж

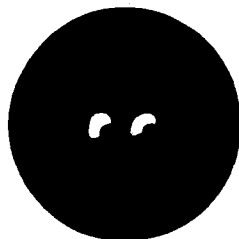
КРАЩЕ ПРЯНИКИ

- Матвійку, скажи, будь ласка, що тобі принести з крамниці:
 школядку чи пряників?
 -Краще пряників!
 -Чи ти вже шоколяду не любиш?
 -Ще й як люблю, але після нього зайвий раз вмиватися треба.

Ж Ж Ж

ГРАМОТНИЙ

- Мама частенько дорікала Василькові: бач, який грамотний!
 Одного разу Василько вперше склав пірамідку.
 -І як це тобі вдалося?- здивувалася мама.
 -Так я ж грамотний!

ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ

Листи для Мудрої Сороки слати на адресу Редакції /див.: ІІ стор. обкладинки/ з допискою: "Для Сороки".

ДОРОГА СОРОКО!

Що треба зробити, щоб стати Сірим Орлом?
Марко

ДОРОГИЙ МАРКУ!

Всі новацькі виховники (і виховниці) - це Сірі Орли, які водять орлят (новацтво). Формально право вживати титул "Сірий Орел" прислуговує тим, що здобули ступінь впорядника/-ці УПН і стали членами Орлиного Круга. Вимоги такі: 1. 2-га проба в УПЮ або членство в УСП чи УПС; 2. закінчених 16 1/2 року життя; 3. успішне відбуття Ради Орлиного Вогню - Впорядників/-ць; 4. ведення роя впродовж одного року в станиці, або на двох новацьких таборах по закінченні вишколу; 5. приміювання пластових засад у пластовому і позапластовому житті; 6. власноручне виконання окремого формуляра з вичисленням сповнених вимог. Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Що таке: СНІД? Юля

ДОРОГА ЮЛЮ!

Це скорочення назви недуги Синдром Набутого Імунного Дефіциту. Цею недугою хворіють головно наркомани і ті, що вдаються до невластивих статевих зносин. Також діти у матерей які хворіють на СНІД можуть народитися з цею недугою. Немає на це ліку й захворюння звичайно кінчається смертю. Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Чому у "В. О. Р." уже довший час нема "Вістей із Словаччини"? Павлусь

ДОРОГИЙ ПАВЛУСЮ!

Братчики і Сестрички в Словаччині так інтензивно працюють, що не мають часу про це написати до журналу. Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Хто є провідник Орлиного Круга? Чи він одружений? Зацікавлена

ДОРОГА ЗАЦІКАВЛЕНА!

Првідницею Орлиного Круга зараз є Сіра Орлиця Людмила Дармограй. Вона теж є головною булавною УПН-ок. Сорока

БЕЗСОННЯ

Санько несміливо переступив поріг дитячої поліклініки. Аж ось і двері в кабінет, куди його направила шкільна медсестра: — «Невропатолог». Це, кажуть, той, що лікує нерви.

— Заходь. Сідай, — вказав на стілець велетень — лікар з довжелезною бородою. — Від ранку скучаю. Мабуть, в цих дітей відсутні нерви...

Санько поглянув на руки лікаря і зрозумів: від такого не втечеш. На щастя, в тих руках він не помітив ніяких інструментів, що різуть чи колять, тому сміливо присів на краєчок стільця.

— На що скаржишся, хлопчику?

— Розумієте, лікарю, третій день не можу увечері заснути... Перевертаюся у ліжку всю ніч. Лише під ранок поринаю у сон...

— Так, так, здається, все зрозуміло, — постукав об'лицем по столу невропатолог. — Нерви не в порядку. Явна перевтома. Ти, очевидно, багато читаєш перед сном?

— Що ви, дядю! Я нічого не читаю, окрім підручників...

— Значить, довго граєш у футбол!

— Я до футболу байдужий!

— Дивно, — прокретав лікар. — Рідкісний випадок. А як щодо телевізора? Частенько перед сном умикаєш?

— У нас телевізор третій місяць не працює!

— А може, у вас сусіди неспокійні — грають, співають або ж сваряться?

— Ми живемо у власному будинку.

Санько помітив, як у лікаря почали дрібно тремтіти пальці. Він явно нервував.

— Послухай, хлопче! — підхопився на ноги лікар. — Чи ти можеш мені сказати: чим ти займаєшся після того, як повертаєшся зі школи?

— Сплю! — спокійно відповів Санько.

// "Комарик" //

З М І С Т

ВІД РЕДАКЦІЇ.....	1
ДОКУМЕНТИ НАШИХ ДНІВ.....	2
МУДРІСТЬ СІРИХ ОРЛІВ	
Поради для братчиків і сестричок - Сірий Орел Надя.....	3
Як переводити вмілості?.....	4
ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ?	
Тустань - Михайло Рожко.....	7
Пригоди білої ромашки - Сестричка Уля.....	8
Для чого людині серце - А. Дімаров.....	10
Шануй батьків - Сірий Орел Іван Нагірний.....	15
Ангели і Перли - Сірий Орел Іван Нагірний.....	16
МАЙСТРУЄМО	
Як нарисувати козака з конем.....	17
Кораблик.....	18
Крокуюче цуценя.....	20
Терези.....	28
Іграшки.....	10
Скринька.....	10
ДІТИ СПІВАЮТЬ	
Зозуля - А. Кос-Анатольський.....	30
О, спомагай нас, Діво Маріє.....	31
Куку-куку - А. Вахнянин.....	31
Куку - Ф. Легара.....	32
Мати доню колихала.....	32
Мамина доля.....	33
НОВАЦЬКИЙ ТАНОК	
Коминярчики.....	34
Занадився журавель.....	35
Жучок.....	35
Ягілочка.....	36
Подолянка.....	36
ІГРОВИЙ КУТОК	
Скринька Пандори.....	37
Споріднення.....	37
Худібка.....	37
Музичні цукерки.....	38
Грошик.....	38
Стук-стук.....	39
Вовче, котра година?.....	39
Гра Кіма на нюх.....	39
Зіпсований телефон.....	39
Гудзики.....	40
Ланцюг.....	40
Пошуки.....	40
Квадрати.....	40
Журавель.....	41
Бобер.....	41
САМОДІЯЛЬНА ГРА	
Пан Коцький.....	42
Хан Алеке і бистрий хлопчик.....	43
Коза-Дереза.....	44
Два приятелі.....	46
"А істимете що?".....	46

(ПРОДОВЖЕННЯ НА ЗВОТНІЙ СТОРІНЦІ)

ЗМІСТ

(ПРОДОВЖЕННЯ)

ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА	
Розповідь про життя мавп - Сіра Орлиця Стаха.....	47
Де ти, барвінку, ріс?.....	50
Ой стоїть верба.....	50
Вісім синів ненька згодувала.....	50
В цьому дворку.....	50
Три зіроньки докупоньки.....	50
Ой ходила Марусинька.....	50
Три товариші.....	50
Ой проведу зайчиків.....	50
Бурундук - Сірий Орел Орест.....	51
Кіт не знав.....	52
Набійки.....	52
В лісі є зелена хата.....	52
Чому чапля стоїть на одній нозі.....	52
Сорока білобока.....	53
Довжина життя звірів.....	53
Чому кіт умивається після сніданку? - І. Нехода.....	53
Квітень.....	54
Травень.....	55
Червень.....	56
РОЗГАДАЙТЕ?.....	57
ПРИКАЗКИ.....	61
ВІСТІ З УКРАЇНИ.....	66
ВІСТІ З КАНАДИ.....	67
ВІСТІ З ПОЛЬЩІ.....	69
СІРІ ОРЛИ ПИШУТЬ.....	70
НОВАЦЬКІ ВМІЛОСТІ	
Військовик.....	73
Водолаз.....	74
Дослідник погоди.....	75
Запорожець.....	76
Стрільчик.....	76
Любитель казок.....	77
Малий амбасадор.....	78
Машиніст.....	79
ЦІКАВЕ ЗВІДУСІЛЬ	
Поворот тата.....	80
Мистецтво писанки.....	81
Свято Великодня.....	82
Сонечко й хмаринка - Валентин Бичко.....	83
Ой найму я ведмедика.....	84
На кораблику.....	84
Влітку - Марія Пригара.....	84
ОРЛЯЧА РОЗВАГА.....	85
ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ.....	90

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ: На Фонд "Вогню Орлиної Ради" склав 5.00 дол. ст.
пл. Ярема Кучинський. Щиро дякуємо!